

**ՄԻԱՎ ՎԱՐԱԿԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ
ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԱԲԱՆԱԿԱՆ
ՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ
2016
ՏԱՐԵԿԱՆ ԶԵԿՈՒՅՑ**

Զեկույցը պատրաստվել է «ՁԻԱՀ-ի կանխարգելման հանրապետական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի մոնիտորինգի և գնահատման ազգային խմբի կողմից

Բովանդակություն

ՄԻԱՎ ՎԱՐԱԿԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ, 2016թ.	6
ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակը Հայաստանի Հանրապետությունում, 2016թ.	6
ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի և մահվան դեպքերը՝ ըստ գրանցման տարիների.....	6
ՄԻԱՎ վարակի դեպքերը՝ ըստ սեռի և տարիքային խմբերի	7
ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերը՝ ըստ փոխանցման ուղիների	8
Հայաստանի Հանրապետությունում ՄԻԱՎ վարակի համաճարակի զարգացման բնորոշ առանձնահատկությունները	10
ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերը՝ ըստ Հայաստանի մարզերի	15
ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակն Արագածոտնի մարզում.....	16
ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակն Արարատի մարզում	17
ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակն Արմավիրի մարզում	17
ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակը Գեղարքունիքի մարզում.....	18
ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակը Լոռու մարզում.....	18
ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակը Կոտայքի մարզում	19
ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակը Շիրակի մարզում	19
ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակը Սյունիքի մարզում	20
ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակը Տավուշի մարզում	20
ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակը Վայոց ձորի մարզում	21
Բնակչության տարբեր խմբերի շրջանում ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը և վարքագծային ցուցանիշները.....	22
ԹՆՕ-ների շրջանում ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը և վարքագծային ցուցանիշները	23
ԿՍԿ-ների շրջանում ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը և վարքագծային ցուցանիշները.....	24
ՏՍՏ-ների շրջանում ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը և վարքագծային ցուցանիշները.....	26
Գյուղաբնակ աշխատանքային միգրանտների շրջանում ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը և վարքագծային ցուցանիշները	27
Քրեակատարողական հիմնարկներում գտնվողների շրջանում վարքագծային ցուցանիշները.....	28
Երիտասարդների շրջանում վարքագծային ցուցանիշները.....	28
ԹՆՕ-ների, ԿՍԿ-ների և ՏՍՏ-ների շրջանում 2012-2016 թվականներին կենսաբանական և վարքագծային հիմնական ցուցանիշների փոփոխության միտումները	30
Թմրամիջոցների ներարկային օգտագործողներ	30
Կոմերցիոն սեռական ծառայություններ տրամադրող կանայք	31
Տղամարդու հետ սեռական կապեր ունեցող տղամարդիկ	32
Խմբերի չափերի գնահատում (ԹՆՕ, ԿՍԿ, ՏՍՏ).....	33

Դիսպանսերային հսկողություն, հակառետրոփրուսային բուժում, մորից երեխային ՄԻԱՎ-ի փոխանցման կանխարգելիչ բուժում և հետկոնտակտային կանխարգելիչ բուժում	34
Համակցված վարակներ	35
Օփիոիդային փոխարինող բուժումը Հայաստանում	36
ՄԻԱՎ վարակի բուժման աստիճանասանդղակ (կասկադ), 2016թ.	37
ՄԻԱՎ-ի դեղակայունության հսկողություն	38
Հայաստանի Հանրապետությունում ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի բնագավառում 2016 թվականի առաջընթացի վերաբերյալ գեկույցի ցուցանիշներ	40
ՄԻԱՎ-ի ՄԵՓՎ-ի վավերացման ցուցանիշներ	43
ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտություն	46

Գծապատկերների ցանկ

Գծապատկեր 1. ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի և մահվան դեպքերի բաշխումը՝ ըստ գրանցման տարիներ	8
Գծապատկեր 2. ՄԻԱՎ վարակի դեպքերի բաշխումը՝ ըստ սեռի և տարիքային խմբերի	8
Գծապատկեր 3. ՄԻԱՎ վարակի դեպքերի բաշխումը՝ ըստ սեռի և գրանցման տարիների	9
Գծապատկեր 4. ՄԻԱՎ վարակի դեպքերի բաշխումը՝ ըստ փոխանցման ուղիների	9
Գծապատկեր 5. ՄԻԱՎ-ի փոխանցման ուղիները՝ ըստ սեռի, 2016թ.	9
Գծապատկեր 6. ՄԻԱՎ-ի փոխանցման հիմնական ուղիների փոփոխությունները, 2004-2016թթ.	12
Գծապատկեր 7. ՄԻԱՎ վարակի արձանագրված դեպքերի բաշխումը՝ ըստ փոխանցման ուղիների և վարակման հավանական վայրերի, 2009-2016թթ. (արտերկրում վարակվածներ)	13
Գծապատկեր 8. ՄԻԱՎ վարակի արձանագրված դեպքերի բաշխումը՝ ըստ փոխանցման ուղիների և վարակման հավանական վայրերի, 2009-2016թթ. (Հայաստանում վարակվածներ)	13
Գծապատկեր 9. Վարակման հավանական վայրերը՝ ըստ տարիների, 2009-2016թթ.	14
Գծապատկեր 10. Միգրացիոն գործոնի դերը 2012-2016թթ. արձանագրված դեպքերի կազմում (մեծահասակներ)	14
Գծապատկեր 11. ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի բաշխումը՝ ըստ բնակչության խմբերի, 2004-2016թթ.	15
Գծապատկեր 12. ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի բաշխումը՝ ըստ ՀՀ մարզերի ..	16
Գծապատկեր 13. ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը մեծահասակների շրջանում Արևելյան Եվրոպայի և Կենտրոնական Ասիայի տարածաշրջանում և Հայաստանի Հանրապետությունում, 2015թ.	23
Գծապատկեր 14. ԹՆՕ-ների շրջանում վարքագծային հետազոտությունների արդյունքները, 2016թ.	25

Գծապատկեր 15.	ԿՍԿ-ների շրջանում վարքագծային հետազոտությունների արդյունքները, 2016թ.	26
Գծապատկեր 16.	SUS-ների շրջանում վարքագծային հետազոտությունների արդյունքները, 2016թ.	28
Գծապատկեր 17.	Պահպանակի օգտագործումը տարբեր զուգընկերների հետ	29
Գծապատկեր 18.	Պահպանակի օգտագործումը տարբեր զուգընկերների հետ	30
Գծապատկեր 19.	ՄԻԱՎ վարակի բուժման աստիճանասանդղակ	38
Գծապատկեր 20.	ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ լաբորատոր հետազոտություններ բժշկական կազմակերպություններում.....	47

Աղյուսակների ցանկ

Աղյուսակ 1.	ՄԻԱՎ-ով վարակված տղամարդկանց և կանանց բաշխումը՝ ըստ փոխանցման ուղիների.....	11
Աղյուսակ 2.	Երեխաների շրջանում ՄԻԱՎ-ի փոխանցման ուղիները	11
Աղյուսակ 3.	ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերը 100 հազար բնակչի հաշվով....	16
Աղյուսակ 4.	ՄԻԱՎ-ի, սիֆիլիսի և հեպատիտ Ց-ի տարածվածությունը ԹՆՕ-ների շրջանում	24
Աղյուսակ 5.	ՄԻԱՎ-ի, գոնորեայի, տրիխոմոնիազի, քլամիդիոզի և սիֆիլիսի տարածվածությունը	26
Աղյուսակ 6.	ՄԻԱՎ վարակի, սիֆիլիսի և հեպատիտ Բ-ի տարածվածությունը	26
Աղյուսակ 7.	CD4+ լիմֆոցիտների քանակը ՄԻԱՎ վարակի ախտորոշման պահին	35
Աղյուսակ 8.	Տուբերկուլոզ/ՄԻԱՎ համակցված վարակ	36
Աղյուսակ 9.	Վիրուսային հեպատիտ Ց/ՄԻԱՎ և վիրուսային հեպատիտ Բ/ՄԻԱՎ համակցված վարակներ	36
Աղյուսակ 10.	Օփիոիդային փոխարինող բուժումը Հայաստանում.....	37
Աղյուսակ 11.	ՀՌՎ դեղերի նկատմամբ ՄԻԱՎ-ի կայունության վաղ կանխման ցուցանիշներ (ՎԿՑ)	38
Աղյուսակ 12.	ՀՌՎ դեղերի նկատմամբ ՄԻԱՎ-ի կայունության վաղ կանխման ցուցանիշները մեծահասակների շրջանում, 2016թ.	40
Աղյուսակ 13.	ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի գլոբալ մոնիտորինգի ցուցանիշներ, 2016թ.....	41
Աղյուսակ 14.	ՄԻԱՎ-ի ՄԵՓՎ-ի վավերացման ցուցանիշներ, 2014-2016թթ.	44
Աղյուսակ 15.	ՄԵՄՓԿ-ի կասկադի ցուցանիշներ (ծրագրային տվյալներ, հաշվետվական ձևեր), 2013-2016թթ.	46
Աղյուսակ 16.	ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտությունները՝ ըստ լաբորատորիաների, 2016թ.	48
Աղյուսակ 17.	ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտությունների թիվը՝ ըստ մարզերի	50
Աղյուսակ 18.	ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտությունները՝ ըստ բնակչության խմբերի և սեռի, 2016թ.....	50

Աղյուսակ 19.	ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտված ՀՀ քաղաքացիների բաշխումը՝ ըստ տարիքի, սեռի և բնակության վայրի, 2016թ.	53
Աղյուսակ 20.	ՄԻԱՎ վարակի վերաբերյալ խորհրդատվության, հետազոտության տեսակը և ուղեգրումը, 2011-2016թթ.	54
Աղյուսակ 21.	Հղիների շրջանում ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտությունների դինամիկան.....	55
Աղյուսակ 22.	Տրամադրված խորհրդատվության և հետազոտության ծառայությունների դինամիկան՝ ըստ բնակչության խմբերի	56
Աղյուսակ 23.	Միգրանտների շրջանում իրականացվող ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելման ծրագրերի շրջանակներում արագ թեստավորման մեթոդով կատարված հետազոտությունները, 2016թ.....	56

**ՄԻԱՎ ՎԱՐԱԿԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԱԲԱՆԱԿԱՆ
ՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ, 2016Թ.**

ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակը Հայաստանի Հանրապետությունում, 2016թ.

Հայաստանի Հանրապետությունում մարդու իմունային անբավարարության վիրուսով վարակվածության դեպքերի արձանագրումը սկսվել է 1988 թվականից: Մինչև 2016թ. դեկտեմբերի 31-ը գրանցվել է ՄԻԱՎ վարակի 2550 դեպք ՀՀ քաղաքացիների շրջանում, ներառյալ երեխաների շրջանում արձանագրված ՄԻԱՎ վարակի 45 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակ ունեցողներից 1332-ի մոտ ախտորոշվել է ՁԻԱՀ, որից 26-ը երեխա են: Գրանցվել է ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ով պացիենտների մահվան 560 դեպք: Մահացածների թվում կա 8 երեխա:

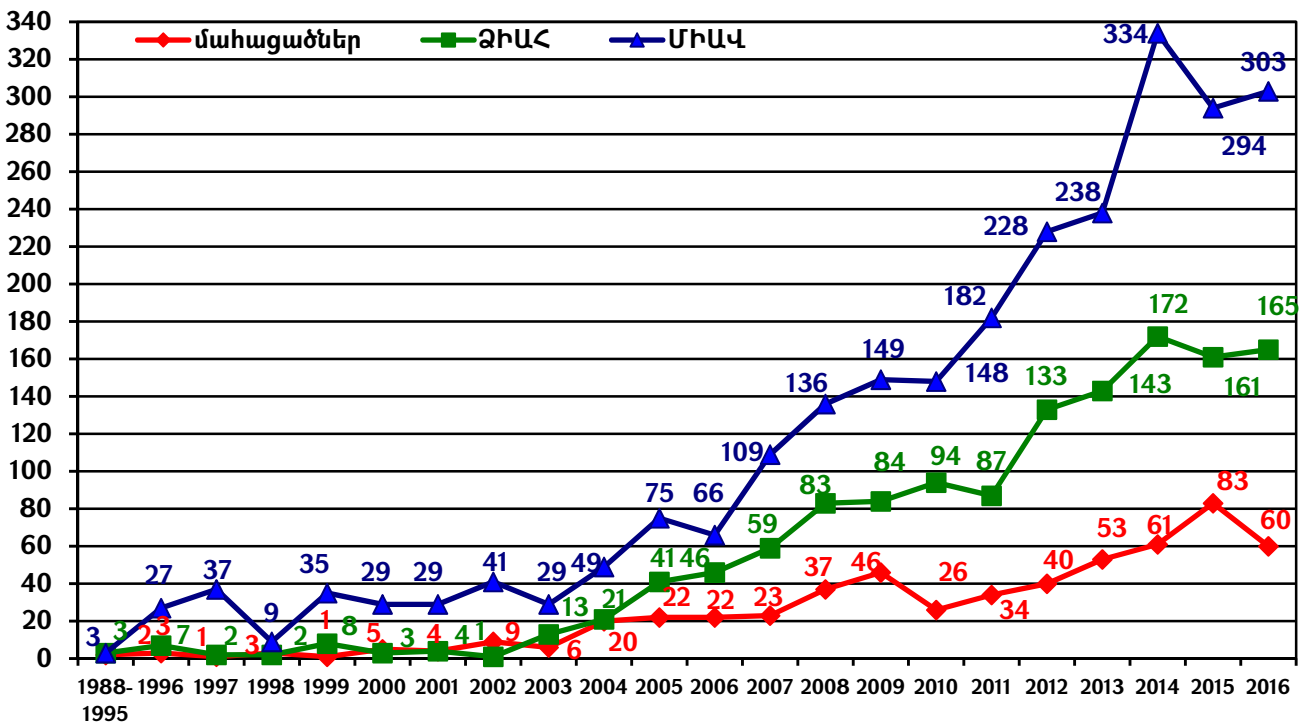
ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակի գնահատումը վկայում է, որ հանրապետությունում ՄԻԱՎ-ով ապրող մարդկանց հաշվարկային թիվը կազմում է 3300:

ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի և մահվան դեպքերը՝ ըստ գրանցման տարիների

ՄԻԱՎ վարակի դեպքերի բաշխումը՝ ըստ գրանցման տարիների, ցույց է տալիս, որ մինչև 2015թ. տարեցտարի աճել է արձանագրվող դեպքերի թիվը (գծապատկեր 1), որն առավելագույնն է եղել 2014թ.: 2016թ. ընթացքում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 303 դեպք, ախտորոշվել է ՁԻԱՀ-ի 165 դեպք:

Ընդհանուր առմամբ ՄԻԱՎ վարակի և ՁԻԱՀ-ի բոլոր գրանցված դեպքերի ավելի քան կեսն արձանագրվել է վերջին 5 տարիների ընթացքում:

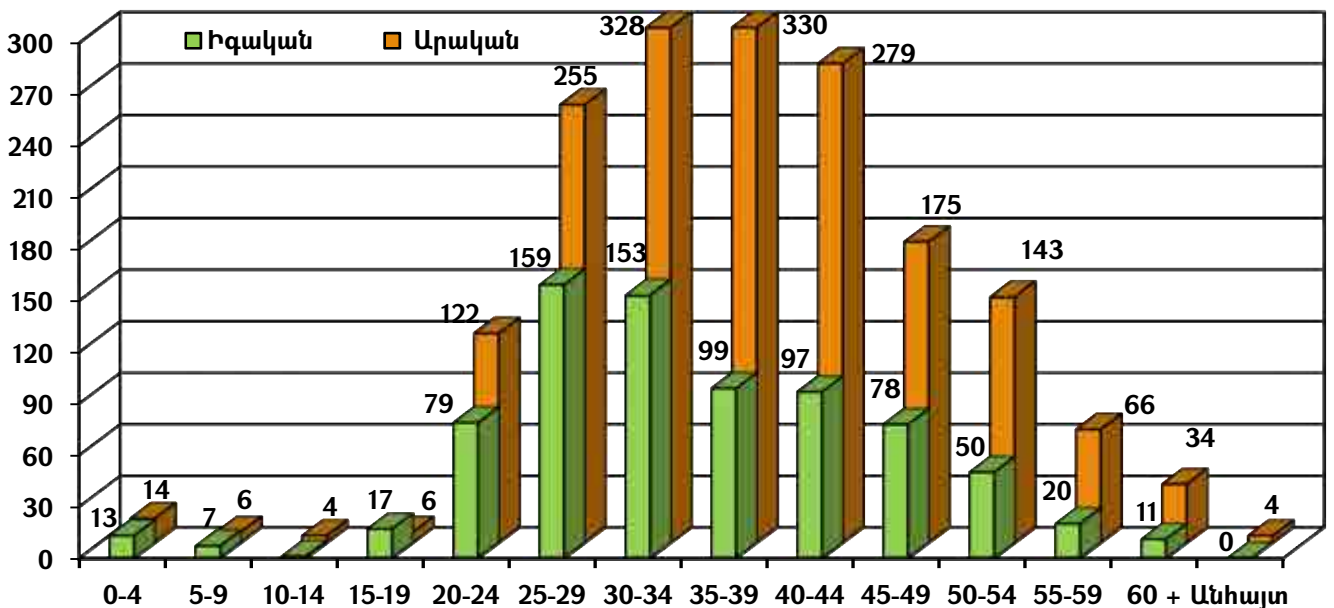
Գծապատկեր 1. ՄԻԱՎ/ԶԻԱՀ-ի և մահվան դեպքերի բաշխումը՝ ըստ գրանցման տարիների

ՄԻԱՎ վարակի դեպքերը՝ ըստ սեռի և տարիքային խմբերի

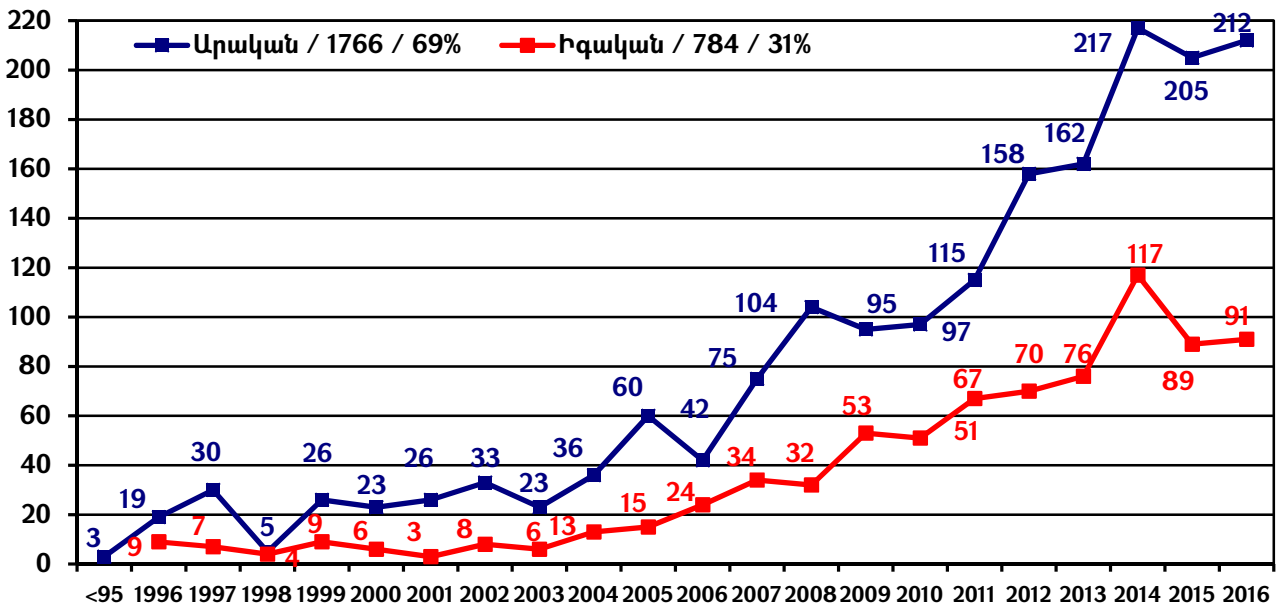
ՄԻԱՎ վարակի դեպքերի բաշխումը՝ ըստ տարիքային խմբերի և սեռի, ցույց է տալիս, որ ՄԻԱՎ-ով վարակվածների կեսից ավելին՝ 52%-ը 25-39 տարիքային խմբում է, այսինքն՝ ակտիվ վերարտադրողական հասակում (գծապատկեր 2):

Գծապատկեր 2. ՄԻԱՎ վարակի դեպքերի բաշխումը՝ ըստ սեռի և տարիքային խմբերի

ՄԻԱՎ վարակի դեպքերի բաշխումը՝ ըստ սեռի և գրանցման տարիների ցույց է տալիս, որ ՄԻԱՎ վարակ ունեցողների ընդհանուր կազմում գերակշռողը արական սեռի ներկայացուցիչներն են՝ 69%, իգական սեռի ներկայացուցիչները կազմում են 31% (գծապատկեր 3):

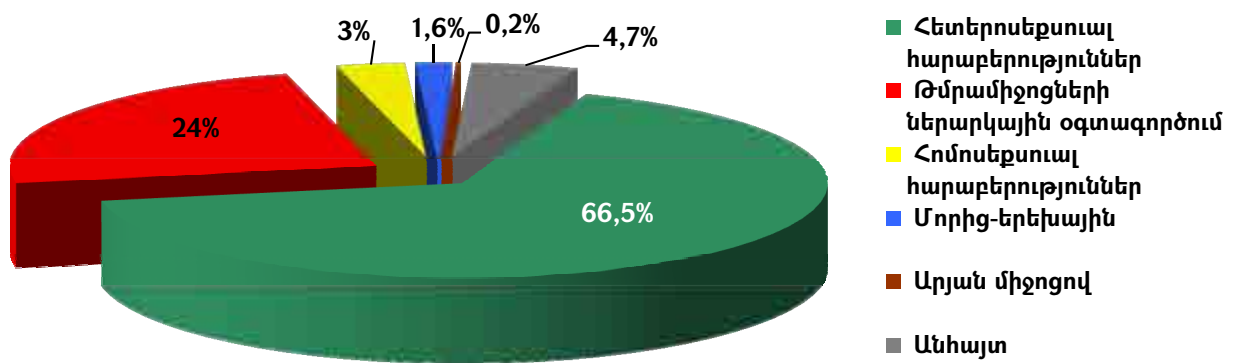
Գծապատկեր 3. ՄԻԱՎ վարակի դեպքերի բաշխումը՝ ըստ սեռի և գրանցման տարիների

ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերը՝ ըստ փոխանցման ուղիների

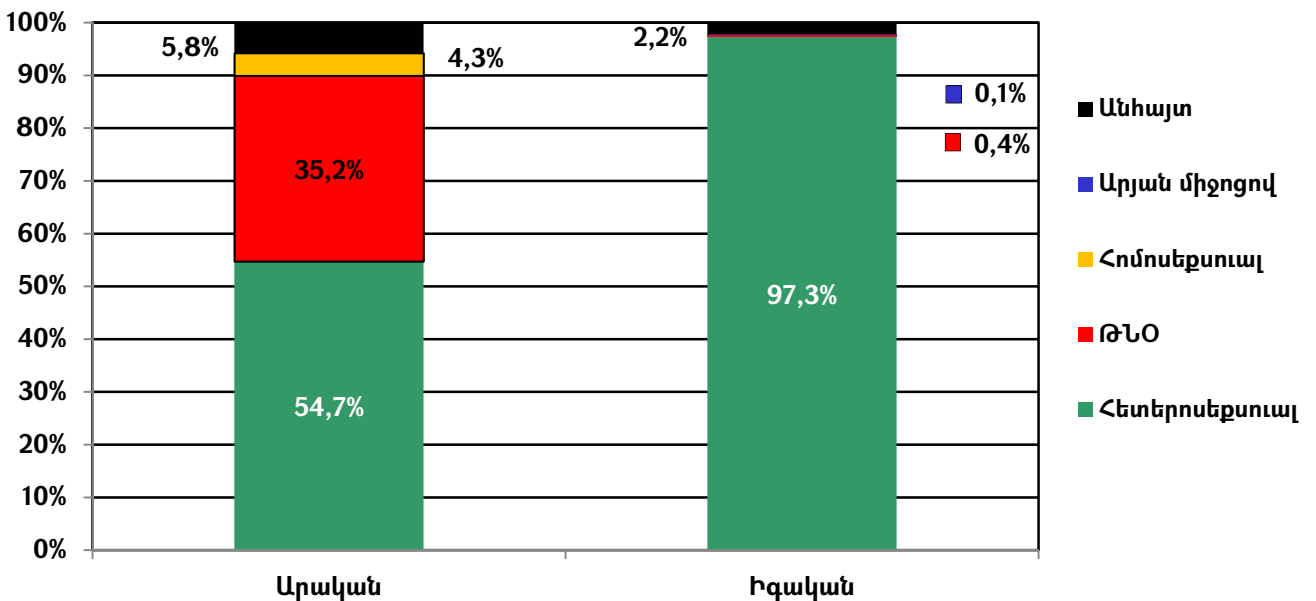
ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի վերլուծությունը՝ ըստ փոխանցման ուղիների, ցույց է տալիս, որ ՀՀ-ում ՄԻԱՎ վարակի փոխանցման հիմնական ուղիներն են հետերոսեքսուալ ճանապարհը (66,5%) և թմրամիջոցների ներարկային օգտագործման միջոցով վարակումը (24%): Սրանցից բացի, արձանագրվել են հոմոսեքսուալ ճանապարհով (3%), մորից երեխային (1,6%) և արյան միջոցով (0,2%) ՄԻԱՎ վարակի փոխանցման դեպքեր (գծապատկեր 4):

Գծապատկեր 4. ՄԻԱՎ վարակի դեպքերի բաշխումը՝ ըստ փոխանցման ուղիների

Հետերոսեքսուալ ճանապարհով ՄԻԱՎ-ի փոխանցումը վարակման հիմնական ուղին է թե՛ տղամարդկանց, թե՛ կանանց շրջանում (գծապատկեր 5): ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի վերլուծությունը՝ ըստ փոխանցման ուղիների և սեռի, ցույց է տալիս, որ տղամարդկանց կեսից ավելին (54,8%) վարակվել է հետերոսեքսուալ ճանապարհով, իսկ 35,3%-ը՝ թմրամիջոցների ներարկային օգտագործման միջոցով: Գրեթե բոլոր կանայք վարակվել են սեռական ճանապարհով (97,3%):

Գծապատկեր 5. ՄԻԱՎ-ի փոխանցման ուղիները՝ ըստ սեռի, 2016թ.

ՄԻԱՎ-ով վարակված տղամարդկանց և կանանց բաշխումը՝ ըստ փոխանցման ուղիների, ներկայացված է աղյուսակ 1-ում:

Աղյուսակ 1. ՄԻԱՎ-ով վարակված տղամարդկանց և կանանց բաշխումը՝ ըստ փոխանցման ուղիների

Սեռ	Փոխանցման ուղի										Ընդամենը	
	Թմրամիջոցների ներարկային օգտագործում		Հետերոսեքսուալ հարաբերություններ		Հոմոսեքսուալ հարաբերություններ		Արյուն		Անհայտ			
	Բաց. թիվ	%	Բաց. թիվ	%	Բաց. թիվ	%	Բաց. թիվ	%	Բաց. թիվ	%	Բաց. թիվ	%
Ար	614	35,2	954	54,8	75	4,3	-	-	99	5,7	1742	100
Իգ	3	0,4	742	97,3	-	-	1	0,1	17	2,2	763	100

Գրեթե բոլոր երեխաները վարակվել են ՄԻԱՎ վարակ ունեցող իրենց մայրերից (աղյուսակ 2):

Աղյուսակ 2. Երեխաների շրջանում ՄԻԱՎ-ի փոխանցման ուղիները

Մորից երեխային		Արյան միջոցով		Անհայտ		Ընդամենը	
Բաց. թիվ	%	Բաց. թիվ	%	Բաց. թիվ	%	Բաց. թիվ	%
40	89	3	6,5	2	4,5	45	100

Հայաստանի Հանրապետությունում ՄԻԱՎ վարակի համաճարակի զարգացման բնորոշ առանձնահատկությունները

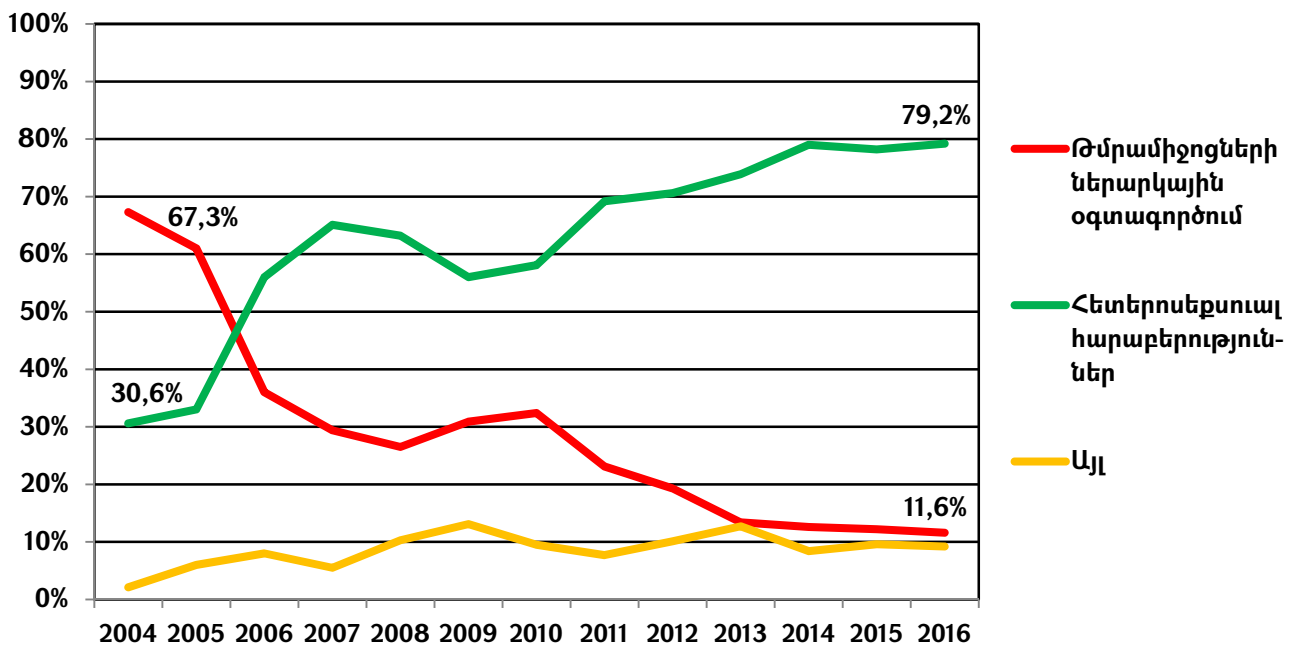
Մեր երկրում ՄԻԱՎ վարակի տարածումն ունի որոշակի առանձնահատկություններ տարածաշրջանի այլ երկրների համեմատ: Դրանք են՝

- Վարակի փոխանցման հիմնական ուղին հետերոսեքսուալ ճանապարհն է (2016թ.՝ 79,2%):
- Արձանագրված ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների մեծամասնությունը վարակվել է արտերկրում (2016թ.՝ 51,5%):
- Արձանագրվող դեպքերի թվում զգալի է միգրացիայի ազդեցությունը (2012-2016թթ.՝ 68,1%):
- Վերջին տարիներին էապես նվազել է արձանագրվող դեպքերի ընդհանուր կազմում «դասական ռիսկի խմբերի»՝ թմրամիջոցների ներարկային օգտագործողների (ԹՆՕ), կոմերցիոն սեռական ծառայություններ տրամադրող կա-

նանց (ԿՍԿ), հոմոսեքսուալ կապեր ունեցող տղամարդկանց (SUS) մասնաբաժինը (2016թ.՝ 17,8%):

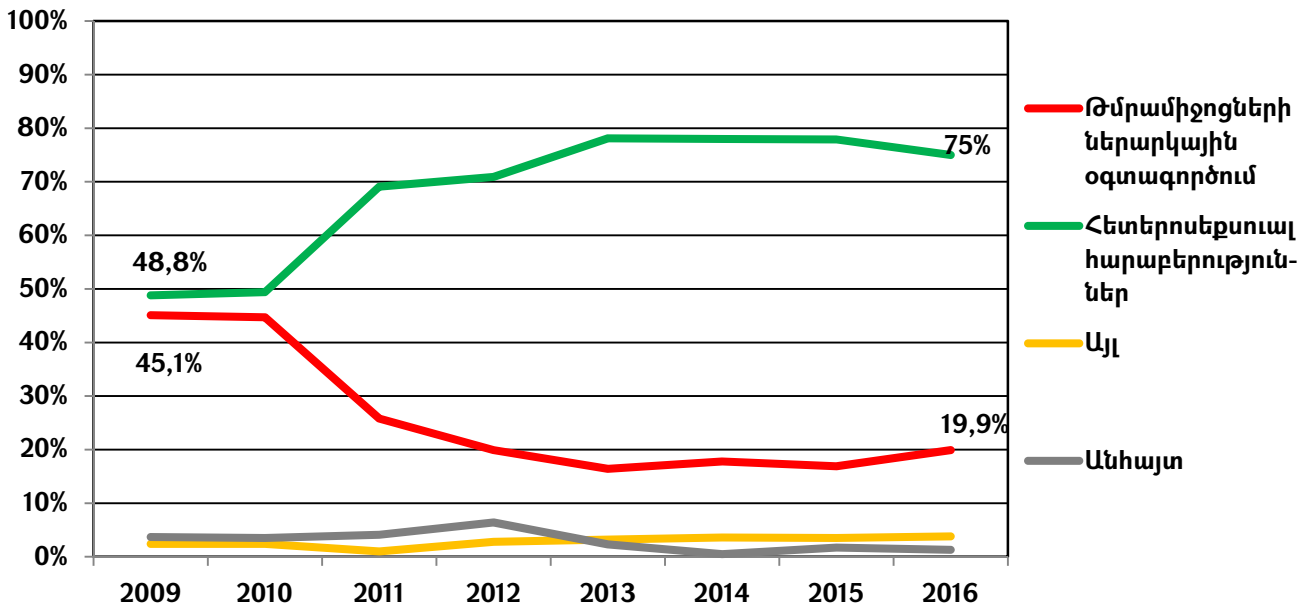
ՀՀ-ում ՄԻԱՎ վարակի համաճարակի առաջին բնորոշ առանձնահատկությունն այն է, որ սկսած 2004թ. նկատվում է փոխանցման հիմնական ուղիների փոփոխություն (գծապատկեր 6): Թմրամիջոցների ներարկային օգտագործման միջոցով վարակման դեպքերի մասնաբաժինը 2004-2016թթ. ընկած ժամանակահատվածում նվազել է ավելի քան 5,8 անգամ՝ հասնելով 11,5%-ի, իսկ հետերոսեքսուալ ճանապարհով վարակման դեպքերն աճել են ավելի քան 2,6 անգամ՝ հասնելով 79,2%-ի:

Գծապատկեր 6. ՄԻԱՎ-ի փոխանցման հիմնական ուղիների փոփոխությունները, 2004-2016թթ.

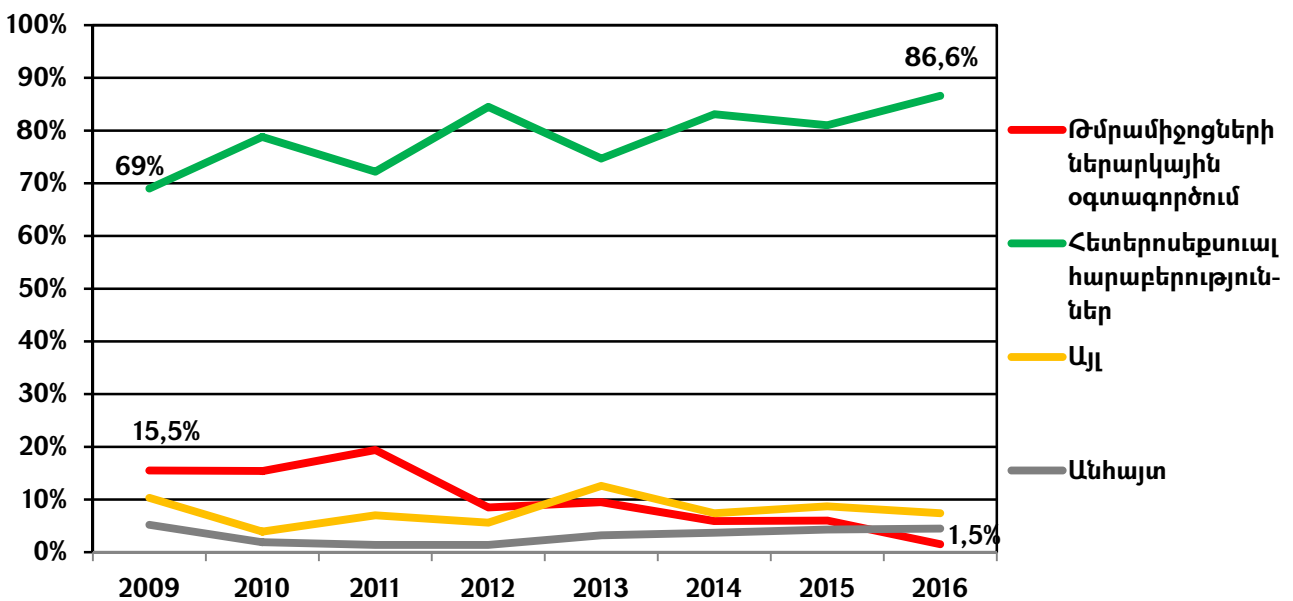
Հետերոսեքսուալ ճանապարհով վարակման դեպքերի աճի և թմրամիջոցների ներարկային օգտագործման միջոցով վարակման դեպքերի նվազման միտում դիտվում է նաև արտերկրում վարակվածների շրջանում (գծապատկեր 7): 2009-2016թթ. ընկած ժամանակահատվածում արտերկրում վարակվածների շրջանում հետերոսեքսուալ ճանապարհով վարակման դեպքերի մասնաբաժինն ավելացել է ավելի քան 1,5 անգամ, իսկ թմրամիջոցների ներարկային օգտագործման միջոցով վարակման դեպքերինը՝ նվազել 2,3 անգամ: 2016թ. վարակման հետերոսեքսուալ ուղին կազմել է մոտ 75%, իսկ թմրամիջոցների ներարկային օգտագործման միջոցով վարակման ուղին՝ մոտ 19,9%:

Գծապատկեր 7. ՄԻԱՎ վարակի արձանագրված դեպքերի բաշխումը՝ ըստ փոխանցման ուղիների և վարակման հավանական վայրերի, 2009-2016թթ. (արտերկրում վարակվածներ)

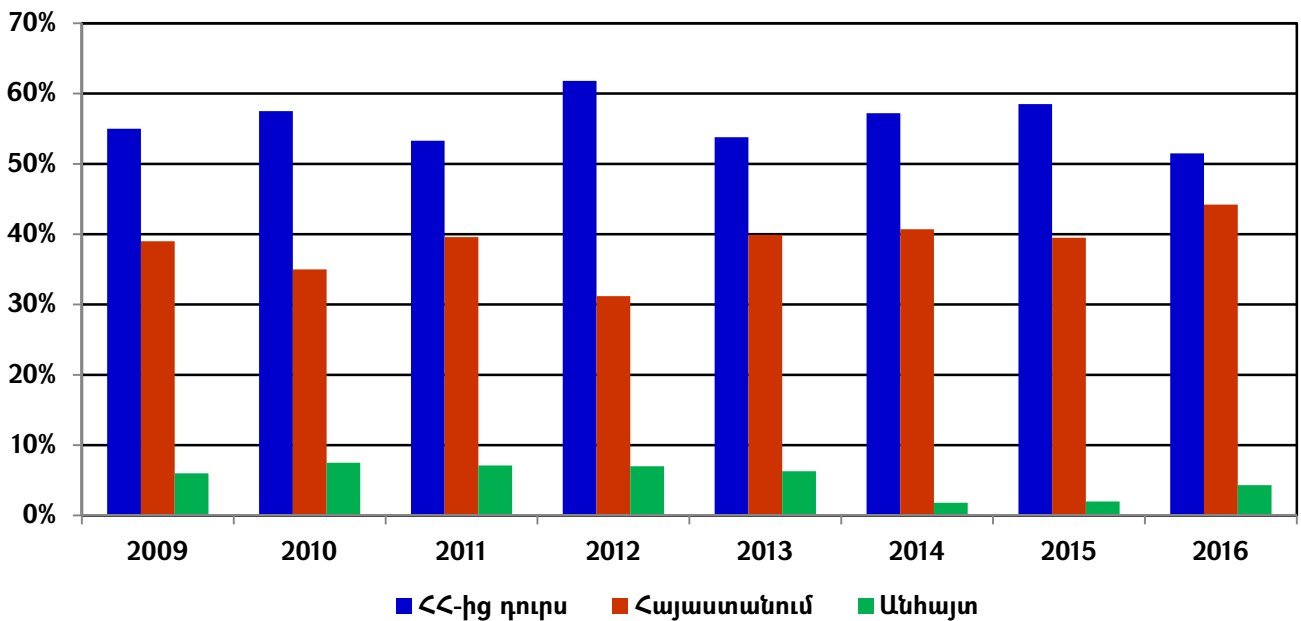
Նմանատիպ միտում դիտվում է ՀՀ-ում վարակվածների շրջանում (գծապատկեր 8): Մասնավորապես, հետերոսեքսուալ ճանապարհով վարակման դեպքերն ավելացել են և 2016թ. կազմել են 86,6%, իսկ թմրամիջոցների ներարկային օգտագործման միջոցով վարակման դեպքերը նվազել են մինչև 1,5%:

Գծապատկեր 8. ՄԻԱՎ վարակի արձանագրված դեպքերի բաշխումը՝ ըստ փոխանցման ուղիների և վարակման հավանական վայրերի, 2009-2016թթ. (Հայաստանում վարակվածներ)

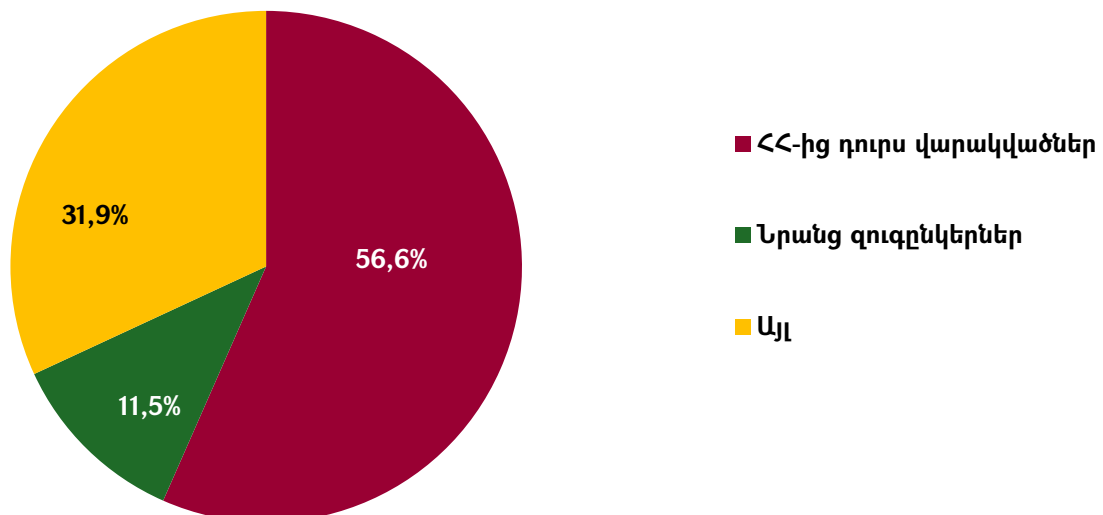
ՀՀ-ում ՄԻԱՎ վարակի համաճարակի **երկրորդ բնորոշ** առանձնահատկությունն այն է, որ վերջին տարիներին բավականին մեծացել է միգրացիայի գործոնի ազդեցությունը երկրում արձանագրվող դեպքերի ընդհանուր թվի վրա (գծապատկեր 9): Այսպես, 2009-2016թթ. ընթացքում արձանագրված ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների կեսից ավելին, հավանաբար վարակվել է արտերկրում, որոնցից ավելի քան 90%-ը՝ ՌԴ-ում (ՌԴ – 91%, Ուկրաինա – 4,7%, Լեհաստան – 0,7%, Ղազախստան – 0,7%, այլ երկրներ – 2,9%):

Գծապատկեր 9. *Վարակման հավանական վայրերը՝ ըստ տարիների, 2009–2016թթ.*

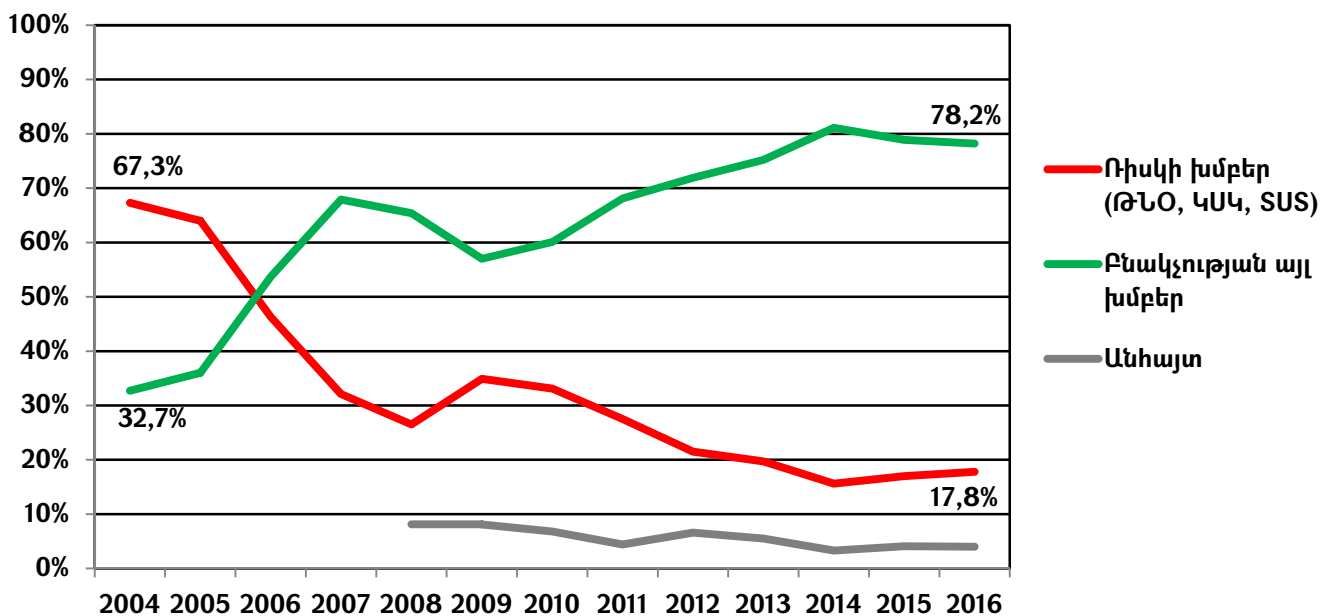
Ընդհանուր առմամբ 2012-2016թթ. արձանագրված դեպքերի մեծամասնությունը՝ 56,6%-ը, կազմում են արտերկրում վարակվածները, 11,5%-ը՝ նրանց զուգրնկերները (գծապատկեր 10): Այսպիսով, արձանագրված դեպքերի 68,1%-ը կապված է միգրացիայի հետ:

Գծապատկեր 10. *Միգրացիոն գործոնի դերը 2012-2016թթ. արձանագրված դեպքերի կազմում (մեծահասակներ)*

ՀՀ-ում ՄԻԱՎ վարակի համաճարակի **երրորդ քնորոշ** առանձնահատկությունն այն է, որ սկսած 2004թ.՝ տարեցտարի նվազում է արձանագրվող դեպքերի ընդհանուր կազմում, այսպես կոչված, «դասական դիսկի խմբերի», այսինքն՝ թմրամիջոցների ներարկային օգտագործողների, կոմերցիոն սեռական ծառայություններ տրամադրող կանանց և հոմոսեքսուալ կապեր ունեցող տղամարդկանց համամասնությունը (գծապատկեր 11): 2004-2016թթ. ընկած ժամանակահատվածում այն նվազել է մոտ 4 անգամ, և 2016թ. կազմել է 17,8%: Մեծամասնությունը՝ 78,2%-ը, կազմում են միգրանտները և նրանց զուգընկերները, վերոնշյալ խմբերին պատկանողների զուգընկերները, ոչ անվտանգ սեռական վարքագիծ դրսևորողները:

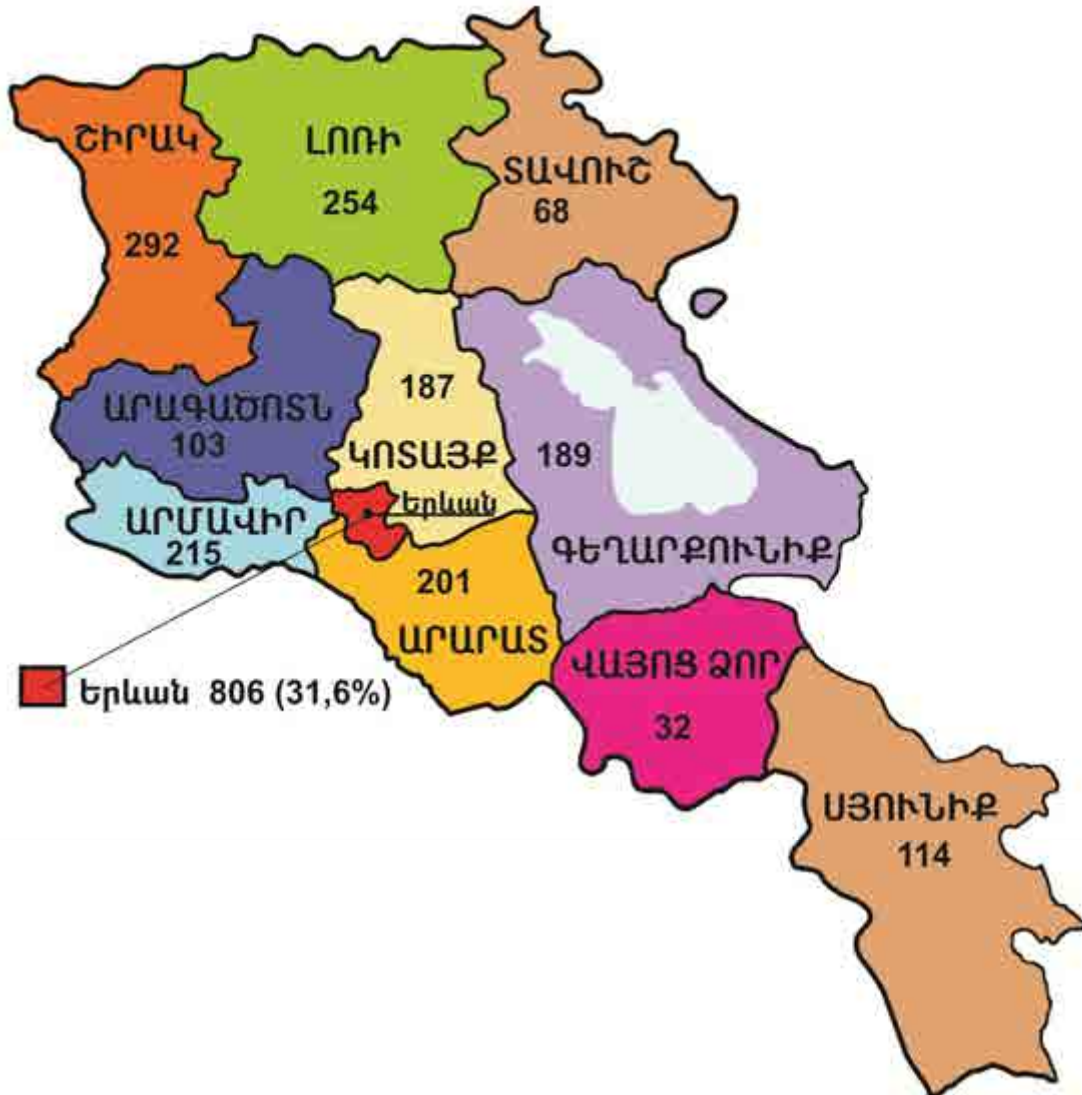
Գծապատկեր 11. ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի բաշխումը՝ ըստ բնակչության խմբերի, 2004-2016թթ.

ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերը՝ ըստ Հայաստանի մարզերի

ՄԻԱՎ վարակի դեպքերի առավելագույն թիվն արձանագրվել է Երևանի բնակիչների շրջանում՝ 806 դեպք, որը կազմում է բոլոր գրանցված դեպքերի մոտ 1/3-ը (գծապատկեր 12): ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի թվով երկրորդ տեղում Շիրակի մարզն է՝ 292 դեպք, ինչը կազմում է բոլոր գրանցված դեպքերի 11,5%-ը:

Գծապատկեր 12. ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի բաշխումը՝ ըստ ՀՀ մարզերի

ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի հաշվարկը 100 000 բնակչի հաշվով ցույց է տալիս, որ ամենաբարձր ցուցանիշը Շիրակում է՝ 120,1, որին հաջորդում են Լոռու մարզը, Սյունիքի մարզը, Գեղարքունիքի մարզը, համապատասխանաբար 112,9; 81,8; 81,5 (աղյուսակ 3):

Աղյուսակ 3. ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերը 100 հազար բնակչի հաշվով

Մարզ	ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերը 100 հազար բնակչի հաշվով
Երևան	75,1
Շիրակ	120,1
Լոռի	112,9
Սյունիք	81,8
Գեղարքունիք	81,5
Արմավիր	80,6
Արագածոտն	79,4
Արարատ	77,6
Կոտայք	73,7
Վայոց ձոր	63,0
Տավուշ	54,2
Ընդհանուր	82,4

ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակն Արագածոտնի մարզում

Արագածոտնի մարզի բնակիչների շրջանում 1988թ. մինչև 2016թ. դեկտեմբերի 31-ը գրանցվել է ՄԻԱՎ վարակի 103 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների ընդհանուր կազմում գերակշռում են արական սեռի ներկայացուցիչները՝ 70 մարդ (68%), իգական սեռի ներկայացուցիչների շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 33 դեպք (32%): Երեխաների շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 2 դեպք:

ՄԻԱՎ-ով վարակվածների ավելի քան 45%-ը 25-39 տարիքային խմբում է:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների 75,7%-ը վարակվել է հետերոսեքսուալ ճանապարհով, 17,5%-ը՝ թմրամիջոցների ներարկային գործածման միջոցով: Սրանցից բացի արձանագրվել է հոմոսեքսուալ ճանապարհով ՄԻԱՎ վարակի փոխանցման 3 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 56-ի մոտ (կին՝ 14, երեխա՝ 1) ախտորոշվել է ՁԻԱՀ, գրանցվել է ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ով պացիենտների մահվան 16 դեպք: Մահացածների թվում կա 2 կին:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 83-ը (կին՝ 31, երեխա՝ 2) գտնվում են դիսպանսերային հսկողության մեջ ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ում: Նրանցից 60-ը ստանում են ՀՌԿ բուժում:

ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի հաշվարկը 100 000 բնակչի հաշվով կազմում է 79,4:

ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակն Արարատի մարզում

Արարատի մարզի բնակիչների շրջանում 1988թ. մինչև 2016թ. դեկտեմբերի 31-ը գրանցվել է ՄԻԱՎ վարակի 201 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների ընդհանուր կազմում գերակշռում են արական սեռի ներկայացուցիչները՝ 138 մարդ (69%), իգական սեռի ներկայացուցիչների շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 63 դեպք (31%): Երեխաների շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 4 դեպք:

ՄԻԱՎ-ով վարակվածների 48,8%-ը 25-39 տարիքային խմբում է:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների 69,6%-ը վարակվել է հետերոսեքսուալ ճանապարհով, 21,9%-ը՝ թմրամիջոցների ներարկային գործածման միջոցով: Սրանցից բացի արձանագրվել են մորից երեխային ՄԻԱՎ վարակի փոխանցման 4 և հոմոսեքսուալ ճանապարհով ՄԻԱՎ վարակի փոխանցման 6 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 107-ի մոտ (կին՝ 33, երեխա՝ 3) ախտորոշվել է ՁԻԱՀ, գրանցվել է ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ով պացիենտների մահվան 49 դեպք: Մահացածների թվում կան 11 կին և 3 երեխա:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 136-ը (կին՝ 50, երեխա՝ 1) գտնվում են դիսպանսերային հսկողության մեջ ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ում: Նրանցից 82-ը ստանում են ՀՌՎ բուժում:

ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի հաշվարկը 100 000 բնակչի հաշվով կազմում է 77,6:

ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակն Արմավիրի մարզում

Արմավիրի մարզի բնակիչների շրջանում 1988թ. մինչև 2016թ. դեկտեմբերի 31-ը գրանցվել է ՄԻԱՎ վարակի 215 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների ընդհանուր կազմում գերակշռում են արական սեռի ներկայացուցիչները՝ 144 մարդ (67%), իգական սեռի ներկայացուցիչների շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 71 դեպք (33%): Երեխայների շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 5 դեպք:

ՄԻԱՎ-ով վարակվածների մոտ 53%-ը 25-39 տարիքային խմբում է:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների 67,9%-ը վարակվել է հետերոսեքսուալ ճանապարհով, 22,8%-ը՝ թմրամիջոցների ներարկային գործածման միջոցով: Սրանցից բացի արձանագրվել են մորից երեխային ՄԻԱՎ վարակի փոխանցման 4, հոմոսեքսուալ ճանապարհով փոխանցման՝ 6 և արյան միջոցով փոխանցման՝ 1 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 126-ի մոտ (կին՝ 30, երեխա՝ 4) ախտորոշվել է ՁԻԱՀ, գրանցվել է ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ով պացիենտների մահվան 47 դեպք: Մահացածների թվում կան 9 կին և 1 երեխա:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 158-ը (կին՝ 60, երեխա՝ 4) գտնվում են դիս-

պանսերային հսկողության մեջ ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ում: Նրանցից 105-ը ստանում են ՀՌՎ բուժում:

ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի հաշվարկը 100 000 բնակչի հաշվով կազմում է 80,6:

ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակը Գեղարքունիքի մարզում

Գեղարքունիքի մարզի բնակիչների շրջանում 1988թ. մինչև 2016թ. դեկտեմբերի 31-ը գրանցվել է ՄԻԱՎ վարակի 189 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների ընդհանուր կազմում գերակշռում են արական սեռի ներկայացուցիչները՝ 138 մարդ (73%), իգական սեռի ներկայացուցիչների շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 51 դեպք (27%): Երեխաների շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 3 դեպք:

ՄԻԱՎ-ով վարակվածների ավելի քան 57%-ը 25-39 տարիքային խմբում է:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների 85,2%-ը վարակվել է հետերոսեքսուալ ճանապարհով, 10,6%-ը՝ թմրամիջոցների ներարկային գործածման միջոցով: Սրանցից բացի արձանագրվել են մորից երեխային ՄԻԱՎ վարակի փոխանցման 2 և արյան միջոցով փոխանցման 1 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 68-ի մոտ (կին՝ 8, երեխա՝ 2) ախտորոշվել է ՁԻԱՀ, գրանցվել է ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ով պացիենտների մահվան 20 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 139 (կին՝ 41, երեխա՝ 3) գտնվում են դիսպանսերային հսկողության մեջ ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ում: Նրանցից 82-ը ստանում են ՀՌՎ բուժում:

ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի հաշվարկը 100 000 բնակչի հաշվով կազմում է 81,5:

ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակը Լոռու մարզում

Լոռու մարզի բնակիչների շրջանում 1988թ. մինչև 2016թ. դեկտեմբերի 31-ը գրանցվել է ՄԻԱՎ վարակի 254 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների ընդհանուր կազմում գերակշռում են արական սեռի ներկայացուցիչները՝ 175 մարդ (69%), իգական սեռի ներկայացուցիչների շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 79 դեպք (31%): Երեխաների շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 9 դեպք:

ՄԻԱՎ-ով վարակվածների մոտ 57%-ը 25-39 տարիքային խմբում է:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների 65%-ը վարակվել է հետերոսեքսուալ ճանապարհով, 21,3%-ը՝ թմրամիջոցների ներարկային գործածման միջոցով: Սրանցից բացի արձանագրվել են մորից երեխային ՄԻԱՎ վարակի փոխանցման 9 և հոմոսեքսուալ ճանապարհով փոխանցման 10 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 128-ի մոտ (կին՝ 32, երեխա՝ 4) ախտորոշվել է ՁԻԱՀ, գրանցվել է ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ով պացիենտների մահվան 68 դեպք: Մահացածների թվում կան 14 կին և 2 երեխա:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 173-ը (կին՝ 62, երեխա՝ 6) գտնվում են դիսպանսերային հսկողության մեջ ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ում: Նրանցից 106-ը ստանում են ՀՌՎ բուժում:

ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի հաշվարկը 100 000 բնակչի հաշվով կազմում է 112,9:

ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակը Կոտայքի մարզում

Կոտայքի մարզի բնակիչների շրջանում 1988թ. մինչև 2016թ. դեկտեմբերի 31-ը գրանցվել է ՄԻԱՎ վարակի 187 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների ընդհանուր կազմում գերակշռում են արական սեռի ներկայացուցիչները՝ 136 մարդ (72,7%), իգական սեռի ներկայացուցիչների շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 51 դեպք (27,3%): Երեխաների շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 4 դեպք:

ՄԻԱՎ-ով վարակվածների ավելի քան 50%-ը 25-39 տարիքային խմբում է:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների 72,2%-ը վարակվել է հետերոսեքսուալ ճանապարհով, 17%-ը՝ թմրամիջոցների ներարկային գործածման միջոցով: Սրանցից բացի արձանագրվել են մորից երեխային ՄԻԱՎ վարակի փոխանցման 3 և հոմոսեքսուալ ճանապարհով փոխանցման 9 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 100-ի մոտ (կին՝ 22, երեխա՝ 3) ախտորոշվել է ՁԻԱՀ, գրանցվել է ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ով պացիենտների մահվան 36 դեպք: Մահացածների թվում կա 6 կին:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 144-ը (կին՝ 45, երեխա՝ 4) գտնվում են դիսպանսերային հսկողության մեջ ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ում: Նրանցից 98-ը ստանում են ՀՌՎ բուժում:

ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի հաշվարկը 100 000 բնակչի հաշվով կազմում է 73,7:

ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակը Շիրակի մարզում

Շիրակի մարզի բնակիչների շրջանում 1988թ. մինչև 2016թ. դեկտեմբերի 31-ը գրանցվել է ՄԻԱՎ վարակի 292 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների ընդհանուր կազմում գերակշռում են արական սեռի ներկայացուցիչները՝ 203 մարդ (69,5%), իգական սեռի ներկայացուցիչների շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 89 դեպք (30,5%): Երեխաների շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 2 դեպք:

ՄԻԱՎ-ով վարակվածների մոտ 53%-ը 25-39 տարիքային խմբում է:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների 67%-ը վարակվել է հետերոսեքսուալ ճանապարհով, 26%-ը՝ թմրամիջոցների ներարկային օգտագործման միջոցով: Սրանցից բացի արձանագրվել են մորից երեխային ՄԻԱՎ վարակի փոխանցման 2, հոմոսեքսուալ ճանապարհով փոխանցման 8 և արյան միջոցով վարակման 1 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 147-ի մոտ (կին՝ 39, երեխա՝ 1) ախտորոշվել է ՁԻԱՀ, գրանցվել է ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ով պացիենտների մահվան 56 դեպք: Մահացածների թվում կա 5 կին:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 210-ը (կին՝ 76, երեխա՝ 2) գտնվում են դիսպանսերային հսկողության մեջ ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ում: Նրանցից 138-ը ստանում են ՀՌՎ բուժում:

ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի հաշվարկը 100 000 բնակչի հաշվով կազմում է 120,1:

ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակը Սյունիքի մարզում

Սյունիքի մարզի բնակիչների շրջանում 1988թ. մինչև 2016թ. դեկտեմբերի 31-ը գրանցվել է ՄԻԱՎ վարակի 114 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների ընդհանուր կազմում գերակշռում են արական սեռի ներկայացուցիչները՝ 73 մարդ (64%), իգական սեռի ներկայացուցիչների շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 41 դեպք (36%): Երեխաների շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 2 դեպք:

ՄԻԱՎ-ով վարակվածների 54%-ը 25-39 տարիքային խմբում է:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների 70%-ը վարակվել է հետերոսեքսուալ ճանապարհով, 24,6%-ը՝ թմրամիջոցների ներարկային գործածման միջոցով: Սրանցից բացի արձանագրվել է մորից երեխային ՄԻԱՎ վարակի փոխանցման 2 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 57-ի մոտ (կին՝ 13, երեխա՝ 1) ախտորոշվել է ՁԻԱՀ, գրանցվել է ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ով պացիենտների մահվան 24 դեպք: Մահացածների թվում կա 9 կին:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 83-ը (կին՝ 29, երեխա՝ 2) գտնվում են դիսպանսերային հսկողության մեջ ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ում: Նրանցից 54-ը ստանում են ՀՌՎ բուժում:

ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի հաշվարկը 100 000 բնակչի հաշվով կազմում է 81,8:

ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակը Տավուշի մարզում

Տավուշի մարզի բնակիչների շրջանում 1988թ. մինչև 2016թ. դեկտեմբերի 31-ը գրանցվել է ՄԻԱՎ վարակի 68 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների ընդհանուր կազմում գերակշռում են արական սեռի ներկայացուցիչները՝ 45 մարդ (66%), իգական սեռի ներկայացուցիչների

շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 23 դեպք (34%): Երեխաների շրջանում արձանագրվել է ՄԻԱՎ վարակի 1 դեպք:

ՄԻԱՎ-ով վարակվածների 50%-ը 25-39 տարիքային խմբում է:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների 76,5%-ը վարակվել է հետերոսեքսուալ ճանապարհով, 14,7%-ը՝ թմրամիջոցների ներարկային գործածման միջոցով: Սրանցից բացի արձանագրվել են մորից երեխային ՄԻԱՎ վարակի փոխանցման 1 և հոմոսեքսուալ ճանապարհով փոխանցման 3 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 37-ի մոտ (կին՝ 9) ախտորոշվել է ՁԻԱՀ, գրանցվել է ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ով պացիենտների մահվան 12 դեպք: Մահացածների թվում կա 2 կին:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 55-ը (կին՝ 20, երեխա՝ 1) գտնվում են դիսպանսերային հսկողության մեջ ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ում: Նրանցից 38-ը ստանում են ՀՌՎ բուժում:

ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի հաշվարկը 100 000 բնակչի հաշվով կազմում է 54,2:

ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի իրավիճակը Վայոց ձորի մարզում

Վայոց ձորի բնակիչների շրջանում 1988թ. մինչև 2016թ. դեկտեմբերի 31-ը գրանցվել է ՄԻԱՎ վարակի 32 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների ընդհանուր կազմում գերակշռում են արական սեռի ներկայացուցիչները՝ 23 մարդ (72%), իգական սեռի ներկայացուցիչների շրջանում արձանագրվել է վարակի 9 դեպք (28%): Երեխաների շրջանում ՄԻԱՎ վարակի որևէ դեպք չի արձանագրվել:

ՄԻԱՎ-ով վարակվածների մոտ 47%-ը 25-39 տարիքային խմբում է:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների 81,2%-ը վարակվել է հետերոսեքսուալ ճանապարհով, 15,6%-ը՝ թմրամիջոցների ներարկային գործածման միջոցով: Սրանցից բացի, արձանագրվել է հոմոսեքսուալ ճանապարհով ՄԻԱՎ վարակի փոխանցման 1 դեպք:

ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 20-ի մոտ (կին՝ 5) ախտորոշվել է ՁԻԱՀ, գրանցվել է ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ով պացիենտների մահվան 10 դեպք: Մահացածների թվում կա 1 կին:

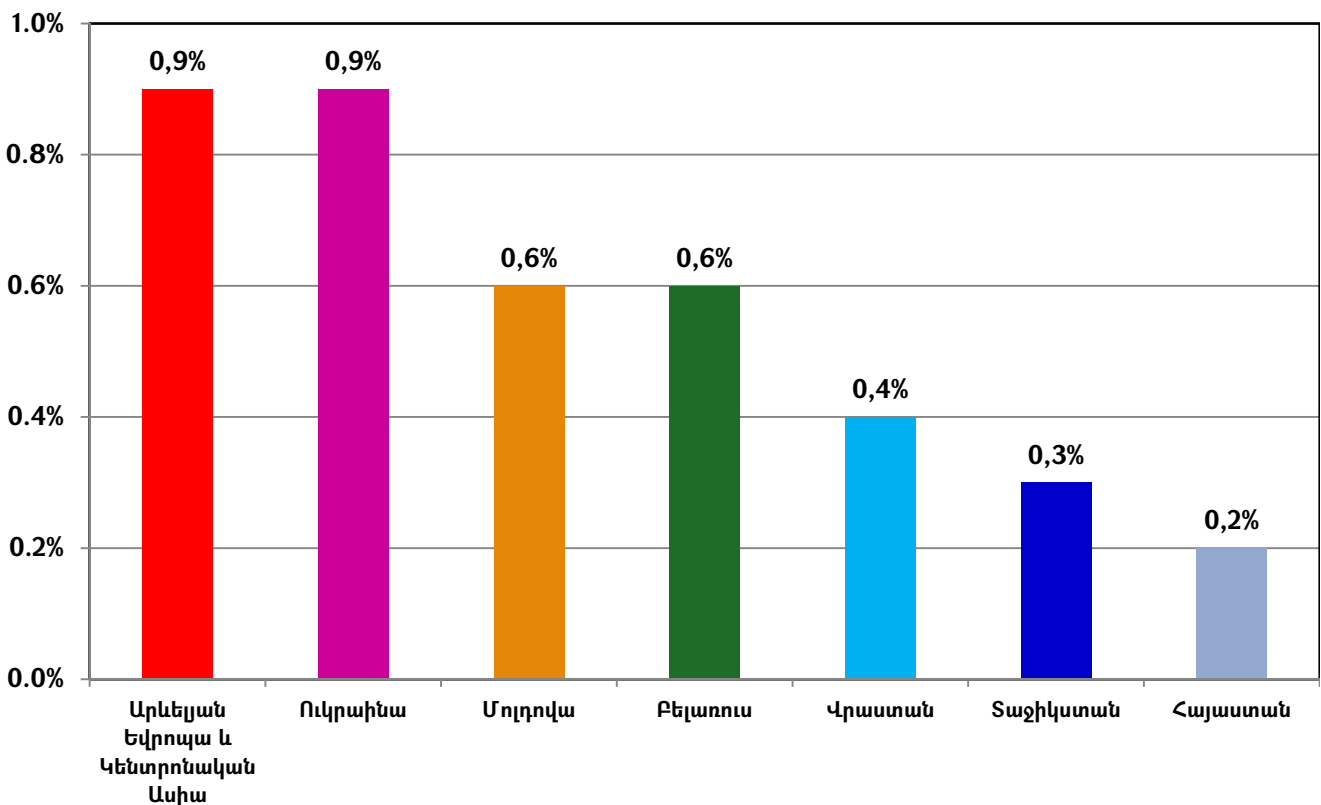
ՄԻԱՎ վարակով պացիենտներից 21-ը (կին՝ 8) գտնվում են դիսպանսերային հսկողության մեջ ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ում: Նրանցից 15-ը ստանում են ՀՌՎ բուժում:

ՄԻԱՎ վարակի գրանցված դեպքերի հաշվարկը 100 000 բնակչի հաշվով կազմում է 63,0:

Բնակչության տարբեր խմբերի շրջանում ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը և վարքագծային ցուցանիշները

Եթե մեծահասակ բնակչության՝ 15-49 տարեկանների շրջանում ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը Արևելյան Եվրոպայի և Կենտրոնական Ասիայի տարածաշրջանում կազմում է 0,9%, Ուկրաինաում՝ 0,9%, Մոլդովայում՝ 0,6%, Բելառուսում՝ 0,6%, Վրաստանում՝ 0,4% և Տաջիկստանում՝ 0,3%, ապա Հայաստանում այդ ցուցանիշը համեմատաբար ցածր է և կազմում է 0,2%, այսինքն՝ 4,5 անգամ ցածր է տարածաշրջանային միջին ցուցանիշից (գծապատկեր 13):

Գծապատկեր 13. *ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը մեծահասակների շրջանում Արևելյան Եվրոպայի և Կենտրոնական Ասիայի տարածաշրջանում և Հայաստանի Հանրապետությունում, 2015թ.*

**ԹՆՕ-ների շրջանում ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը
և վարքագծային ցուցանիշները**

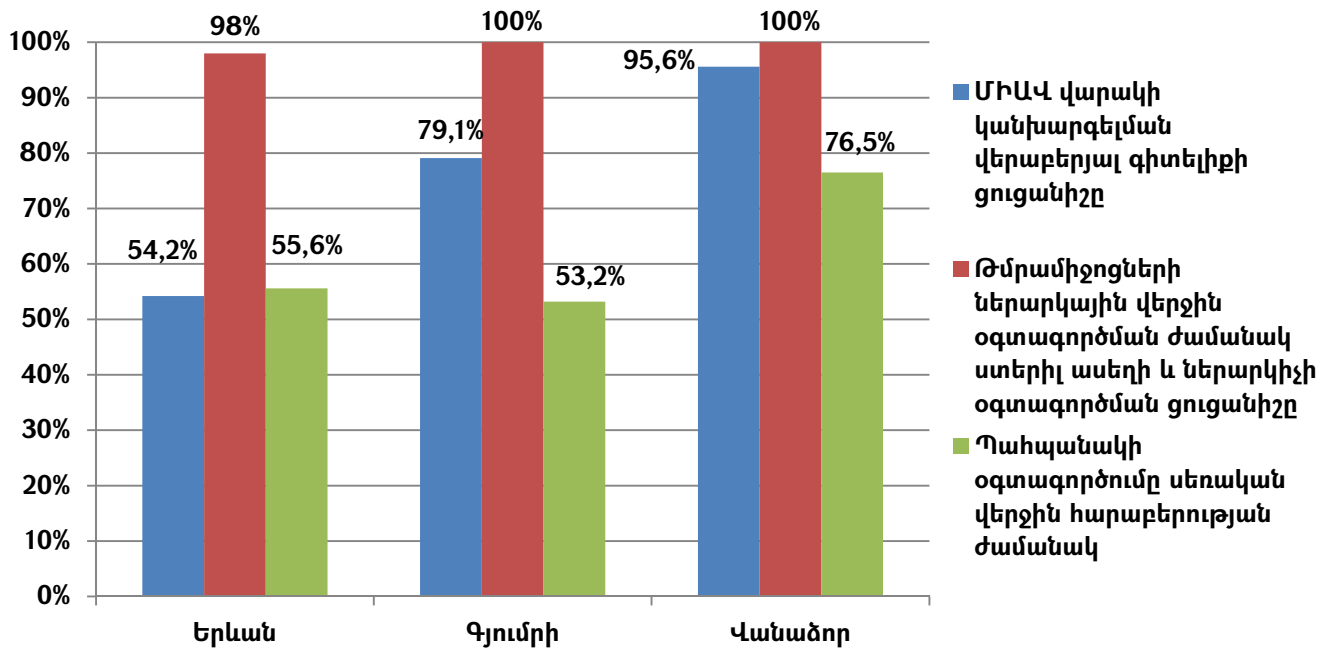
ԹՆՕ-ների շրջանում 2016թ. անցկացված ՄԻԱՎ վարակի վերաբերյալ կենսաբանական և վարքագծային հետազոտությունների արդյունքները ցույց են տալիս, որ ՄԻԱՎ-ի, սիֆիլիսի և հեպատիտ Ց-ի տարածվածությունն ամենաբարձրն էր Վանաձորի ԹՆՕ-ների (համապատասխանաբար՝ 2%, 6%, և 63%) և ամենացածրը Գյումրիի ԹՆՕ-ների շրջանում. հեպատիտ Ց-ի տարածվածությունը կազմել է 8%, ՄԻԱՎ-ի և սիֆիլիսի նկատմամբ դրական դեպքեր հետազոտության արդյունքում չեն արձանագրվել (աղյուսակ 4): Երևանի ԹՆՕ-ների շրջանում ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը կազմել է 0,5%, սիֆիլիսինը՝ 2,1%, հեպատիտ Ց-ինը՝ 31%:

Աղյուսակ 4. ՄԻԱՎ-ի, սիֆիլիսի և հեպատիտ Ց-ի տարածվածությունը ԹՆՕ-ների շրջանում

	Երևան N = 300		Գյումրի N = 100		Վանաձոր N = 100	
	N	%, (95% ՎՄ)	N	%, (95% ՎՄ)	N	%, (95% ՎՄ)
ՄԻԱՎ վարակ						
	2	0,5 (0,0-1,3)	0	0,0	2	1,6 (0,0-3,2)
Սիֆիլիս						
	4	2,1 (0,0-4,7)	0	0,0	5	5,9 (1,3-10,4)
Հեպատիտ Ց						
	91	30,7 (24,4-37,1)	8	8,0 (2,7-13,3)	64	62,6 (51,9-73,4)

ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելման վերաբերյալ գիտելիքների մակարդակն ամենաբարձրն է եղել Վանաձորում՝ մոտ 96%, Երևանում կազմել է ընդամենը 54% և Գյումրիում՝ 79%: Երեք քառորդից ավելին սեռական հարաբերություններ է ունեցել վերջին ամսվա ընթացքում, որոնցից սեռական վերջին հարաբերության ժամանակ պահպանակ է օգտագործել Երևանի ԹՆՕ-ների 55,6%-ը, Գյումրիի ԹՆՕ-ների 53,2%-ը և Վանաձորի ԹՆՕ-ների ընդամենը 76,5%-ը: Բոլոր երեք քաղաքներում բարձր է եղել մանրէազերծ ներարկման պարագաների օգտագործման ցուցանիշը (գծապատկեր 14)

Գծապատկեր 14. ԹՆՕ-ների շրջանում վարքագծային հետազոտությունների արդյունքները, 2016թ.

ԿՍԿ-ների շրջանում ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը և վարքագծային ցուցանիշները

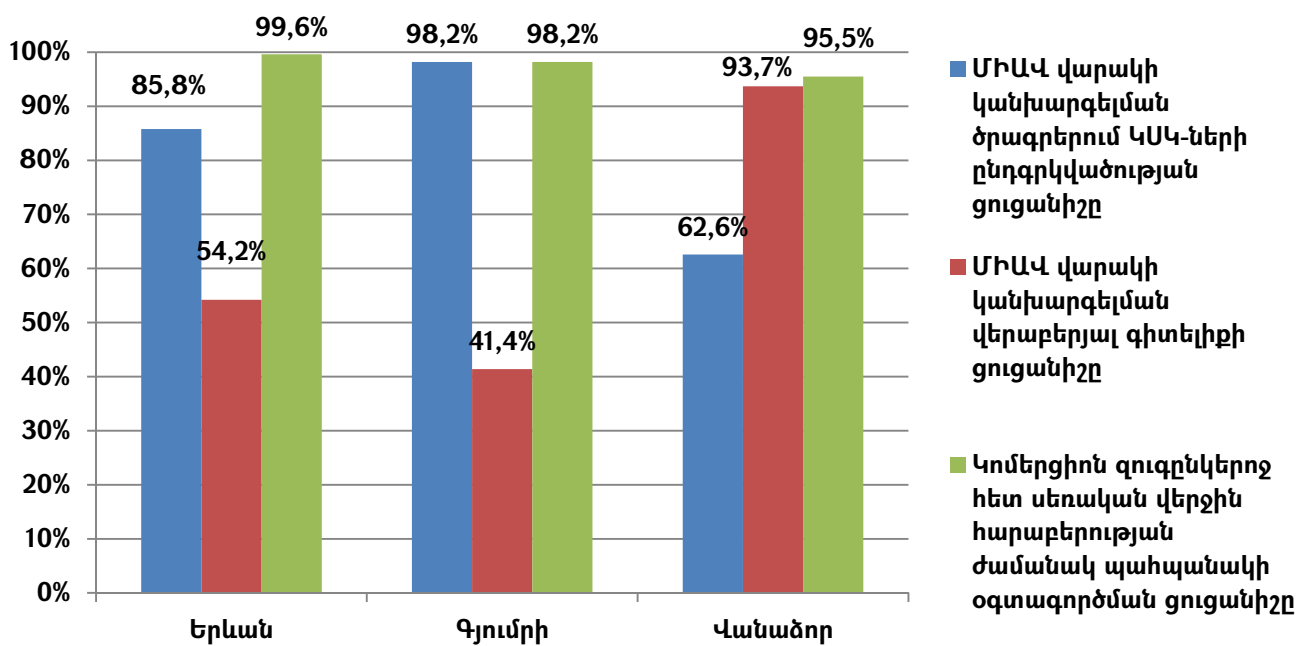
ԿՍԿ-ների շրջանում 2016թ. անցկացված ՄԻԱՎ վարակի վերաբերյալ կենսաբանական և վարքագծային հետազոտությունների արդյունքները ցույց են տալիս, որ ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը ցածր էր Երևանում և Գյումրիում (0,1%), իսկ Վանաձորում հետազոտության ընթացքում որևէ դեպք չի արձանագրվել (աղյուսակ 5): Գոնորեայի տարածվածությունը կազմել է Երևանում 4%, Գյումրիում՝ 3%, իսկ Վանաձորում հետազոտության ընթացքում գոնորեայի որևէ դեպք չի արձանագրվել: Տրիխոմոնիազի տարածվածությունը կազմել է Երևանում՝ 29%, Գյումրիում՝ 18%, Վանաձորում՝ 20%: Քլամիդիոզի ամենաբարձր տարածվածությունը եղել է Երևանի ԿՍԿ-ների շրջանում՝ 12%, իսկ Գյումրիում և Վանաձորում կազմել է համապատասխանաբար 6% և 4%: Սիֆիլիսի տարածվածությունը Երևանում և Գյումրիում կազմել է 4%, իսկ Վանաձորում՝ 2,5%:

Աղյուսակ 5. ՄԻԱՎ-ի, գոնորեայի, տրիխոմոնիազի, քլամիդիոզի և սիֆիլիսի տարածվածությունը

	Երևան N = 300		Գյումրի N = 100		Վանաձոր N = 100	
	N	%, (95% ՎՄ)	N	%, (95% ՎՄ)	N	%, (95% ՎՄ)
ՄԻԱՎ						
	1	0,1 (0,0-0,1)	1	0,1 (0,0-0,1)	0	--
Գոնորեա						
	12	3,9 (1,6-6,2)	4	2,9 (1,2-4,5)	0	--
Տրիխոմոնիազ						
	88	29,4 (23,2-35,5)	21	18,0 (11,9-23,9)	19	20,4 (11,7-29,1)
Քլամիդիոզ						
	36	12,3 (7,5-17,1)	7	6,4 (2,9-9,6)	4	4,1 (0,0-8,1)
Սիֆիլիս						
	13	4,0 (1,4-6,6)	4	4,3 (1,1-7,5)	2	2,5 (0,0-5,7)

ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելման վերաբերյալ գիտելիքների գնահատման ցուցանիշը կազմել է Վանաձորում՝ 94% է, Երևանում՝ 52%, Գյումրիում 41%: Բոլոր երեք քաղաքներում ԿՍԿ-ների գերակշռող մեծամասնությունը մշտապես, ինչպես նաև վերջին սեռական հարաբերության ժամանակ օգտագործել է պահպանակ կոմերցիոն զուգընկերոջ հետ: Կանխարգելման ծառայություններում ԿՍԿ-ների ընդգրկվածության ցուցանիշը գտնվում է 63%-ից 98%-ի սահմաններում (գծապատկեր 15):

Գծապատկեր 15. ԿՍԿ-ների շրջանում վարքագծային հետազոտությունների արդյունքները, 2016թ.

**SUS-ների շրջանում ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը
և վարքագծային ցուցանիշները**

SUS-ների շրջանում 2016թ. անցկացված ՄԻԱՎ վարակի վերաբերյալ կենսաբանական և վարքագծային հետազոտությունների արդյունքները ցույց են տալիս, որ Երևանում ՄԻԱՎ վարակի տարածվածությունը կազմել է 0,8%, իսկ հեպատիտ Բ-ի տարածվածությունը՝ 0,3%: Հետազոտության ընթացքում Երևանում սիֆիլիսի որևէ դեպք չի արձանագրվել (աղյուսակ 6): Գյումրիում ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը կազմել է 0,7%, սիֆիլիսի տարածվածությունը՝ 0,3%, իսկ հեպատիտ Բ-ի տարածվածությունը՝ 1,6%: Հետազոտության ընթացքում Վանաձորում ՄԻԱՎ վարակի, սիֆիլիսի, հեպատիտ Բ-ի որևէ դեպք չի արձանագրվել:

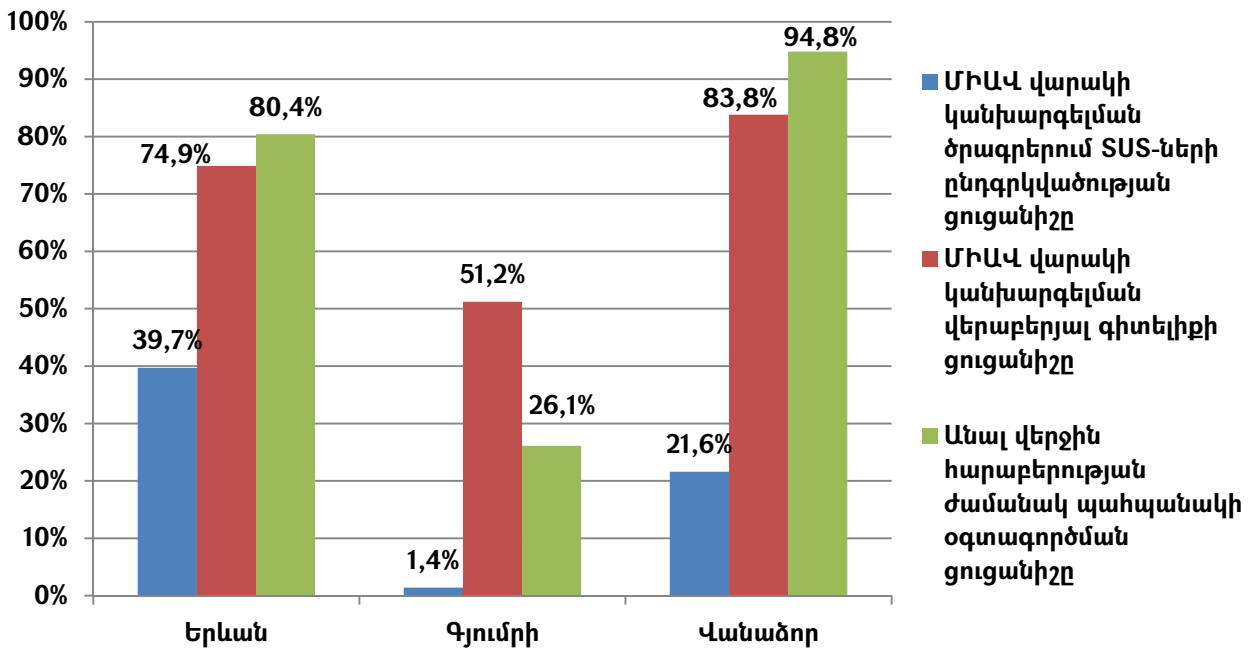
Աղյուսակ 6. *ՄԻԱՎ վարակի, սիֆիլիսի և հեպատիտ Բ-ի տարածվածությունը*

	Երևան N = 300		Գյումրի N = 100		Վանաձոր N = 100	
	N	%, (95% ՎՄ)	N	%, (95% ՎՄ)	N	%, (95% ՎՄ)
ՄԻԱՎ վարակ						
	3	0,8 (0,0-1,6)	2	0,7 (0,2-1,2)	0	0,0
Սիֆիլիս						
	0	0,0	1	0,3 (0,0-0,6)	0	0,0
Հեպատիտ Բ						
	2	0,3 (0,0-0,7)	3	1,6 (0,1-3,2)	0	0,0

ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելման վերաբերյալ գիտելիքների գնահատման մակարդակն ամենաբարձրն է եղել Վանաձորում՝ 84%, Գյումրիում կազմել է ընդամենը 51% և Երևանում՝ 75%: ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելման ծրագրերում Երևանում ընդգրկված է եղել SUS-ների 40%-ը, Վանաձորում՝ 22%-ը, Գյումրիում միայն 2%-ը:

Երևանում SUS-ների 80%-ը և Վանաձորում՝ 95%-ը, իսկ Գյումրիում միայն 26%-ն է օգտագործել պահպանակ տղամարդու հետ վերջին անալ սեռական հարաբերության ժամանակ (գծապատկեր 16):

Գծապատկեր 16. *SUS-ների շրջանում վարքագծային հետազոտությունների արդյունքները, 2016թ.*

Գյուղաբնակ աշխատանքային միգրանտների շրջանում ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը և վարքագծային ցուցանիշները

« Գյուղաբնակ արական սեռի սեզոնային աշխատանքային միգրանտների շրջանում 2016թ. իրականացված ՄԻԱՎ վարակի վերաբերյալ կենսաբանական և վարքագծային հետազոտությունների արդյունքները ցույց են տվել, որ նրանց շրջանում ՄԻԱՎ վարակի տարածվածությունը կազմել է 0,2%, հեպատիտ Բ-ի տարածվածությունը՝ 0,6%, հեպատիտ Ց-ի տարածվածությունը՝ 2,1%, և սիֆիլիսի տարածվածությունը՝ 0,3%: ՄԻԱՎ վարակի տարածվածությունը 18-49 տարիքային խմբում կազմել է 0,6%:

Մշտական զուգընկերոջ հետ արտեկրում պահպանակ օգտագործել է 18-49 տարիքային խմբի գյուղաբնակ միգրանտների 47,7%-ը, իսկ Հայաստանում ընդամենը 12,2%-ը:

Պատահական զուգընկերոջ հետ արտեկրում պահպանակ է օգտագործել 18-49 տարիքային խմբի գյուղաբնակ միգրանտների 82,3%-ը, իսկ Հայաստանում 76,6%-ը:

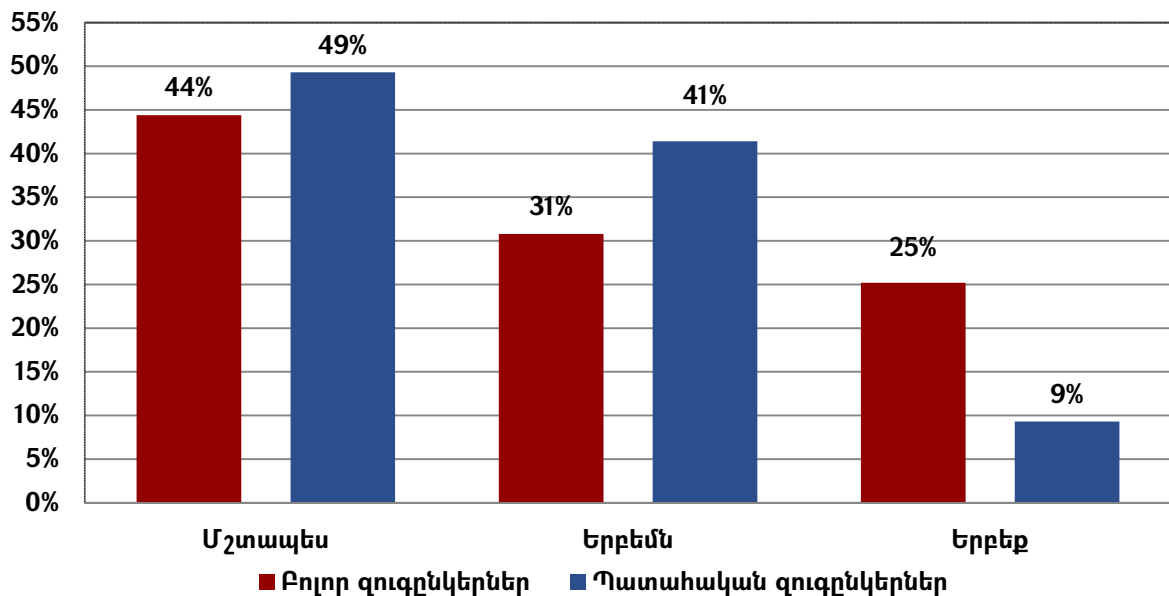
Կոմերցիոն զուգընկերոջ հետ արտեկրում պահպանակ օգտագործել է 18-49 տարիքային խմբի գյուղաբնակ միգրանտների 91,9%-ը, իսկ Հայաստանում 83,8%-ը: Երբևէ թմրամիջոցներ գործածել է գյուղաբնակ միգրանտների 8,5%-ը: Երբևէ թմրամիջոցներ գործածած միգրանտների միայն 0,3%-ն է օգտագործել թմրամիջոցներ ներարկային ճանապարհով:

ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելման վերաբերյալ գյուղաբնակ միգրանտների գիտելիքների գնահատման ցուցանիշը կազմել է 34%:

Քրեակատարողական հիմնարկներում գտնվողների շրջանում վարքագծային ցուցանիշները

Քրեակատարողական հիմնարկներում գտնվողների շրջանում 2016թ. իրականացված ՄԻԱՎ վարակի վերաբերյալ վարքագծային հետազոտությունների արդյունքները ցույց են տալիս, որ սեռական վերջին հարաբերության ժամանակ պահպանակ է օգտագործել մոտ քրեակատարողական հիմնարկներում գտնվողների 93%-ը: Պատահական զուգընկոջ հետ սեռական վերջին հարաբերության ժամանակ պահպանակ օգտագործել է 85,7%-ը: Հարցման ենթարկվածների միայն 44,4%-ն է վերջին մեկ տարվա ընթացքում բոլոր զուգընկերների հետ մշտապես պահպանակ օգտագործել (գծապատկեր 17):

Գծապատկեր 17. Պահպանակի օգտագործումը տարբեր զուգընկերների հետ

Միաժամանակ հարցման ենթարկվածների 79,5%-ը նշել է, որ ՔԿՀ-ում գտնվող անձն անհրաժեշտության դեպքում կարող է ձեռք բերել պահպանակ:

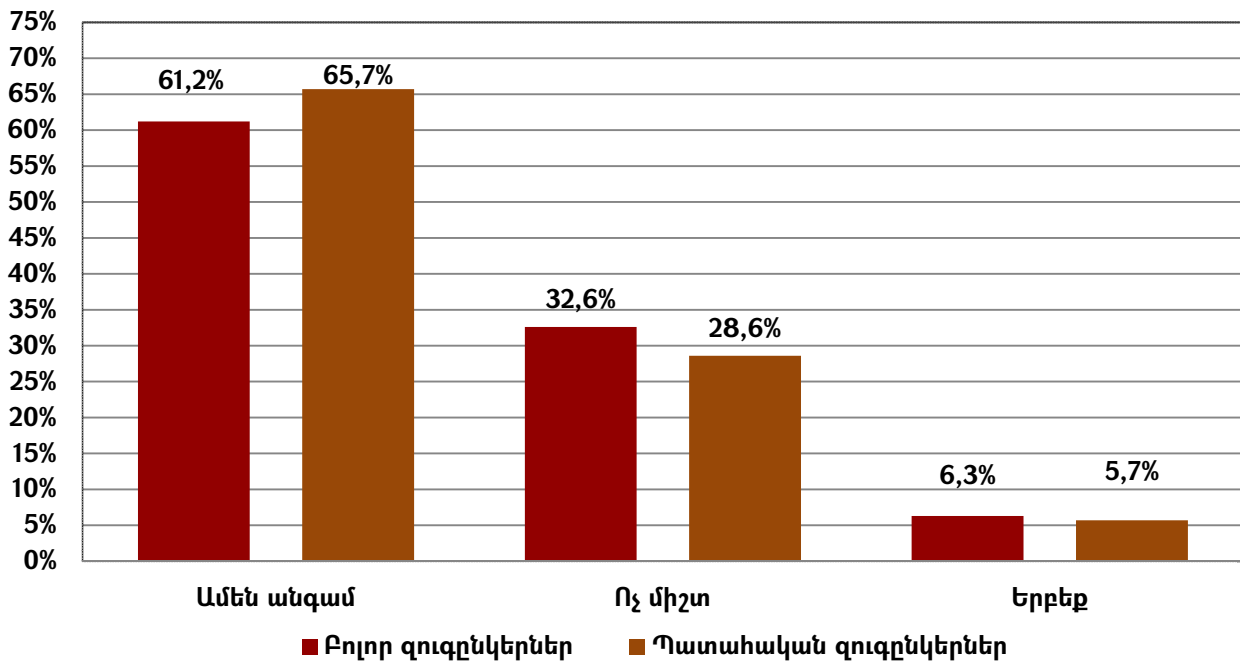
Կանխարգելման ծրագրերում ընդգրկվածության ցուցանիշը կազմել է 80,7%: Հարցման ենթարկվածների շրջանում ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելման վերաբերյալ գիտելիքների գնահատման ցուցանիշը կազմել է 27,1%:

Երիտասարդների շրջանում վարքագծային ցուցանիշները

Երիտասարդների շրջանում վարքագծային հետազոտությունների արդյունքները ցույց են տալիս, սեռական վերջին հարաբերության ժամանակ պահպանակ է օգտագործել 71,4%-ը: Պատահական զուգընկերոջ հետ սեռական վերջին հարաբերության ժամանակ պահպանակ օգտագործել է 86,1%-ը:

Հարցման ենթարկվածների 61,2%-ն է վերջին մեկ տարվա ընթացքում բոլոր զուգընկերների հետ մշտապես պահպանակ օգտագործել (գծապատկեր 18):

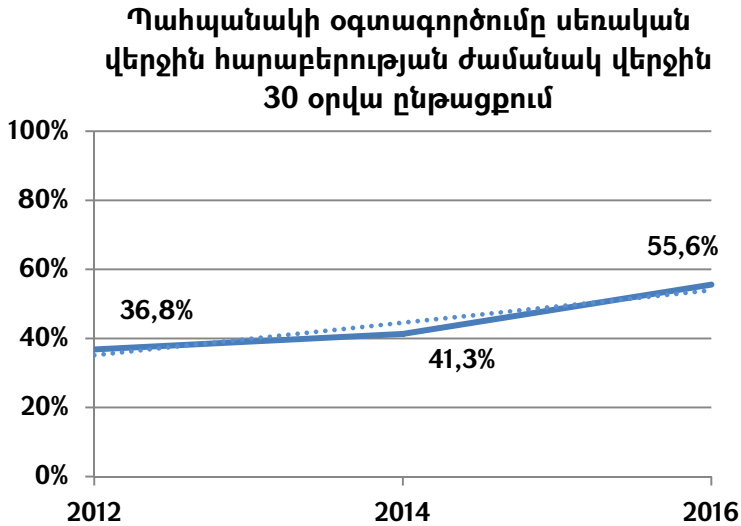
Գծապատկեր 18. Պահպանակի օգտագործումը տարբեր զուգընկերների հետ

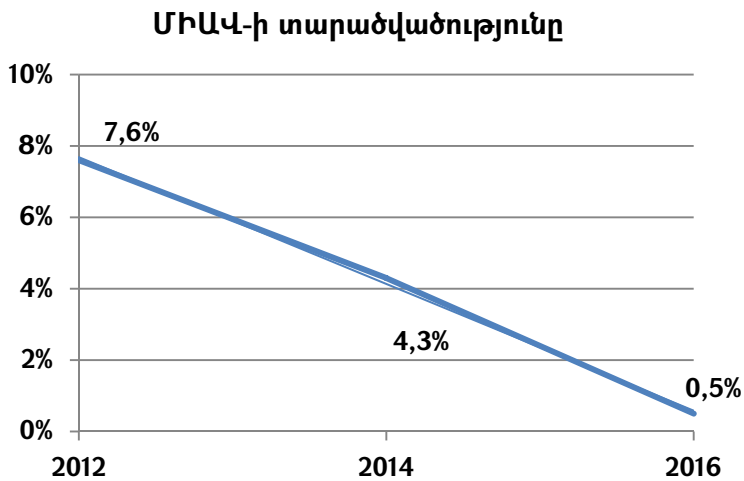
Վերջին 12 ամսվա ընթացքում հարցման ենթարկվածների ընդամենը 3,7%-ն է հետազոտվել ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ: ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելման վերաբերյալ գիտելիքների գնահատման ցուցանիշը կազմել է մոտ 40%

ԹՆՕ-ների, ԿՍԿ-ների և SUS-ների շրջանում 2012-2016 թվականներին կենսաբանական և վարքագծային հիմնական ցուցանիշների փոփոխության միտումները

Թմրամիջոցների ներարկային օգտագործողներ

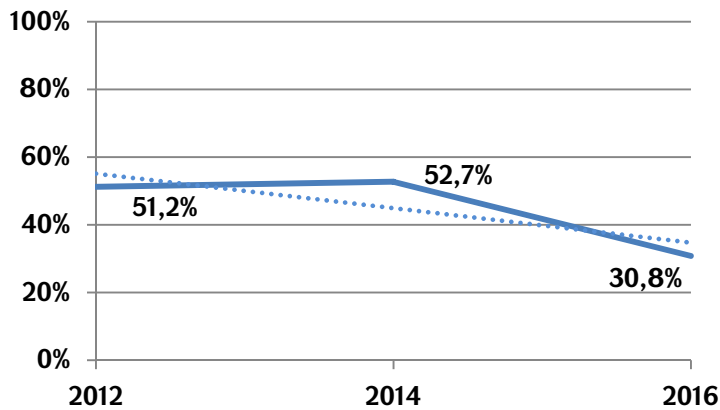

Նկատվում է վերջին ամսվա ընթացքում վերջին սեռական հարաբերության ժամանակ պահպանակի օգտագործման նշանակալի աճ, սկսած 2012թ. 36,8% -ից մինչև 55,6%՝ 2016թ.-ին ($X^2 = 21,46$, $p = 0,000$): Տարեկան միջին աճը կազմել է 2,4%:

ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը ԹՆՕ-ների շրջանում էականորեն նվազել է՝ 2012թ.-ի 7,6%-ից մինչև 0,5%՝ 2016թ. ($X^2 = 19,08$, $p = 0,655$): Տարեկան միջին տոկոսային նվազումը կազմել է 1,8%:

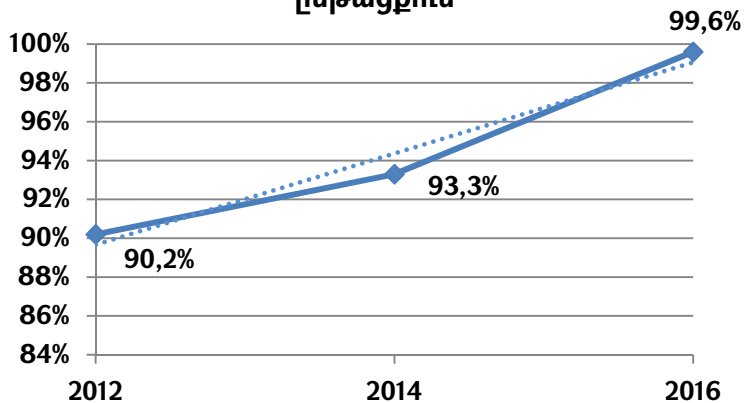
Հեպատիտ Ց-ի տարածվածությունը

Հեպատիտ Ց-ի տարածվածությունը ԹՆՕ-ների շրջանում նշանակալիորեն նվազել է 2012թ.-ի 51,2%-ից մինչև 30,8%՝ 2016թ. ($X^2 = 25,23$, $p = 0,000$): Տարեկան միջին տոկոսային նվազումը կազմել է 5,1%:

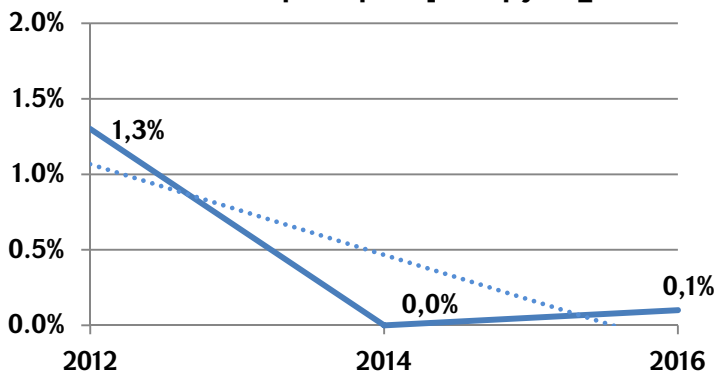
Կոմերցիոն սեռական ծառայություններ տրամադրող կանայք

Պահպանակի օգտագործումը վերջին հաճախորդի հետ վերջին 12 ամիսների ընթացքում

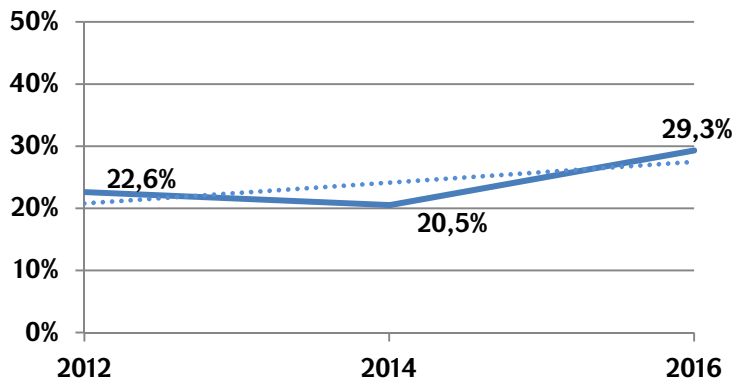
Նկատվում է վերջին տարվա ընթացքում հաճախորդի հետ վերջին սեռական հարաբերության ժամանակ պահպանակի օգտագործման նշանակալի աճ՝ 2012թ.-ի 90,2%-ից մինչև 99,6%՝ 2016թ. ($X^2 = 24,93$, $p = 0,000$): Տարեկան միջին աճը կազմել է 2,4%:

ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը

ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը ԿՍԿ-ների շրջանում նշանակալիորեն նվազել է 2012թ.-ի 1,3%-ից մինչև 0,1%՝ 2016թ. ($X^2 = 4,65$, $p = 0,031$): Տարեկան միջին նվազումը կազմել է 0,3%:

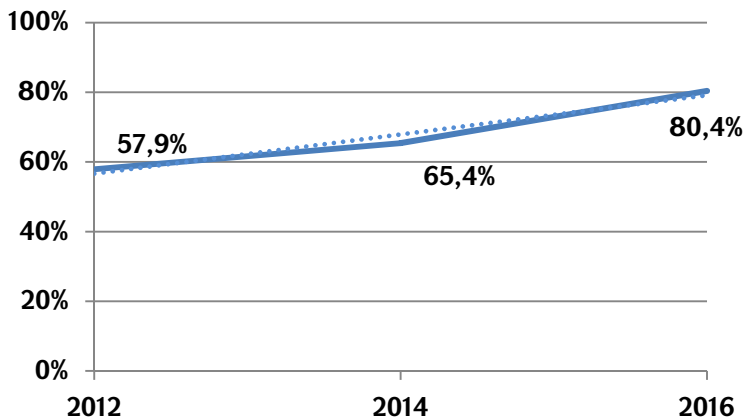
Տրիխոմոնիազի տարածվածությունը

ԿՍԿ-ների շրջանում տրիխոմոնիազի տարածվածության նշանակալի փոփոխություն չի նկատվել ($X^2 = 3,68$, $p = 0,055$):

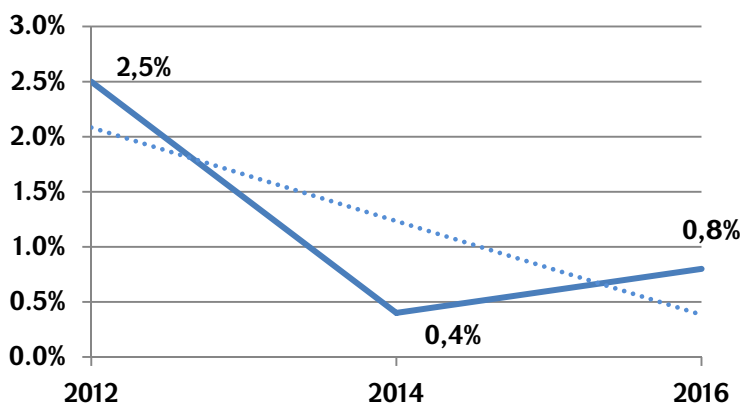
Տղամարդու հետ սեռական կապեր ունեցող տղամարդիկ

Պահպանակի օգտագործումը արական սեռի վերջին զուգընկերոջ հետ վերջին 12 ամիսների ընթացքում

Վերջին տարվա ընթացքում տղամարդ զուգընկերոջ հետ վերջին սեռական հարաբերության ժամանակ պահպանակի օգտագործումը նշանակալիորեն աճել է 2012թ.-ի 57,9%-ից մինչև 80,4%՝ 2016թ. ($X^2 = 34,84$, $p = 0,000$): Տարեկան միջին աճը կազմել է 5,6%:

ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը

SUS-ների շրջանում ՄԻԱՎ-ի տարածվածության էական փոփոխություն չի նկատվել ($X^2 = 3,56$, $p = 0,059$):

Խմբերի չափերի գնահատում (ԹՆՕ, ԿՍԿ, ՏՍՏ)

2016թ. իրականացվել է խմբերի չափերի գնահատում: Խմբերի չափերի հաշվարկման արդյունքում երկրի համար ստացվել են հետևյալ տվյալները՝ ԿՍԿ-ներ 5634 (իգական սեռի մեծահասակ բնակչության 0,45%), ՏՍՏ-ներ՝ 12461 (արական սեռի մեծահասակ բնակչության 1,2%), արական սեռի ԹՆՕ-ներ՝ 9402 (արական սեռի մեծահասակ բնակչության 0,8%), իգական սեռի ԹՆՕ-ներ՝ 105 (0,01%):

Դիսպանսերային հսկողություն, հակառետրովիրուսային բուժում, մորից երեխային ՄԻԱՎ-ի փոխանցման կանխարգելիչ բուժում և հետկոնտակտային կանխարգելիչ բուժում

2016թ. վերջի դրությամբ դիսպանսերային հսկողության մեջ գտնվել է ՄԻԱՎ վարակով 1811 պացիենտ, որոնցից 32-ը՝ երեխաներ: 2016թ. ընթացքում ՄԻԱՎ վարակով 1559 պացիենտ այցելել է ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ և ստացել համապատասխան բուժօգնություն, նրանցից 27-ը եղել են երեխաներ: 2016թ. վերջի դրությամբ 1188 պացիենտ ստանում էր հակառետրովիրուսային (ՀՌՎ) բուժում, որոնցից 25-ը՝ երեխաներ: 2016թ. ընթացքում մորից երեխային ՄԻԱՎ-ի փոխանցման կանխարգելիչ բուժում ստացել և ավարտել է 37 հղի: Հետկոնտակտային կանխարգելիչ բուժում տրամադրվել է 38 մարդու:

ՀՌՎ բուժումն սկսելուց 12 ամիս հետո բուժման մեջ գտնվող մեծահասակների և երեխաների տոկոսը 2016թ. կազմել է 88,8%: Վերջին 6 տարիների ընթացքում ՄԻԱՎ վարակ ունեցողների կեսից ավելին (56,7%) ախտորոշվել են ՄԻԱՎ վարակի ուշ փուլերում՝ ունենալով CD4+ լիմֆոցիտների 350 բջիջ/մմ³-ից ցածր մակարդակ (աղյուսակ 7):

Աղյուսակ 7. CD4+ լիմֆոցիտների քանակը ՄԻԱՎ վարակի ախտորոշման պահին

CD4 + լիմֆոցիտների մակարդակը	Պացիենտների ընդհանուր %-ը 2010-2016թթ.
<200	38,8
200-349	17,9
350-499	16
>500	27,3
Ընդամենը	100

Համակցված վարակներ

2016թ. արձանագրվել է տուբերկուլոզ/ՄԻԱՎ համակցված վարակի 64 դեպք (աղյուսակ 8):

Աղյուսակ 8. Տուբերկուլոզ/ՄԻԱՎ համակցված վարակ

Տարեթիվ	Տուբերկուլոզ/ՄԻԱՎ համակցված վարակի արձանագրված դեպքերի ընդհանուր թիվը
2008	45
2009	70
2010	66
2011	62
2012	79
2013	67
2014	86
2015	81
2016	64

2016թ. ընթացքում արձանագրվել են վիրուսային հեպատիտ Ց/ՄԻԱՎ համակցված վարակի 39 և վիրուսային հեպատիտ Բ/ՄԻԱՎ համակցված վարակի 6 դեպք (աղյուսակ 9):

Աղյուսակ 9. Վիրուսային հեպատիտ Զ/ՄԻԱՎ և վիրուսային հեպատիտ Բ/ՄԻԱՎ համակցված վարակներ

Տարեթիվ	Վիրուսային հեպատիտ Ց/ՄԻԱՎ	Վիրուսային հեպատիտ Բ/ՄԻԱՎ	Վիրուսային հեպատիտ Ց/վիրուսային հեպատիտ Բ /ՄԻԱՎ
2010	12	1	-
2011	24	-	-
2012	19	3	-
2013	33	6	3
2014	44	7	1
2015	30	2	1
2016	39	6	-

Օփիոիդային փոխարինող բուժումը Հայաստանում

2016թ. վերջի դրությամբ մեթադոնային փոխարինող բուժում ստացողների թիվը կազմել է 495, որոնցից 162-ը՝ քրեակատարողական հիմնարկներում գտնվողներ: 495 մեթադոնային փոխարինող բուժում ստացողներից 29-ը եղել են ՄԻԱՎ վարակով պացիենտ (աղյուսակ 10):

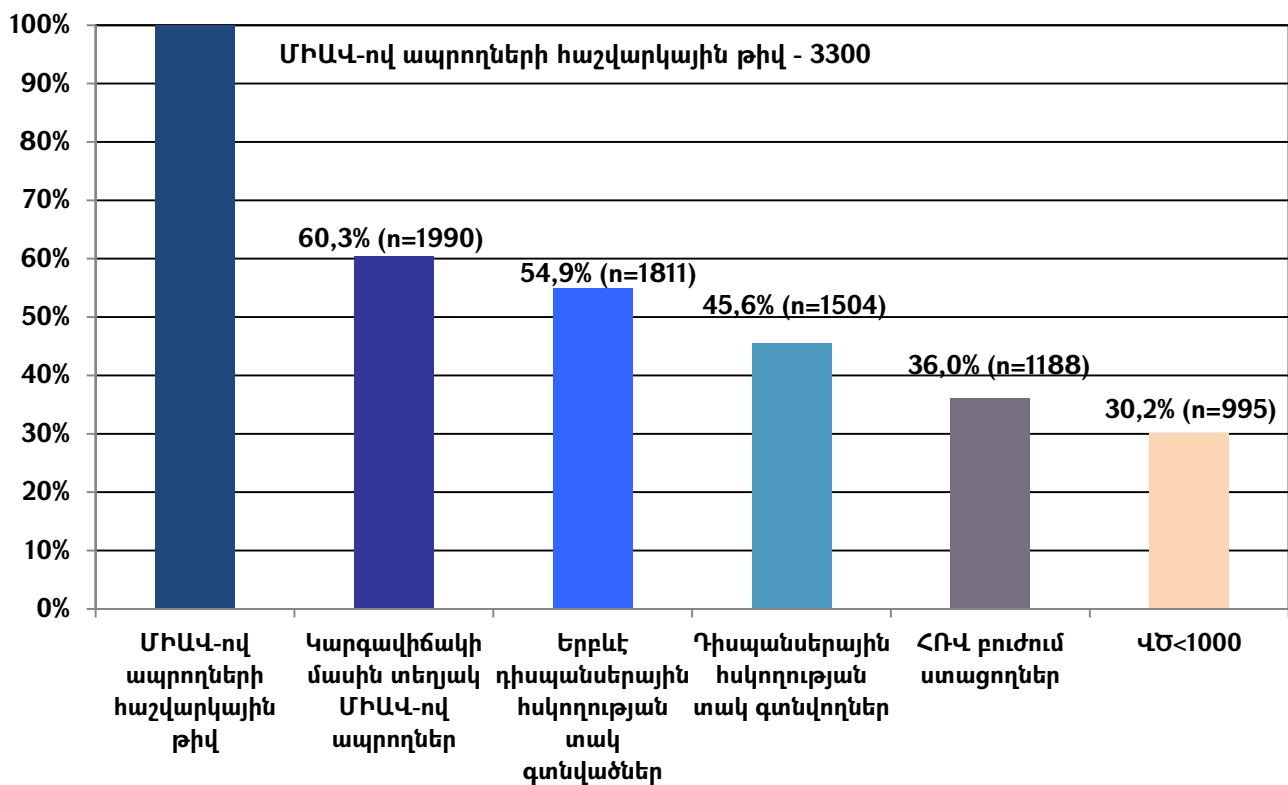
Աղյուսակ 10. Օփիոիդային փոխարինող բուժումը Հայաստանում

Համակազմ	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Օփիոիդային փոխարինող բուժում ստացող ԹՆՕ-ների ընդհանուր թիվը	111	160	214	301	430	480	495
ՔԿՀ-ներում գտնվողներ	-	13	30	70	131	159	162
ՄԻԱՎ վարակ ունեցողներ	9	20	20	21	26	30	29

ՄԻԱՎ վարակի բուժման աստիճանասանդղակ (կասկադ), 2016թ.

2016թ. վերջի դրությամբ ՄԻԱՎ-ով ապրող մարդկանց հաշվարկային թիվը կազմել է 3300 (ՄԱԿ-ի ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի միացյալ ծրագրի «Սպեկտրում» համակարգչային ծրագրի տվյալ), որոնցից իրենց կարգավիճակի մասին իմացել են միայն 1990-ը (60,3%): Նրանցից դիսպանսերային հսկողության վերցվել է 1811-ը (91%), վերջին մեկ տարվա ընթացքում ՁԻԱՀ-ի ԿԿԿ է այցելել և դիսպանսերային հսկողություն է անցել 1504-ը (83%), ՀՌՎ բուժում է ստացել 1188-ը (79%), չհայտնաբերվող վիրուսային ծանրաբեռնվածություն է ունեցել 995-ը (բուժում ստացողների 83,8%-ը): Ինչպես երևում է ՄԻԱՎ վարակի բուժման աստիճանասանդղակից (գծապատկեր 19), ամենամեծ բացը ՄԻԱՎ-ով ապրող մարդկանց հաշվարկային թվի և իրենց կարգավիճակն իմացողների միջև առկա տարբերությունն է:

Գծապատկեր 19. ՄԻԱՎ վարակի բուժման աստիճանասանդղակ

ՄԻԱՎ-ի դեղակայունության հսկողություն

ՀՌՎ դեղերի նկատմամբ ՄԻԱՎ-ի առաջնային (փոխանցվող) դեղակայունության հայտնաբերման, ՀՀ-ում դեղակայունության մուտագիանների համաճարակաբանական հսկողության, երկրի տարածքում շրջանառվող ՄԻԱՎ-ի առավել տարածված ենթատիպերի որոշման նպատակով 2015թ. ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ում ներդրվել է ՄԻԱՎ-ի դեղակայունության հսկողությունը:

Համաձայն ԱՀԿ-ի առաջարկությունների՝ ՄԻԱՎ-ի դեղակայունության հսկողությունը պետք է իրականացվի 3 հիմնական ուղղությամբ՝ ՀՌՎ դեղերի նկատմամբ ՄԻԱՎ-ի կայունության վաղ կանխման ցուցանիշների (աղյուսակ 11) վերլուծություն (աղյուսակ 12), առաջնային դեղակայունության տարածվածության վերլուծություն, առաջին շարքի դեղերով ՀՌՎ բուժում ստացող պացիենտների շրջանում ՄԻԱՎ-ի դեղակայունության տարածվածության վերլուծություն:

2016թ. իրականացվել են ՄԻԱՎ-ի գենոտիպավորման հետազոտություններ ՀՌՎ բուժում սկսող 80 պացիենտի շրջանում: Ստացված հաջորդականությունների վերլուծության արդյունքում կատարվել են հետևյալ եզրահանգումները:

- Դեղակայունության մուտագիաները հայտնաբերվել են բուժում ստացող պացիենտների մոտ հիմնականում հետադարձ տրանսկրիպտազայի ինհիբիտորների նկատմամբ:
- ՀՌՎ բուժման կիրառվող ստանդարտ սխեմաները մեծ հավանականությամբ արդյունավետ կլինեն պացիենտների մեծ մասի համար, ինչով պայմանավորված բուժման ռազմավարությունների փոփոխման անհրաժեշտություն չկա:
- ՀՀ տարածքում շրջանառվում է առավելապես ՄԻԱՎ1-ի A ենթատիպը, որի մասնաբաժինը կազմում է 81,6%, երկրորդ տեղում B ենթատիպն է՝ 10,3%, մնացածները ներկայացված են ՄԻԱՎ 1-ի ռեկոմբինանտներով, որոնք տարածված են ՌԴ-ում:

Աղյուսակ 11. ՀՌՎ դեղերի նկատմամբ ՄԻԱՎ-ի կայունության վաղ կանխման ցուցանիշներ (ՎԿՑ)

N	Ցուցանիշ	Թիրախային ցուցանիշներ ԱՀԿ*
1.	ՀՌՎ դեղերի ժամանակին ստացումը <i>Մինչ ՀՌՎ դեղերի ստացված նախորդ չափաբաժնի ավարտը դեղեր ստացած պացիենտների տոկոսը</i>	Կարմիր՝ < 80% Դեղին՝ 80 - 90% Կանաչ՝ > 90%
2.	ՀՌՎ բուժման անընդհատությունը <i>ՄԻԱՎ վարակով մեծահասակների և երեխաների տոկոսը, որոնք շարունակում են ստանալ ՀՌՎ բուժում այն սկսելուց 12 ամիս անց</i>	Կարմիր՝ < 75% Դեղին՝ 75 - 85% Կանաչ՝ > 85%

3.	ՀՌՎ դեղերի անխափան մատակարարումը Տարվա (12 ամիսների) ընթացքում ՀՌՎ դեղերի անխափան մատակարարման ամիսների տոկոսը	Կարմիր՝ < 100% Կանաչ՝ 100%
4.	ՀՌՎ բուժման նշանակման մոտեցումները Մեկ կամ երկու ՀՌՎ դեղերով բուժում ստացող պացիենտների տոկոսը	Կարմիր՝ > 0% Կանաչ՝ 0%
5.	ՎԾ ճնշվածությունը ՀՌՎ բուժում ստացող ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների տոկոսը, որոնք ունեն ՎԾ չհայտնաբերվող մակարդակ բուժում սկսելուց 12 ամիս անց	Կարմիր՝ < 70% Դեղին՝ 70 - 85% Կանաչ՝ > 85%

* Կարմիր՝ ցածր ցուցանիշ, թիրախայինից ցածր, դեղին՝ չափավոր, սակայն թիրախայինից ցածր ցուցանիշ, կանաչ՝ գերազանց ցուցանիշ, թիրախն իրականացված է:

Աղյուսակ 12. ՀՌՎ դեղերի նկատմամբ ՄԻԱՎ-ի կայունության վաղ կանխման ցուցանիշները մեծահասակների շրջանում, 2016թ.

ՎԿՑ մեծահասակների շրջանում		
ՎԿՑ 1	ՀՌՎ դեղերի ժամանակին ստացումը	Դեղին
ՎԿՑ 2	ՀՌՎ բուժման անընդհատությունը	Կանաչ
ՎԿՑ 3	ՀՌՎ դեղերի անխափան մատակարարումը	Կանաչ
ՎԿՑ 4	ՀՌՎ բուժման նշանակման մոտեցումները	Կանաչ
ՎԿՑ 5	ՎԾ ճնշվածությունը	Կանաչ

Հայաստանի Հանրապետությունում ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի բնագավառում 2016 թվականի առաջընթացի վերաբերյալ զեկույցի ցուցանիշներ

Հայաստանի Հանրապետությունում ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի բնագավառում 2016 թվականի առաջընթացի վերաբերյալ ՄԱԿ-ի ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի միացյալ ծրագրին ներկայացված զեկույցի ցուցանիշները ներկայացված են աղյուսակ 13-ում:

Աղյուսակ 13. ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի գլոբալ մոնիտորինգի ցուցանիշներ, 2016թ.

Ցուցանիշներ	Արժեք	Տարի
ՄԻԱՎ վարակով մեծահասակների և երեխաների տոկոսը, ովքեր շարունակում են ստանալ ՀՌՎ բուժում այն սկսելուց 12 ամիս անց	88,8%	2016
ՄԻԱՎ վարակիով մեծահասակների և երեխաների տոկոսը, որոնց CD4+ բջջիջների քանակը ախտորոշման պահին եղել է <200բջ/մմ ³	38,8%	2016
Հակառետրովիրուսային դեղամիջոցների չընդհատվող մատակարարում	100%	2016
Մորից երեխային ՄԻԱՎ-ի փոխանցման կանխարգելիչ բուժում ստացածների տոկոսը	100%	2016
Առավել վտանգի ենթարկվող խմբերի (ԿՍԿ, ՏՍՏ, ԹՆՕ) չափերը	ԿՍԿ - 5634 ՏՍՏ - 12461 ԹՆՕ - 9402	2016
ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը ԿՍԿ-ների շրջանում	0,1%	2016
ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը ՏՍՏ-ների շրջանում	0,8%	2016
ՄԻԱՎ-ի տարածվածությունը ԹՆՕ-ների շրջանում	0,5%	2016
ԿՍԿ-ների տոկոսը, որոնք վերջին 12 ամսվա ընթացքում հետազոտվել են ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ և գիտեն հետազոտության արդյունքների մասին	100%	2016
ՏՍՏ-ների տոկոսը, որոնք վերջին 12 ամսվա ընթացքում հետազոտվել են ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի վերաբերյալ և գիտեն հետազոտության արդյունքների մասին	96,3%	2016
ԹՆՕ-ների տոկոսը, որոնք վերջին 12 ամսվա ընթացքում հետազոտվել են ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ և գիտեն հետազոտության արդյունքների մասին	97,3%	2016
Հաճախորդի հետ սեռական վերջին հարաբերության ժամանակ պահպանակ օգտագործած ԿՍԿ-ների տոկոսը	99%	2016
Անալ սեռական վերջին հարաբերության ժամանակ պահպանակ օգտագործած ՏՍՏ-ների տոկոսը	80,4%	2016
Սեռական վերջին հարաբերության ժամանակ պահպանակ օգտագործած ԹՆՕ-ների տոկոսը	54,9%	2016

ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելման ծրագրերում ընդգրկված ԿՍԿ-ների տոկոսը	71,3%	2016
ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելման ծրագրերում ընդգրկված ՏՍՏ-ների տոկոսը	39,1%	2016
ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելման ծրագրերում ընդգրկված ԹՆՕ-ների տոկոսը	51,8%	2016
Վերջին ներարկման ընթացքում ներարկման մանրէազերծ պարագաներ օգտագործած ԹՆՕ-ների տոկոսը	97,7%	2016
ԹՆՕ-ների շրջանում մեկ անձի հաշվով փոխանակված ներարկիչների քանակը	72,1	2016
Մեթադոնային փոխարինող բուժման ծրագրում ընդգրկված ԹՆՕ-ների տոկոսը	5,3%	2016
Սիֆիլիսի տարածվածությունը ԿՍԿ-ների շրջանում	4%	2016
Սիֆիլիսի տարածվածությունը ՏՍՏ-ների շրջանում	0%	2016
Վիրուսային հեպատիտների (հեպատիտ Ց և Բ) տարածվածությունը առավել վտանգի ենթարկվող խմբերի շրջանում՝ ԹՆՕ-ներ, ՏՍՏ-ներ	ԹՆՕ-ներ - 0.3% (հեպատիտ Ց) ՏՍՏ-ներ - 0% (հեպատիտ Բ)	2016
Վերջին 12 ամիսների ընթացքում 2 կամ ավելի սեռական զուգընկեր ունեցած 15-49 տարեկան տղամարդկանց շրջանում վերջին սեռական հարաբերության ժամանակ պահպանակ օգտագործածների տոկոսը	62%	2016
15-49 տարեկան երբևէ ամուսնացած կանանց տոկոսը, ովքեր վերջին տարվա ընթացքում ենթարկվել են ֆիզիկական կամ սեռական բռնության իրենց ամուսնու/զուգընկերոջ կողմից	3,5%	2016
ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելման վերաբերյալ գիտելիք ունեցող երիտասարդների (15-24 տարեկան) տոկոսը	39,4%	2016
Տուբերկուլոզ/ՄԻԱՎ համակցված վարակով պացիենտների տոկոսը, որոնք ստացել են ՀՌՎ բուժում տուբերկուլոզի բուժման ընթացքում	58	2016
Հաշվետու տարվա ընթացքում դիսպանսերային հսկողության վերցված ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների շրջանում ակտիվ տուբերկուլոզ ունեցողների տոկոսը	17%	2016
Հաշվետու տարվա ընթացքում դիսպանսերային հսկողության վերցված ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների շրջանում լատենտ տուբերկուլոզի դեմ բուժում սկսածների տոկոսը	23,2%	2016
ՀՌՎ բուժում ստացող ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների տոկոսը, որոնք հետազոտվել են հեպատիտ Բ-ի վերաբերյալ	65,1%	2016

ՄԻԱՎ վարակով մեծահասակների և երեխաների տոկոսը, ովքեր ստանում են ՀՌՎ բուժում և միաժամանակ սկսել են ստանալ բուժում վիրուսային հեպատիտ Բ-ի դեմ հաշվետու տարվա ընթացքում	50%	2016
ՀՌՎ բուժում ստացող ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների տոկոսը, որոնք հետազոտվել են հեպատիտ Ց-ի վերաբերյալ	17,3%	2016
ՄԻԱՎ վարակով մեծահասակների և երեխաների տոկոսը, ովքեր ստանում են ՀՌՎ բուժում և միաժամանակ սկսել են ստանալ բուժում վիրուսային հեպատիտ Ց-ի դեմ հաշվետու տարվա ընթացքում	2,4%	2016

ՄԻԱՎ-ի ՄԵՓՎ-ի վավերացման ցուցանիշներ

ՄԻԱՎ-ի ՄԵՓՎ-ի վավերացման ցուցանիշները ներկայացված են աղյուսակներ 14 և 15-ում:

Աղյուսակ 14. ՄԻԱՎ-ի ՄԵՓՎ-ի վավերացման ցուցանիշներ, 2014-2016թթ.

Ազդեցության ցուցանիշներ				
Անվանում		2014	2015	2016
1.1	100 000 կենդանի ծնունդների հաշվով մորից երեխային ՄԻԱՎ-ի փոխանցման նոր դեպքերի գործակիցը (ԱՀԿ թիրախ՝ ≤ 50)	2,3	2,3	2,3
1.2	Կրծքով չկերակրող ՄԻԱՎ վարակ ունեցող մայրերից երեխային ՄԻԱՎ-ի փոխանցման ցուցանիշը (ԱՀԿ թիրախ՝ < 2)	1,78	1,25	1,36
Գործընթացի ցուցանիշներ				
2.1	Անտենատալ խնամք ստացող հղի կանանց տոկոսը (առնվազն մեկ այցելություն) (ԱՀԿ թիրախ՝ ≥ 95)	99,5	99,6	99,8
2.2	ՄԻԱՎ-ի նկատմամբ իրենց կարգավիճակի մասին իմացող հղի կանանց տոկոսը (ԱՀԿ թիրախ՝ ≥ 95)	96,1	98,1	95,6
2.3	Հակառետրովիրուսային բուժում ստացող ՄԻԱՎ վարակ ունեցող հղի կանանց տոկոսը (ԱՀԿ թիրախ՝ ≥ 90)	96,4	96,7	100
Ծրագրային ցուցանիշներ				
3.3	Երեխաների շրջանում ՄԻԱՎ վարակի նոր դեպքերի թիվը	1	1	1
3.4	15-49 տարիքային խմբի կանանց շրջանում ՄԻԱՎ վարակի նոր դեպքերը	96	73	79
3.5	Մորից երեխային փոխանցումը նվազեցնելու համար ՀՌՎ դեղեր ստացած ՄԻԱՎ-ով ապրող հղի կանանց տոկոսը՝ տարբերակված ըստ ՀՌՎ բուժման սխեմաների	96,4	96,7	100
3.6	Կյանքի առաջին 6 շաբաթներին մորից երեխային փոխանցումը կանխարգելելու նպատակով կանխարգելիչ ՀՌՎ բուժում ստացած ՄԻԱՎ վարակ ունեցող մայրերից ծնված նորածինների տոկոսը	96,6	100	100

3.7	Կրճքով կերակրման ընթացքում ՄԻԱՎ-ի փոխանցման հավանականությունը նվազեցնելու նպատակով ՀՌՎ դեղեր ստացած ՄԻԱՎ վարակ ունեցող մայրերից ծնված նորածինների տոկոսը	0	0	0
3.8	Ծնվելուց հետո 2 ամսվա ընթացքում ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ ՊՇՌ մեթոդով հետազոտված ՄԻԱՎ վարակ ունեցող մայրերից ծնված նորածինների տոկոսը	79,3	89,7	94,7
3.9	Ծնվելուց հետո 2 ամսվա ընթացքում կոտրիմոքսազոլով կանխարգելիչ բուժում սկսած ՄԻԱՎ վարակ ունեցող մայրերից ծնված նորածինների տոկոսը	34,5	62,1	84,2
3.10	ՀՌՎ բուժումն սկսելուց 12 ամիս հետո այն շարունակող հղի կանանց տոկոսը	60	83,3	67,9
3.13	Բժշկական հաստատություններին հասանելիությունը	Հասանելի են	Հասանելի են	Հասանելի են
3.13.1	Անտենատալ կլինիկական ծառայություններ մատուցող բժշկական հաստատությունների թիվը	101	101	101
3.13.2	Բժշկական հաստատությունների թիվը և տոկոսը, որոնք տրամադրում են ՀՌՎ բուժում երեխաներին	1	1	1
3.13.3	Բժշկական հաստատությունների քանակը, որտեղ կատարվում են ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ նորածինների հետազոտություններ ՊՇՌ մեթոդով	1	1	1

Աղյուսակ 15. ՄԵՄՓԿ-ի կասկաղի ցուցանիշներ (ծրագրային ցուցանիշներ, հաշվետվական ձևեր), 2013-2016թթ.

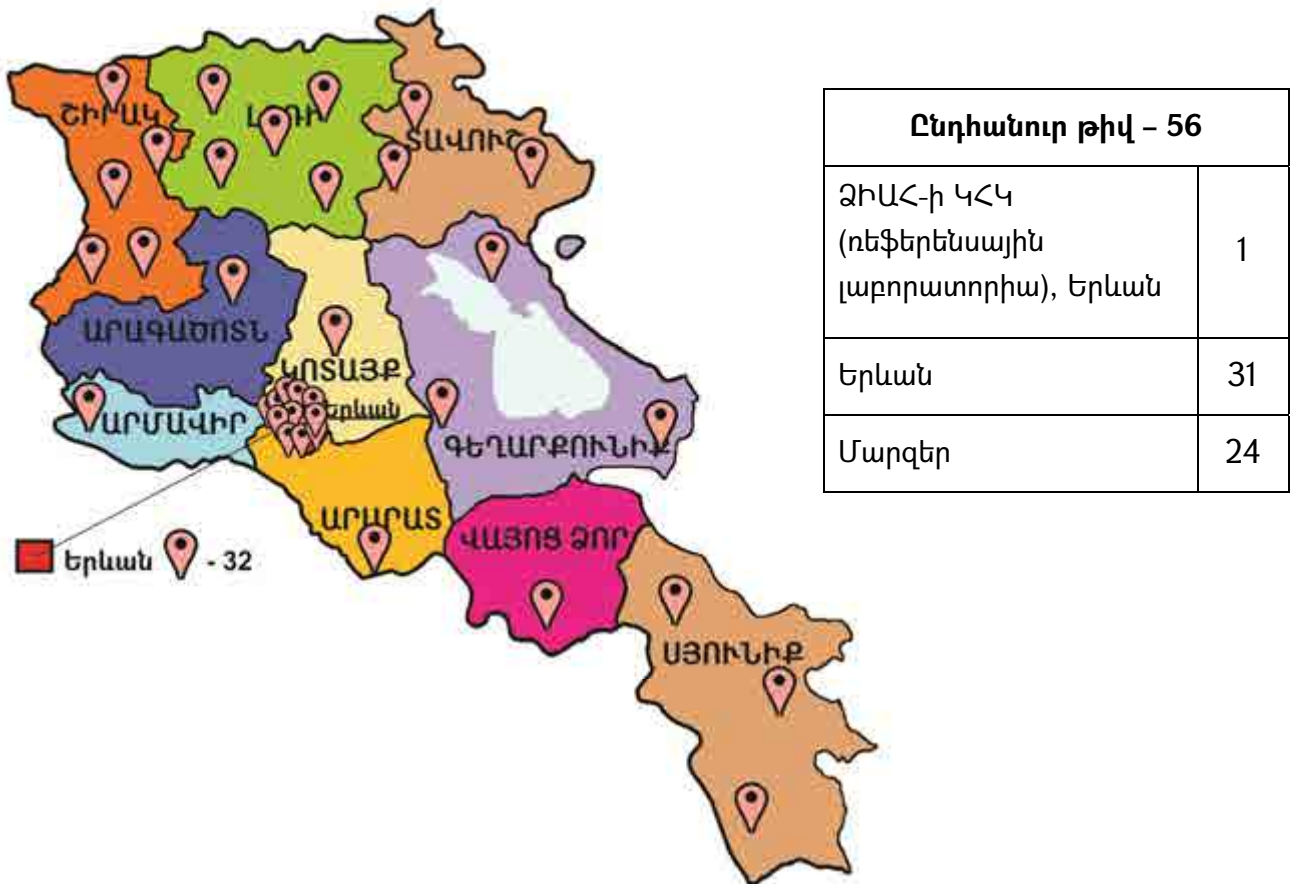
N	Անվանումը	2013	2014	2015	2016
1.	Անտենատալ կլինիկաներում խնամքի վերցված հղիների թիվը	47552	48849	47092	44643
2.	Անտենատալ խնամքի ծածկույթը	99,4%	99,5%	99,6%	99,8%
3.	ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտության ծածկույթը	97,8%	96,1%	98,1%	95,6%
4.	ՄԻԱՎ վարակ ունեցող հղիների թիվը	15	26	16	22
5.	ՄԵՄՓԿ նպատակով ՀՌՎ բուժում ստացած հղիների թիվը	19	29	30	37

6.	ՄԻԱՎ վարակ ունեցող ծննդաբերած հղիների թիվը	19	27	29	37
7.	ՄԻԱՎ վարակ ունեցող մայրերից ծնված ՀՌՎ բուժում ստացած երեխաների թիվը	20	28	29	37
8.	ՀՌՎ բուժում ստացած ՄԻԱՎ վարակ ունեցող մայրերից ծնված ՄԻԱՎ վարակ ունեցող նորածիններ	0	0	0	0

ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտություն

ՄԻԱՎ վարակի վերջնական լաբորատոր ախտորոշում կատարվում է ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ում, որտեղ գտնվում է երկրի միակ ռեֆերենսային լաբորատորիան: ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ լաբորատոր հետազոտություններ իրականացվում են Երևան քաղաքի 32 և մարզերի 24 լաբորատորիաներում (գծապատկեր 20):

Գծապատկեր 20. ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ լաբորատոր հետազոտություններ բժշկական կազմակերպություններում

Ընդհանուր առմամբ 2016թ. բժշկական կազմակերպությունների՝ ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտություն իրականացնող լաբորատորիաներում կատարվել է ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ 115885 հետազոտություն (աղյուսակ 16 և 17):

Աղյուսակ 16. ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտությունները՝ ըստ լաբորատորիաների, 2016թ.

ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտություն իրականացնող լաբորատորիաներ	Տեղակայումը (քաղաք/մարզ)	Հետազոտությունների թիվը 2016
«ԶԻԱՀ-ի կանխարգելման հանրապետական կենտրոն» ՊՈԱԿ	Երևան	43503
«Պրոֆ. Ռ. Օ. Յոլյանի անվան արյունաբանական կենտրոն» ՓԲԸ	Երևան	11926
«Էրեբունի» բժշկական կենտրոն ՓԲԸ	Երևան	115
«Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ» ԲԿ ՓԲԸ	Երևան	2602
«Նորք-Մարաշ» բժշկական կենտրոն ՓԲԸ	Երևան	4235
«Մոր և մանկան առողջության պահպանման ԳՀԿ» ՓԲԸ	Երևան	3160
«Նորք ինֆեկցիոն կլինիկական հիվանդանոց» ՓԲԸ	Երևան	426
«ՀՀ ոստիկանության բժշկական վարչության հոսպիտալ»	Երևան	51
«Երևանի կայազորային հոսպիտալ» պետական հիմնարկ	Երևան	375
«ՀՀ ՊՆ կենտրոնական կայազորային զինվորական հոսպիտալ»	Երևան	3725
«Դիագնոստիկա բժշկական միավորում» ԲԲԸ	Երևան	36
«ՀՀ ԱՆ տուբերկուլյոզի դեմ պայքարի ազգային կենտրոն» ՊՈԱԿ	Երևան	119
«Վիոլա» ՍՊԸ	Երևան	1304
«Արմենիկում» ՓԲԸ	Երևան	52
«Նորմեդ» ՍՊԸ	Երևան	175
«Մաշկաբանության և սեռավարակաբանության բժշկագիտական կենտրոն» ՓԲԸ	Երևան	2618
«Արաբկիր» բժշկական համալիր, երեխաների և դեռահասների առողջության ինստիտուտ ՍՊԸ	Երևան	303
«Դիասթար» ՍՊԸ	Երևան	45
«ՊՐՈՄ-ՏԵՍ» ՍՊԸ	Երևան	353
«ՀՀ ԱՆ հանրապետական նարկոլոգիական կենտրոն» ՓԲԸ	Երևան	2137
«Բժշկական գենետիկայի և առողջության առաջնային պահպանման կենտրոն» ՍՊԸ	Երևան	281
«ՑԻՏՈ-ԼԱԲ» ՍՊԸ	Երևան	92
«Էկոսենս» ՍՊԸ	Երևան	150
«Մուրացան» համալսարանական կլինիկական հիվանդանոց	Երևան	612
«Հերացի» թիվ 1 հիվանդանոցային համալիր	Երևան	3391
«Աուրբ Աստվածամայր» բժշկական կենտրոն ՓԲԸ	Երևան	410

«Դավիդյանց լաբորատորիաներ» ՍՊԸ	Երևան	130
«Դիալաբ» կլինիկական ախտորոշիչ լաբորատորիա ՍՊԸ	Երևան	156
«Նատալի Ֆարմ» ՍՊԸ	Երևան	2267
«Սլավմեդ» բժշկական կենտրոն ՍՊԸ	Երևան	263
«Վնասվածքաբանության և օրթոպեդիայի գիտական կենտրոն» ՓԲԸ	Երևան	265
«Թիվ 8 պոլիկլինիկա » ՓԲԸ	Երևան	6
«Գյումրու արյան փոխներարկման կայան» ՓԲԸ	Շիրակի մարզ	4706
«Մաշկավեներաբանության և կոսմետոլոգիայի կենտրոն» ՍՊԸ	Շիրակի մարզ	16
«Գյումրու Ն.Մելիքյանի անվան թիվ 2 պոլիկլինիկա» ՓԲԸ	Շիրակի մարզ	378
«Գյումրու բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ	Շիրակի մարզ	678
«Գյումրու հոգեկան առողջության կենտրոն» ՓԲԸ	Շիրակի մարզ	148
«Արմավիրի արյան փոխներարկման կայան» ՊՓԲԸ	Արմավիրի մարզ	4117
«Արտաշատի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ	Արարատի մարզ	3276
«Սյունիքի մարզային արյան փոխներարկման կայան» ՓԲԸ	Սյունիքի մարզ	2000
«Կապանի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ	Սյունիքի մարզ	652
«Գորիսի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ	Սյունիքի մարզ	166
«Եղեգնաձորի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ	Վայոց ձորի մարզ	728
«Հրազդանի մարզային արյան բանկ» ՓԲԸ	Կոտայքի մարզ	2167
«Լոռու մարզային արյան փոխներարկման կայան» ՓԲԸ	Լոռու մարզ	3683
«Վանաձորի ինֆեկցիոն հիվանդանոց» ՊՓԲԸ	Լոռու մարզ	55
«Գուգարք կենտրոնական պոլիկլինիկա» ՓԲԸ	Լոռու մարզ	397
«Ստեփանավանի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ	Լոռու մարզ	763
«Վանաձորի կայազորային հոսպիտալ» պետական հիմնարկ	Լոռու մարզ	48
«Գավառի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ	Գեղարքունիքի մարզ	2026
«Մարտունու բժշկական կենտրոն» ՊՓԲԸ	Գեղարքունիքի մարզ	1736
«Գեղարքունիքի կայազորային հոսպիտալ» պետական հիմնարկ	Գեղարքունիքի մարզ	3
«Իջևանի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ	Տավուշի մարզ	1221
«Նիկոլ Նասիբյանի անվան Նոյեմբերյանի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ	Տավուշի մարզ	351
«Բերդի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ	Տավուշի մարզ	22
«Աշտարակի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ	Արագածոտնի մարզ	1265
Ընդամենը		115885

Աղյուսակ 17. ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտությունների թիվը՝ ըստ մարզերի

Տեղակայումը (մարզ)	Հետազոտությունների ընդհանուր թիվը	Հետազոտված հղիների թիվը
Երևան	85283	20682
Շիրակ	5926	3591
Լոռի	4946	3165
Արմավիր	4117	2747
Գեղարքունիք	3765	3048
Արարատ	3276	3057
Սյունիք	2818	1751
Կոտայք	2167	1406
Տավուշ	1594	1359
Արագածոտն	1265	1262
Վայոց ձոր	728	716
Ընդամենը	115885	42788

2016թ. իրականացված ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտությունները՝ ըստ բնակչության խմբերի և սեռի, ներկայացված են աղյուսակ 18-ում:

Աղյուսակ 18. ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտությունները՝ ըստ բնակչության խմբերի և սեռի, 2016թ.

Ծածկագիր		Հետազոտվածներ		
		Ընդամենը	այդ թվում	
			իգական	արական
Ա	Բ	1	2	3
100	Հետազոտված ՀՀ քաղաքացիներ – Ընդամենը	110538	74163	36375
այդ թվում՝				
101	սեռական հարաբերություն ունեցածներ այդ թվում՝	443	262	181
101.1	ՄԻԱՎ վարակ ունեցողի կամ շճադրականի հետ	285	214	71
101.2	անհայտ կարգավիճակով անձի հետ	158	48	110
102	թմրամիջոցների ներարկային օգտագործողներ	2487	5	2482
103	հոմո և բիսեքսուալներ	1876	0	1876

104	սեռավարակներ ունեցողներ	406	351	55
105	կոմերցիոն սեռական ծառայություն տրամադրողներ	2543	2543	0
106	միգրանտներ	6342	191	6151
107	ՄԻԱՎ-ով մասնագիտական վարակման վտանգի ենթարկված անձինք	35	25	10
108	դոնորներ	16615	7724	8891
109	հղիներ	42788	42788	X
109.1	այդ թվում 15 – 24 տարեկան	15115	15115	X
109-Ա	հղիության ընդհատման համար դիմած կանայք	1332	1332	X
110	ռեցիպիենտներ	22	15	7
111	զինծառայողներ	489	23	466
112	քրեակատարողական հիմնարկներում գտնվողներ	155	1	154
113	կլինիկական ցուցումներով հետազոտված մեծահասակներ, այդ թվում՝	18341	7852	10489
113.1	տուբերկուլոզով հիվանդներ	1540	383	1157
113.2	հեպատիտ Յ-ով հիվանդներ	89	24	65
113.3	հեպատիտ Բ-ով հիվանդներ	43	11	32
113.4	այլ կլինիկական ցուցումներով հետազոտված մեծահասակներ	16669	7434	9235
114	անանուն հետազոտվածներ	1508	516	992
115	ՄԻԱՎ վարակով հիվանդի կամ ՄԻԱՎ-ի նկատմամբ դրական անձի հետ ոչ մասնագիտական կոնտակտ ունեցածներ	84	53	31
116	հետազոտված երեխաներ, այդ թվում՝	1159	515	644
116.1	ՄԻԱՎ վարակ ունեցող մայրերից ծնվածներ	101	53	48
116.2	կլինիկական ցուցումներով հետազոտվածներ	1058	462	596
117	այլ	13913	9967	3946
150	ՀՀ քաղաքացիների հետազոտությունների ընդհանուր քանակը	115484	76666	38818

Ծածկագիր		Հետազոտվածներ		
		Ընդամենը	այդ թվում	
			իգական	արական
Ա	Բ	1	2	3
200	Հետազոտված օտարերկրյա քաղաքացիներ - Ընդամենը	348	162	186
այդ թվում՝				
201	սեռական հարաբերություն ունեցածներ այդ թվում՝	12	10	2
201.1	ՄԻԱՎ վարակ ունեցողի կամ շճադրականի հետ	8	8	0
201.2	անհայտ կարգավիճակով անձի հետ	4	2	2
202	թմրամիջոցների ներարկային օգտագործողներ	0	0	0
203	հոմո և բիսեքսուալներ	3	0	3
204	սեռավարակներ ունեցողներ	0	0	0
205	կոմերցիոն սեռական ծառայություն տրամադրողներ	0	0	0
207	ՄԻԱՎ-ով մասնագիտական վարակման վտանգի ենթարկված անձինք	0	0	0
208	դոնորներ	0	0	0
209	հղիներ	11	11	X
209.1	այդ թվում 15 – 24 տարեկան	5	5	X
209-Ա	հղիության ընդհատման համար դիմած կանայք	0	0	X
210	ռեցիպիենտներ	0	0	0
211	զինծառայողներ	4	1	3
212	քրեակատարողական հիմնարկներում գտնվողներ	0	0	0
213	կլինիկական ցուցումներով հետազոտված մեծահասակներ, այդ թվում՝	108	41	67
213.1	տուբերկուլոզով հիվանդներ	5	0	5
213.2	հեպատիտ Ց-ով հիվանդներ	0	0	0
213.3	հեպատիտ Բ-ով հիվանդներ	0	0	0
213.4	այլ կլինիկական ցուցումներով հետազոտված մեծահասակներ	103	41	62
214	անանուն հետազոտվածներ	38	17	21
215	ՄԻԱՎ վարակով հիվանդի կամ ՄԻԱՎ-ի նկատմամբ դրական անձի հետ ոչ մասնագիտական կոնտակտ ունեցածներ	1	1	0
216	հետազոտված երեխաներ, այդ թվում՝	8	5	3

216.1	ՄԻԱՎ վարակ ունեցող մայրերից ծնվածներ	5	3	2
216.2	կլինիկական ցուցումներով հետազոտվածներ	3	2	1
217	այլ	163	76	87
250	օտարերկրյա քաղաքացիների հետազոտությունների ընդհանուր քանակը	401	187	214
300	հետազոտվածների ընդհանուր թվաքանակը	110886	74325	36561
400	հետազոտությունների ընդհանուր քանակը	115885	76853	39032

ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտված ՀՀ քաղաքացիների բաշխումը՝ ըստ տարիքի, սեռի և բնակության վայրի, ներկայացված է աղյուսակ 19-ում:

Աղյուսակ 19. ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտված ՀՀ քաղաքացիների բաշխումը՝ ըստ տարիքի, սեռի և բնակության վայրի, 2016թ.

Տարիք	Ընդամենը	Այդ թվում՝ ըստ բնակության վայրի					
		Երևան		ՀՀ այլ քաղաքներ		ՀՀ գյուղեր	
		իգական	արական	իգական	արական	իգական	արական
Մինչև 15	2395	598	716	315	481	117	168
15-24	26183	5688	5014	5903	1206	6857	1515
25-39	52353	18076	6729	11674	2732	9905	3237
40-49	11186	3019	2685	1301	1065	1821	1295
50 և բարձր	18421	3610	3964	1865	2074	3414	3494
Ընդամենը	110538	30991	19108	21058	7558	22114	9709

Վերջին տարիներին աճել են բուժաշխատողների նախաձեռնությամբ ՄԻԱՎ վարակի վերաբերյալ հետազոտության և խորհրդատվության ծավալները: Արդյունքում բարելավվել է ՄԻԱՎ վարակի հայտնաբերումը: Մասնավորապես, 2016թ. արձանագրված ՄԻԱՎ վարակի դեպքերի մեծամասնությունը՝ 78,6%-ը, ախտորոշվել է բուժաշխատողի նախաձեռնությամբ իրականացված ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտության արդյունքում, 13,9%-ը վերադարձել է Հայաստան արդեն իսկ ՄԻԱՎ վարակ ախտորոշմամբ, 2%-ը հետազոտվել և ախտորոշում է ստացել միգրանտների շրջանում իրականացվող ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելման ծրագրերի շրջանակներում, 2,3%-ը՝ սեփական նախաձեռնությամբ ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտության արդյունքում, 0,7%-ը՝ հանրային միջոցառումների շրջանակներում իրականացվող ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտության արդյունքում և 2,6%-ը ԹՆՕ-ների, SUS-ների և ԿՍԿ-ների շրջանում իրականացվող աուբիոս աշխատանքների արդյունքում (աղյուսակ 20):

Աղյուսակ 20. ՄԻԱՎ վարակի վերաբերյալ խորհրդատվության, հետազոտության տեսակը և ուղեգրումը, 2011-2016թթ.

ՄԻԱՎ վարակի վերաբերյալ խորհրդատվության, հետազոտության տեսակը և ուղեգրումը	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
ԲԿ-ներում բուժաշխատողի նախաձեռնությամբ բացառությամբ նախաձեռնության կլինիկաները)	57	31,3%	106	46,5%	94	39,5%	135	40,4%	136	46,3%	162	53,4%
Բուժաշխատողի նախաձեռնությամբ նախաձեռնության կլինիկաներում	12	6,6%	9	3,9%	12	5,0%	24	7,2%	15	5,1%	19	6,3%
ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ում բուժաշխատողի նախաձեռնությամբ (զուգընկերոջ, երեխայի, ծնողի հետազոտություն)	34	18,7%	27	11,8%	44	18,5%	63	18,9%	53	18,0%	55	18,2%
ՔԿՀ-ում բուժաշխատողի նախաձեռնությամբ	12	6,6%	8	3,5%	10	4,2%	5	1,5%	5	1,7%	3	1,0%
Արտերկրում հետազոտված և դրական արդյունք ստացած	44	24,2%	66	28,9%	56	23,5%	75	22,5%	47	16,0%	42	13,9%
Այցելուի նախաձեռնությամբ	19	10,4%	11	4,8%	8	3,4%	12	3,6%	13	4,4%	7	2,3%
Միգրանտների շրջանում իրականացվող ծրագրեր	-	-	-	-	2	0,8%	19	5,7%	16	5,4%	6	2,0%
Հանրային միջոցառումներ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0,7%
SUS-ների շրջանում իրականացվող ծրագրեր	1	0,55%	1	0,4%	9	3,8%	1	0,3%	5	1,7%	7	2,3%

Ընդամենը բուժաշխատողի նախաձեռնությամբ 78,9%

ԿՍԿ-ների շրջանում իրականացվող ծրագրեր	3	1,65%	0	0,0	2	0,8%	0	0,0	4	1,4%	0	0,0
ԹՆՕ-ների շրջանում իրականացվող ծրագրեր	0	0,0	0	0,0	1	0,4%	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0
Ընդամենը	182	100%	228	100%	238	100%	334	100%	294	100%	303	100%

Վերջին տարիներին գրեթե բոլոր հղի կանայք հետազոտվել են ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ: Հղիների շրջանում ՄԻԱՎ վարակի առավելագույն թվով դեպքերն արձանագրվել են 2014թ.,՝ 26 դեպք (աղյուսակ 21): ՄԻԱՎ-ի նկատմամբ դրական այդ 26 հղիների զուգընկերների 57%-ը եղել են միգրանտներ, ովքեր վարակվել են արտերկրում: 2016թ, ՄԻԱՎ վարակ արձանագրվել է 22 հղի կնոջ մոտ, որոնց զուգընկերների 50%-ը եղել են արտերկրում վարակված միգրանտներ:

Աղյուսակ 21. Հղիների շրջանում ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտությունների դինամիկան

Տարեթիվ	ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտված հղիների ընդհանուր թիվը	Հղիների շրջանում արձանագրված ՄԻԱՎ վարակի դեպքերը
2009	40679	12
2010	41638	8
2011	43330	14
2012	43734	9
2013	46801	15 (87% միգրանտի զուգընկեր)
2014	46976	26 (57% միգրանտի զուգընկեր)
2015	46364	16 (50% միգրանտի զուգընկեր)
2016	42788	22 (50% միգրանտի զուգընկեր)

Վերջին 6 տարիներին աճել է բնակչության տարբեր խմբերի շրջանում ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտությունների թիվը (չհաշված դոնորներին): Մասնավորապես,

ԹՆՕ-ների շրջանում այն աճել է 2,6 անգամ, SUS-ների շրջանում՝ 4,4 անգամ, ԿՍԿ-ների շրջանում՝ 1,9 անգամ (աղյուսակ 22): Կլինիկական ցուցումներով հետազոտվողների թիվն աճել է 2,3 անգամ:

Աղյուսակ 22. *Տրամադրված խորհրդարկության և հետազոտության ծառայությունների դինամիկան՝ ըստ բնակչության խմբերի*

Բնակչության խումբը	2010	2014	Աճ (անգամ)	2011	2016	Աճ (անգամ)
ԹՆՕ	856	3931	4,6	856	2487	2,9
SUS	716	2139	3	335	1876	5,6
ԿՍԿ	1028	2868	2,8	1097	2543	2,3
Հղիներ	41638	46976	1,1	43330	42788	-
Կլինիկական ցուցում ունեցողներ	5731	12257	2,1	7908	18341	2,3
Ընդամենը	57064	90820	1,6	63580	93923	1,5

Միգրանտների շրջանում իրականացվող ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելման ծրագրերի շրջանակներում 2016թ. արագ թեստավորման մեթոդով կատարված ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտությունների թիվը ներկայացված է աղյուսակ 23-ում:

Աղյուսակ 23. *Միգրանտների շրջանում իրականացվող ՄԻԱՎ վարակի կանխարգելման ծրագրերի շրջանակներում արագ թեստավորման մեթոդով կատարված հետազոտությունները, 2016թ.*

Բնակչության խումբը	Հետազոտությունների թիվը
Միգրանտ	2747
Միգրանտի զուգընկեր	5259
Համայնքի բնակիչ	1901
Ընդամենը	9907

**HIV EPIDEMIOLOGICAL
SURVEILLANCE IN THE
REPUBLIC OF ARMENIA
2016**

Annual Report

Report was prepared by Monitoring and Evaluation National Team
of the National Center for AIDS Prevention

Contents

HIV EPIDEMIOLOGICAL SURVEILLANCE IN THE REPUBLIC OF ARMENIA, 2016	61
HIV/AIDS Epidemiological Situation in Armenia, 2016	61
HIV/AIDS cases and deaths according to the years of registration.....	61
HIV cases by age groups and sex.....	62
Registered HIV cases according to the modes of transmission.....	63
Characteristic features of the HIV epidemic trends in the Republic of Armenia	64
<i>HIV/AIDS Situation in Aragatsotn marz.....</i>	69
<i>HIV/AIDS Situation in Ararat marz</i>	69
<i>HIV/AIDS Situation in Armavir marz</i>	70
<i>HIV/AIDS Situation in Gegharkunik marz.....</i>	70
<i>HIV/AIDS Situation in Lori marz</i>	71
<i>HIV/AIDS Situation in Kotayk marz</i>	71
<i>HIV/AIDS Situation in Shirak marz.....</i>	71
<i>HIV/AIDS Situation in Syunik marz</i>	72
<i>HIV/AIDS Situation in Tavush marz.....</i>	72
<i>HIV/AIDS Situation in Vayots dzor marz</i>	73
HIV prevalence among adult population	74
HIV prevalence and behavioral indicators among PWID	74
HIV prevalence and behavioral indicators among FSW	75
HIV prevalence and behavioral indicators among MSM.....	76
HIV prevalence and behavioral indicators among rural seasonal labor migrants	77
Behavioral indicators among prisoners	78
Behavioral indicators among youth.....	78
Trends of key variables for surveys conducted among PWID, FSW and MSM in 2012, and 2016.	2014 80
People who inject drugs.....	80
Female sex workers.....	81
Men who have sex with men.....	82
Population size estimation (PWIDs, FSW, MSM)	82
Follow up, ART, PMTCT, PEP.....	83
HIV and co-infections	83
OST in Armenia	85
HIV treatment cascade 2016.....	85
HIV drug resistance surveillance.....	86

Country progress report on HIV/AIDS for 2016.....	87
Indicators for validation of EMTCT	88
HIV Testing	90

List of figures

Figure 1.	Distribution of HIV/AIDS cases and deaths according to the years of registration	61
Figure 2.	Allocation of HIV cases by age groups and sex	62
Figure 3.	Allocation of HIV cases by gender and by years of registration	62
Figure 4.	Distribution of the registered HIV cases according to the modes of transmission.....	63
Figure 5.	HIV transmission modes by sex, 2016	63
Figure 6.	Shift in the main modes of transmission, 2004-2016	65
Figure 7.	Distribution of the registered HIV cases according to the modes of transmission and probable place of infection, 2009-2016 (infected abroad).....	65
Figure 8.	Distribution of the registered HIV cases according to the modes of transmission and probable place of infection, 2009-2016 (infected in Armenia)	66
Figure 9.	Probable place of infection, 2009-2016	66
Figure 10.	Role of migration in the structure of cases registered in 2012-2016 (adults)	67
Figure 11.	Distribution of the registered HIV cases according to the population groups, 2004-2016 Registered HIV cases by the country regions	68
Figure 12.	Allocation of registered HIV cases by the country regions	68
Figure 13.	HIV prevalence among adults in the region of Eastern Europe and Central Asia and in the Republic of Armenia, 2015	74
Figure 14.	The results of behavioral surveillance among PWID, 2016	75
Figure 15.	The results of behavioral surveillance among FSW, 2016	76
Figure 16.	The results of behavioral surveillance among MSM, 2016.....	77
Figure 17.	Condom use during sexual intercourse with different partner types	78
Figure 18.	Condom use during sexual intercourse with different partner types	79
Figure 19.	HIV treatment cascade	85
Figure 20.	HIV laboratory testing performing at healthcare facilities	90

List of tables

Table 1.	Distribution of HIV-infected males and females according to the transmission modes	64
Table 2.	Modes of HIV transmission among children	64
Table 3.	Number of registered HIV cases per 100,000 populations	69

Table 4.	HIV, Syphilis, HCV prevalence among PWID, Armenia, 2016	74
Table 5.	Prevalence of HIV, Gonorrhoea, Trichomoniasis, Chlamydia, and, Syphilis among FSW, Armenia, 2016.....	75
Table 6.	HIV, Syphilis, and Hepatitis B prevalence among MSM, Armenia, 2016	76
Table 7.	CD4 + at time of HIV diagnosis	83
Table 8.	HIV/TB co-infection	83
Table 9.	HIV/HCV/HBV co-infections	84
Table 10.	OST in Armenia	85
Table 11.	HIV drug resistance early warning indicators and targets, WHO	86
Table 12.	HIV Drug Resistance Early Warning Indicators among adults, 2016	86
Table 13.	Global AIDS monitoring indicators, 2016	87
Table 14.	EMTCT indicators, 2014-2016	88
Table 15.	PMTCT cascade indicators, 2013-2016.....	89
Table 16.	HIV testing by laboratories, 2016	91
Table 17.	Number of HIV tests performed by marzes.....	92
Table 18.	Distribution performed HIV tests in 2016 by population groups and sex ...	93
Table 19.	Distribution performed HIV tests of RA citizens in 2016 by age, sex, and place of residence of tested citizens of the Republic of Armenia.....	95
Table 20.	Type of HIV testing and counseling (TC) and referral, 2010-2016	95
Table 21.	Dynamics of HIV testing among pregnant women in the Republic of Armenia	96
Table 22.	Dynamics of provided CT services per population groups	97
Table 23.	Community rapid testing under HIV prevention programmes targeted to migrants. 2016.....	97

HIV EPIDEMIOLOGICAL SURVEILLANCE IN THE REPUBLIC OF ARMENIA, 2016

HIV/AIDS Epidemiological Situation in Armenia, 2016

The registration of HIV cases in Armenian started in 1988. By the end of December 2016 2550 HIV cases were registered in the country among the citizens of Armenia, including 45 cases of HIV infection among children.

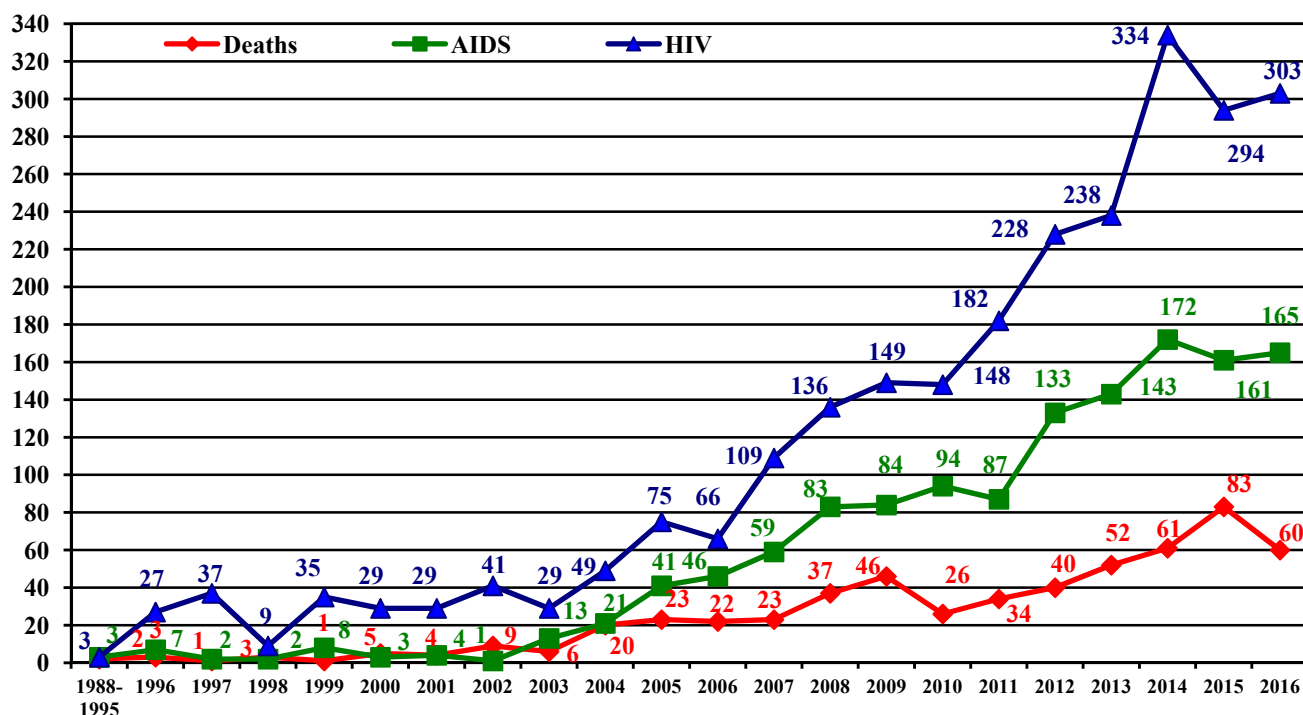
AIDS diagnosis was made to 1332 patients with HIV, of whom 26 are children. 560 death cases have been registered among HIV/AIDS patients, including 8 children.

The HIV/AIDS situation assessment shows that the estimated number of people living with HIV in the country is about 3300.

HIV/AIDS cases and deaths according to the years of registration

Allocation of the HIV cases according to the years of registration shows that the number of registered cases has been increasing year after year until 2015, which was at maximum in 2014 (Figure 1). During 2016 303 HIV cases were registered and 165 cases of AIDS were diagnosed. On the whole, more than half of all registered HIV and AIDS cases have been diagnosed within the last 5 years.

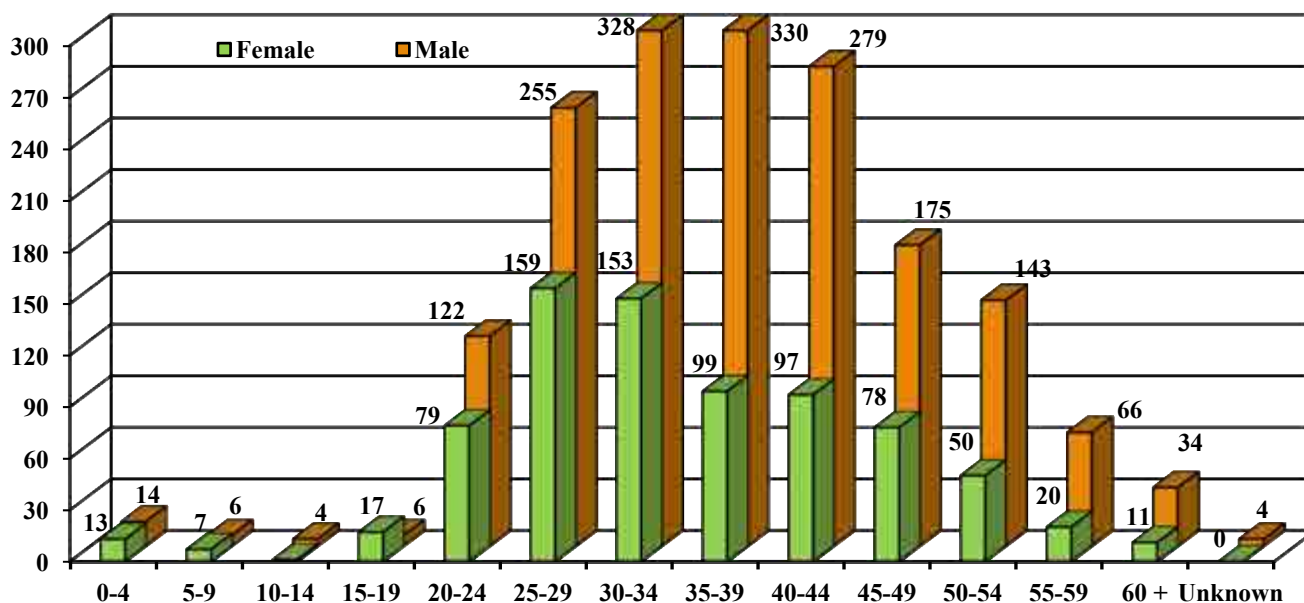
Figure 1. *Distribution of HIV/AIDS cases and deaths according to the years of registration*

HIV cases by age groups and sex

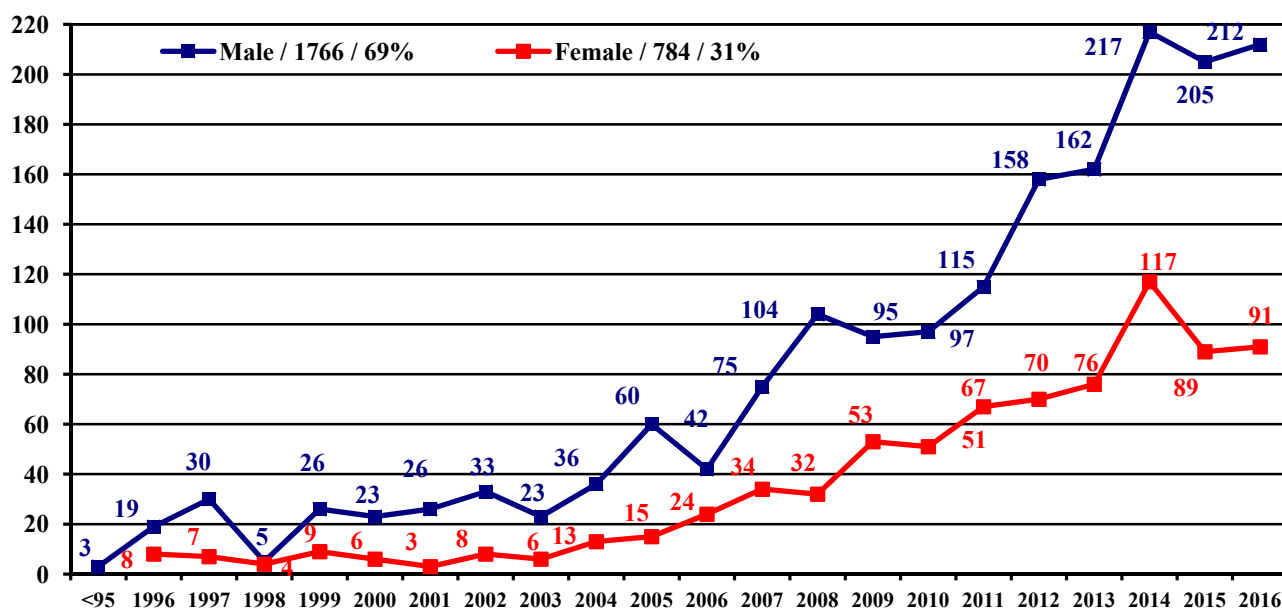
Allocation of HIV cases by age groups and gender shows that more than half of the all the registered HIV cases (52%) are aged 25-39, i.e. in active reproductive age (Figure 2).

Figure 2. Allocation of HIV cases by age groups and sex

Allocation of HIV cases by gender and age shows that males constitute a major part in the total number of HIV cases - 69%, females make up 31% (Figure 3).

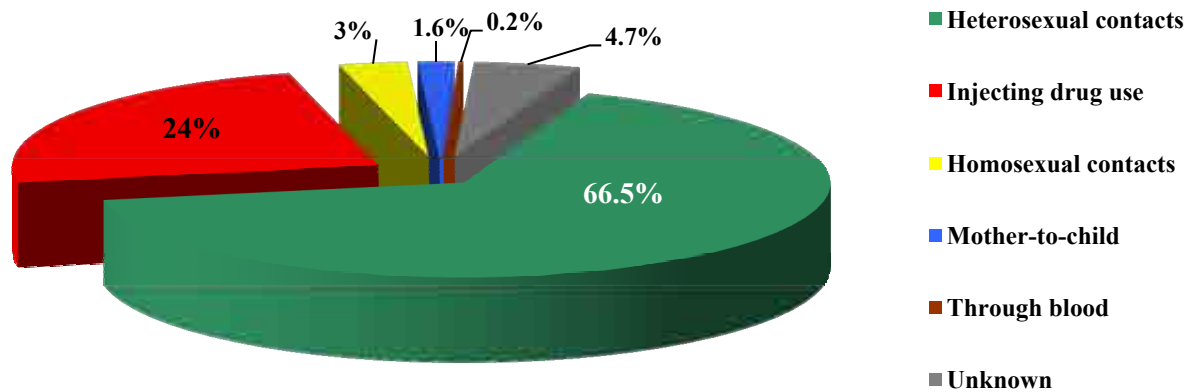
Figure 3. Allocation of HIV cases by gender and by years of registration

Registered HIV cases according to the modes of transmission

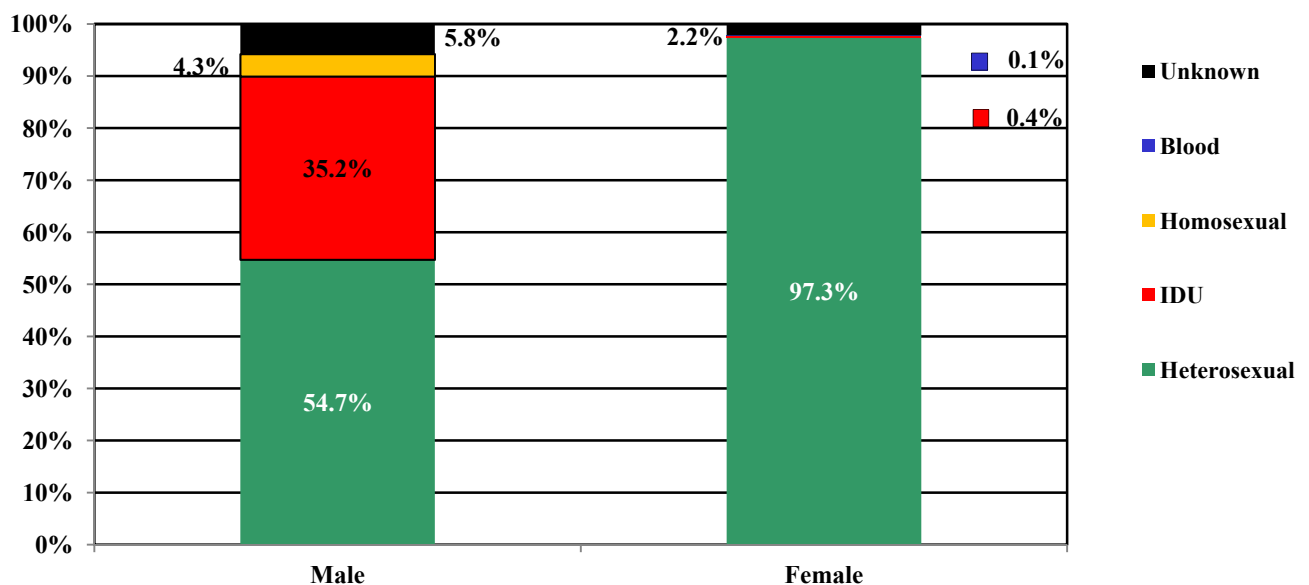
The analysis of the HIV cases registered in Armenia according to modes of transmission (Figure 4.) shows that the main modes of HIV transmission are through heterosexual practices (66.5%) and injecting drug use (24%). Additionally, there are also registered cases through homosexual practices (3%), as well as mother-to-child HIV transmission (1.6%) and transmission through blood (0.2%).

Figure 4. *Distribution of the registered HIV cases according to the modes of transmission*

The mode of HIV transmission through heterosexual practices is the key one both for males and females (Figure 5). The analysis of modes of HIV transmission according to gender shows that more than half of all the males (54.8%) were infected through heterosexual practices, and through injecting drug use – 35.3%. Almost all the women (97.3%) were infected through heterosexual contacts.

Figure 5. *HIV transmission modes by sex, 2016*

Distribution of HIV-infected males and females according to the transmission modes is presented in Table 1.

Table 1. *Distribution of HIV-infected males and females according to the transmission modes*

Sex	Transmission modes through										Total	
	Injecting drug use		Heterosexual contacts		Homosexual contacts		Blood		Unknown			
	Abs. N	%	Abs. N	%	Abs. N	%	Abs. N	%	Abs. N	%	Abs. N	%
Male	614	35.2	954	54.8	75	4.3	-	-	99	5.7	1742	100
Female	3	0.4	742	97.3	-	-	1	0.1	17	2.2	763	100

Nearly all children were infected through mother-to-child HIV transmission mode (Table 2).

Table 2. *Modes of HIV transmission among children*

Mother-to-child		Through blood		Unknown		Total	
Abs. N	%	Abs. N	%	Abs. N	%	Abs. N	%
40	89	3	6.5	2	4.5	45	100

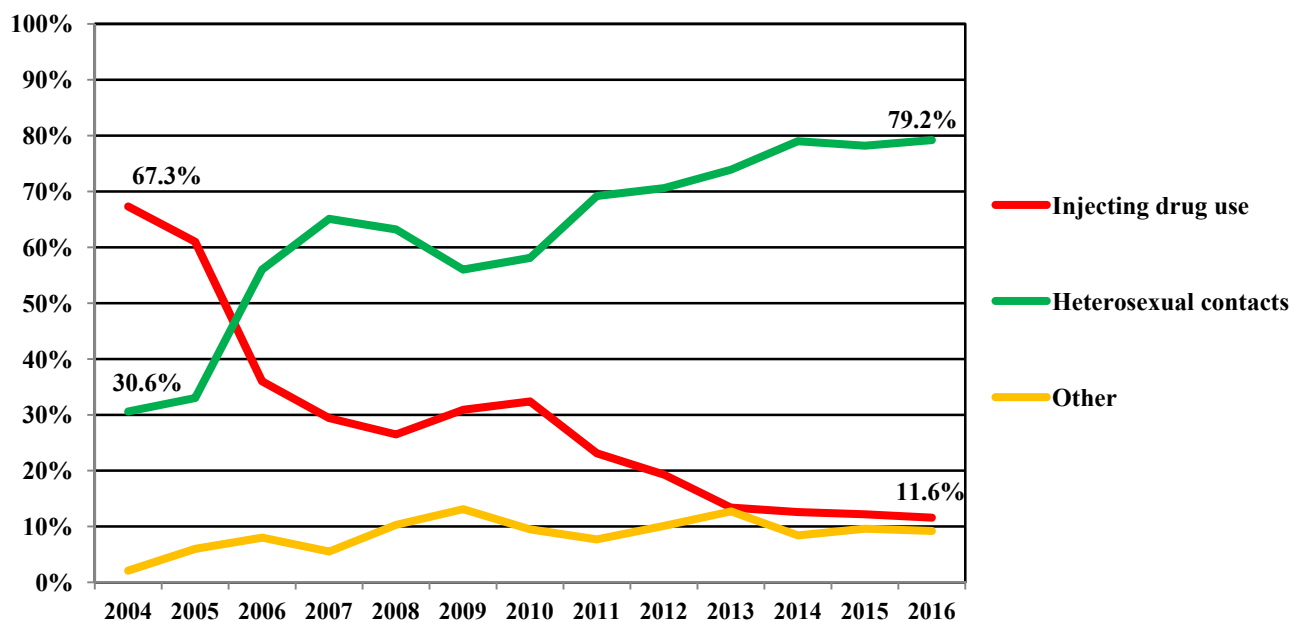
Characteristic features of the HIV epidemic trends in the Republic of Armenia

HIV spread in our country has some characteristic features compared to HIV spread in other countries in the region. In particular,

- Heterosexual intercourse is the main mode of HIV transmission (**in 2016 - 79.2%**)
- The majority of the registered HIV patients were infected abroad (**in 2016 - 51.5%**)
- Factor of migration is significant (**in 2012-2016 - 68.1 %**)
- Proportion of “classical risk populations” (PWID, SWs, MSM) in the number of registered HIV cases has been reducing year after year (**in 2016 - 17.8%**)

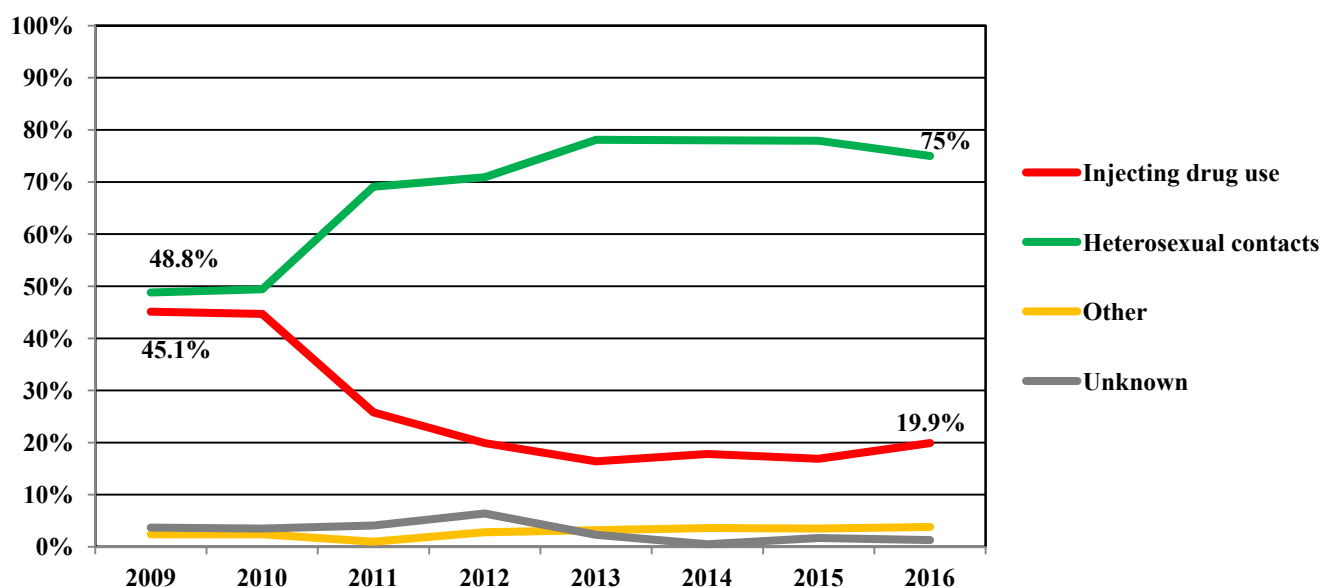
The **first characteristic feature** of the HIV epidemic in Armenia is that starting from 2004 a change of main modes of HIV transmission can be seen (Figure 6). The proportion of cases of HIV infection through injecting drug use was reduced in more than 5.8 times in 2004-2016 reaching 11.5%, whereas the proportion of the cases infected through heterosexual contacts increased in more than 2.6 times reaching 79.2%.

Figure 6. *Shift in the main modes of transmission, 2004-2016*

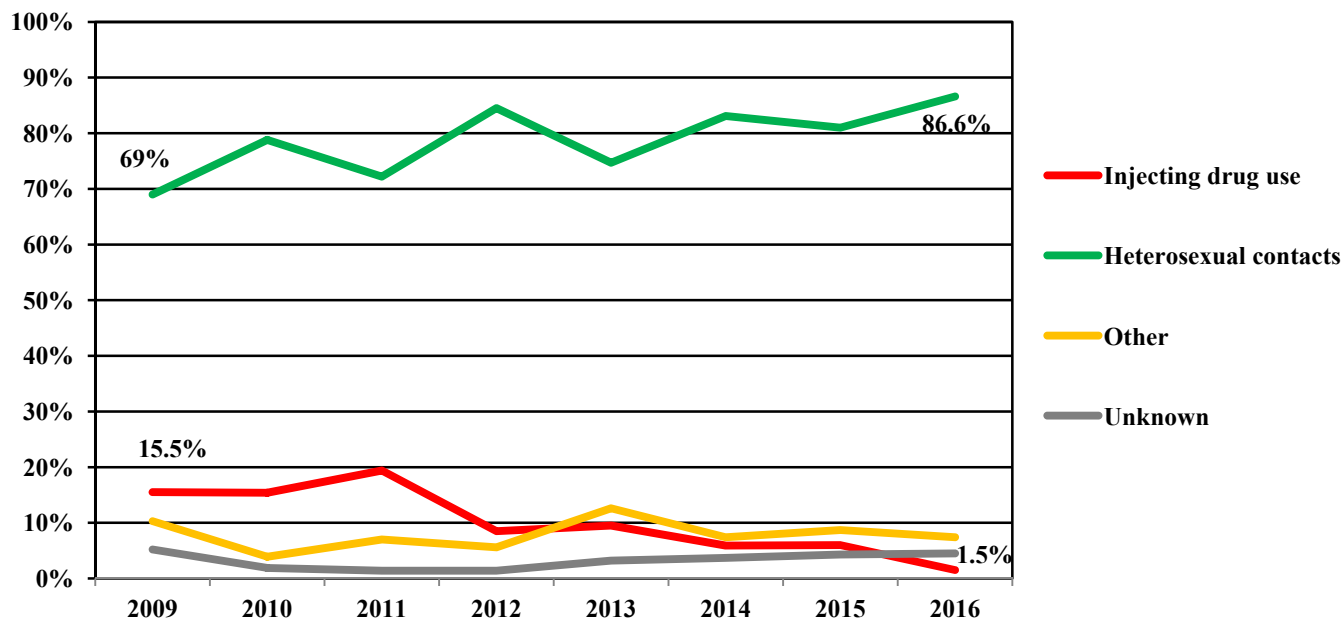
The trend of increasing of cases of HIV infection through heterosexual contacts and decreasing of cases of HIV infection through injecting drug use is also observed among those infected abroad (Figure 7). The proportion of HIV cases infected through heterosexual contacts increased in more than 1.5 times in 2009-2016, and of those infected through injecting drug use decreased in 2.3 times. In 2016 the HIV transmission through heterosexual intercourse made up about 75%, and through injecting drug use - less than 19.9%.

Figure 7. *Distribution of the registered HIV cases according to the modes of transmission and probable place of infection, 2009-2016 (infected abroad)*

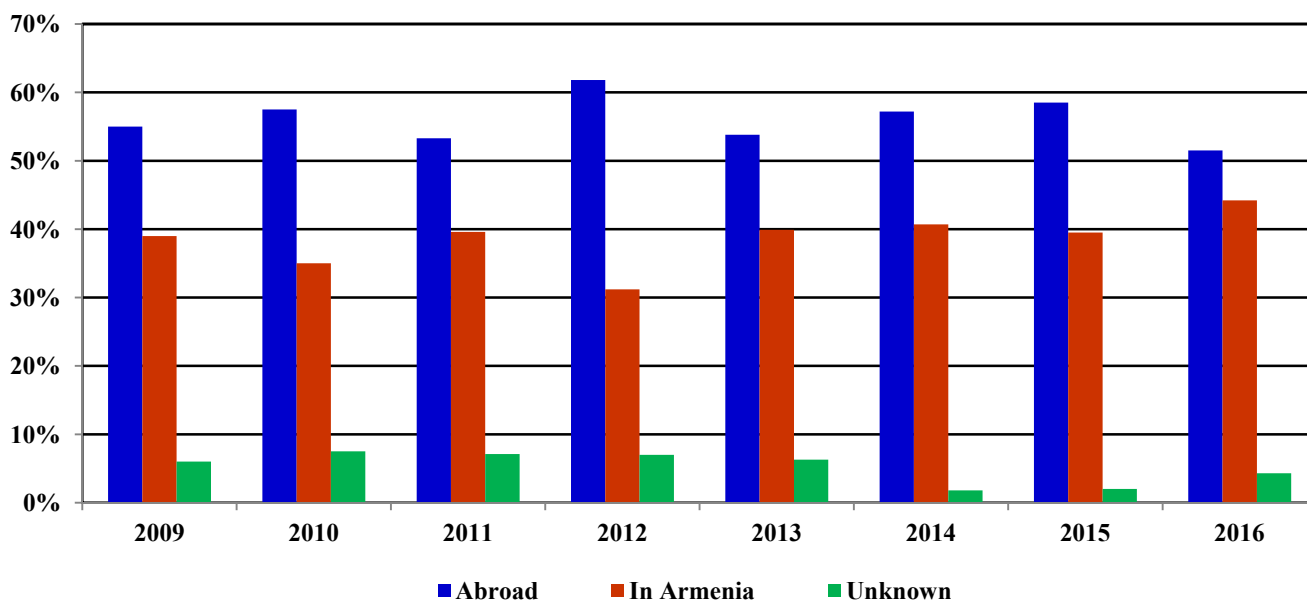
Similar trend is observed among those infected in the Republic of Armenia (Figure 8). In particular, the number of cases infected through heterosexual intercourse increased and made up 86.6% in 2016, and the number of cases infected through injecting drug use decreased and made up 1.5%.

Figure 8. *Distribution of the registered HIV cases according to the modes of transmission and probable place of infection, 2009-2016 (infected in Armenia)*

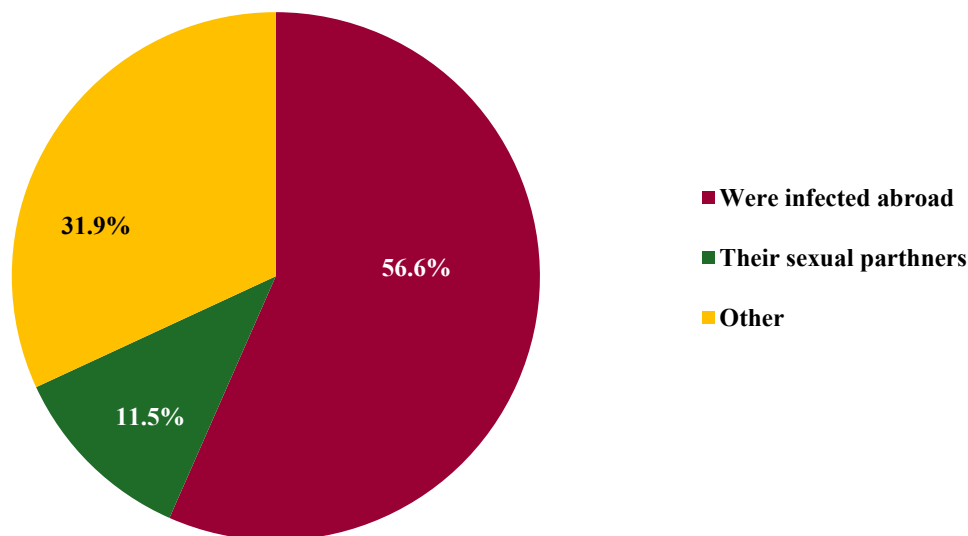
The **second characteristic** feature of the HIV epidemic in Armenia is the migration factor influence on the total number of HIV cases registered in the country (Figure 9). Thus, more than half of the HIV patients registered during 2009-2016 had been probably infected outside Armenia, of whom more than 90% – in Russia (91% in Russia, 4.7% – in Ukraine, 0.7% – in Poland, 0.7% – in Kazakhstan, 2.9% – in other countries).

Figure 9. *Probable place of infection, 2009-2016*

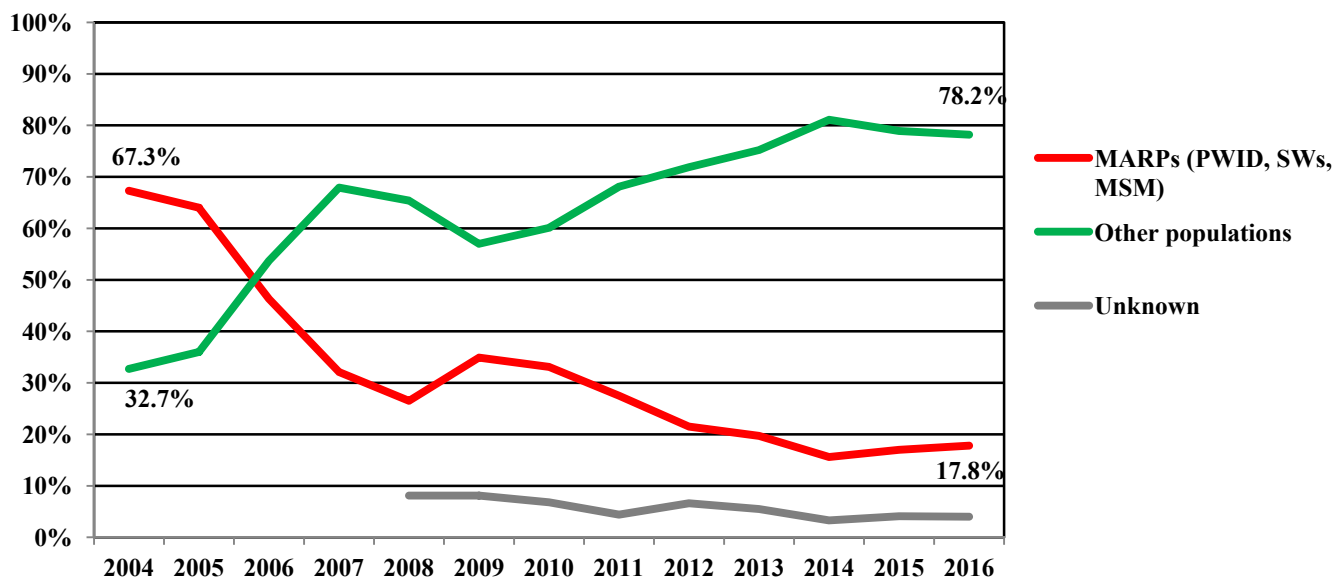
In general, 56.6% of the registered adult cases in 2011-2016 were infected abroad, 11.5% – their sexual partners (Figure 10). Thus, 68.1% of cases registered in 2011-2016 are associated with migration.

Figure 10. *Role of migration in the structure of cases registered in 2012-2016 (adults)*

The **third characteristic** feature of the HIV epidemic in Armenia is that the proportion of so-called “classical risk populations” (PWID, SWs, MSM) in the total number of registered HIV cases has been reducing year after year starting from 2004 (Figure 11). It was reduced in about 4 times within the last 13 years and made up 17.8% in 2016. The majority – 78.2% are the migrants and their partners, partners of the above-mentioned risk populations, those practicing unsafe sexual behaviour.

Figure 11. *Distribution of the registered HIV cases according to the population groups, 2004-2016*

Registered HIV cases by the country regions

The maximum number of HIV cases was reported in Yerevan, the capital: 806 cases, which constitute around 1/3 of all the registered cases (Figure 12). Shirak marz follows next – 292 cases, which constitute 11.5% of all the registered cases.

Figure 12. Allocation of registered HIV cases by the country regions

The estimation of total number of HIV registered cases per 100 000 population shows the highest rate in Shirak marz – 120.1, followed by Lori marz, Syunik marz, Gegharkunik marz, with the rates of 112.9; 81.8; 81.5 respectively (Table 3).

Table 3. *Number of registered HIV cases per 100 000 populations*

Yerevan	75.1
Shirak	120.1
Lori	112.9
Gegharkunik	81.5
Armavir	80.6
Syunik	81.8
Ararat	77.6
Kotayk	73.7
Aragatsotn	79.4
VayotsDzor	63.0
Tavush	54.2
Total	82.4

HIV/AIDS Situation in Aragatsotn marz

From 1988 to 31 December 2016 103 HIV cases had been registered among the population of Aragatsotn marz.

Males constituted a major part in the total number of HIV cases – 70 cases (68%), females made up 33 cases (32%). No cases of HIV infection were reported among children.

More than 45% of the HIV-infected individuals belonged to the age group of 25-39.

75.7% of HIV transmission was through heterosexual practices and 17.5% – through injecting drug use. Additionally, there were 3 registered cases through homosexual HIV transmission.

AIDS diagnosis was made to 56 patients with HIV (14 women, 1 child). 16 death cases had been registered. There were 2 women among the death cases.

83 (31 women, 2 children) of the HIV patients were under follow-up at NCAP. 60 of them received ART.

Estimation of the HIV registered cases per 100 000 population was 79.4.

HIV/AIDS Situation in Ararat marz

From 1988 to 31 December 2016 201 HIV cases had been registered among the population of Ararat marz.

Males constituted a major part in the total number of HIV cases – 138 cases (69%), females made up 63 cases (31%). 4 cases of HIV infection were reported among children.

48.8% of the HIV-infected individuals belonged to the age group of 25-39.

69.6% of HIV transmission was through heterosexual practices and 21.9% – through injecting drug use. Additionally, there were 6 registered cases each through mother-to-child and homosexual HIV transmission.

AIDS diagnosis was made to 107 patients with HIV (33 women, 3 children). 49 death cases had been registered. There were 11 women and 3 children among the death cases.

136 (46 women, 1 child) of the HIV patients were under follow-up at NCAP. 82 of them received ART.

Estimation of HIV registered cases per 100 000 population was 77.6.

HIV/AIDS Situation in Armavir marz

From 1988 to 31 December 2016 215 HIV cases had been registered among the population of Armavir marz.

Males constituted a major part in the total number of HIV cases – 144 cases (67%), females made up 71 cases (33%). 5 cases of HIV infection were reported among children.

About 53% of the HIV-infected individuals belonged to the age group of 25-39.

67,9% of HIV transmission was through heterosexual practices and 22,8% – through injecting drug use. Additionally, there were 4 registered cases through mother-to-child transmission, 6 cases through homosexual HIV transmission and 1 case through blood.

AIDS diagnosis was made to 126 patients with HIV (30 women, 4 children). 47 death cases had been registered. There were 9 women and 1 child among the death cases.

158 (60 women, 4 children) of the HIV patients were under follow-up at NCAP. 105 of them received ART.

Estimation of the HIV registered cases per 100 000 population was 80.6.

HIV/AIDS Situation in Gegharkunik marz

From 1988 to 31 December 2016 189 HIV cases had been registered among the population of Gegharkunik marz.

Males constituted a major part in the total number of HIV cases – 138 cases (73%), females made up 51 cases (27%). 3 cases of HIV infection were reported among children.

More than 57% of the HIV-infected individuals belonged to the age group of 25-39.

85.2% of HIV transmission was through heterosexual practices and 10.6% – through injecting drug use. Additionally, there were 2 registered cases through mother-to-child HIV transmission.

AIDS diagnosis was made to 68 patients with HIV, of whom 8 were women and 2 are children. 20 death cases had been registered.

139 (41 women, 3 children) of the HIV patients were under follow-up at NCAP. 82 of them received ART.

Estimation of the HIV registered cases per 100 000 population was 81.5.

HIV/AIDS Situation in Lori marz

From 1988 to 31 December 2016 254 HIV cases had been registered among the population of Lori marz.

Males constituted a major part in the total number of HIV cases – 175 cases (69%), females made up 79 cases (31). 9 cases of HIV infection were reported among children.

About 57 of the HIV-infected individuals belonged to the age group of 25-39.

65% of HIV transmission was through heterosexual practices and 21.3% – through injecting drug use. Additionally, there were 9 registered cases through mother-to-child HIV transmission and 10 cases through homosexual transmission.

AIDS diagnosis was made to 128 patients with HIV, of whom 32 were women and 4 were children. 68 death cases had been registered. There were 14 women and 2 children among the death cases.

173 (62 women, 6 children) of the HIV patients were under follow-up at NCAP. 106 of them received ART.

Estimation of the HIV registered cases per 100 000 population was 112.9.

HIV/AIDS Situation in Kotayk marz

From 1988 to 31 December 2016 187 HIV cases had been registered among the population of Kotayk marz.

Males constituted a major part in the total number of HIV cases – 136 cases (72.7%), females made up 51 cases (27.3%). 4 cases of HIV infection were reported among children.

More than 50% of the HIV-infected individuals belonged to the age group of 25-39.

72.2% of HIV transmission was through heterosexual practices and 17% – through injecting drug use. Additionally, there were 3 registered cases through mother-to-child HIV transmission and 9 cases through homosexual transmission.

AIDS diagnosis was made to 100 patients with HIV, of whom 22 were women and 3 were children. 36 death cases had been registered. There were 6 women among the death cases.

144 (45 women, 4 children) of the HIV patients were under follow-up at NCAP. 98 of them received ART.

Estimation of the HIV registered cases per 100 000 population was 73.7.

HIV/AIDS Situation in Shirak marz

From 1988 to 31 December 2016 292 HIV cases had been registered among the population of Shirak marz.

Males constituted a major part in the total number of HIV cases – 203 cases (69.5), females made up 89 cases (30.5%). 2 cases of HIV infection were reported among children.

About 53% of the HIV-infected individuals belonged to the age group of 25-39.

67% of HIV transmission was through heterosexual practices and 26% – through injecting drug use. Additionally, there were 2 registered cases through mother-to-child HIV transmission, 8 cases through homosexual transmission and 1 case through blood.

AIDS diagnosis was made to 147 patients with HIV, of whom 39 were women and 1 was a child. 56 death cases had been registered. There were 5 women among the death cases.

210 (76 women, 2 children) of the HIV patients were under follow-up at NCAP. 138 of them received ART.

Estimation of the HIV registered cases per 100 000 population was 120.1.

HIV/AIDS Situation in Syunik marz

From 1988 to 31 December 2016 114 HIV cases had been registered among the population of Syunik marz.

Males constituted a major part in the total number of HIV cases – 73 cases (64%), females made up 41 cases (36%). 2 cases of HIV infection were reported among children.

54% of the HIV-infected individuals belonged to the age group of 25-39.

70% of HIV transmission was through heterosexual practices and 24.6% – through injecting drug use. Additionally, there were also 2 registered cases through mother-to-child HIV transmission.

AIDS diagnosis was made to 57 patients with HIV, of whom 13 were women and 1 was a child. 24 death cases had been registered. There were 9 women among the death cases.

83 (29 women, 2 children) of the HIV patients were under follow-up at NCAP. 54 of them received ART.

Estimation of the HIV registered cases per 100 000 population was 81.8.

HIV/AIDS Situation in Tavush marz

From 1988 to 31 December 2016 68 HIV cases had been registered among the population of Tavush marz.

Males constituted a major part in the total number of HIV cases – 45 cases (66%), females made up 23 cases (34%). 1 case of HIV infection was reported among children.

50 of the HIV-infected individuals belonged to the age group of 25-39.

76.5% of HIV transmission was through heterosexual practices and 14.7% – through injecting drug use. Additionally, there was 1 registered case through mother-to-child HIV transmission and 3 cases through homosexual transmission.

AIDS diagnosis was made to 37 patients with HIV, of whom 9 were women. 12 death cases had been registered. There were 2 women among the death cases.

55 (20 women, 1 child) of the HIV patients were under follow-up at NCAP. 38 of them received ART.

Estimation of the HIV registered cases per 100 000 population was 54.2.

HIV/AIDS Situation in Vayots dzor marz

From 1988 to 31 December 2016 32 HIV cases had been registered among the population of Vayots dzor marz.

Males constituted a major part in the total number of HIV cases – 23 cases (72%), females made up 9 cases (28%).

About 47% of the HIV-infected individuals belonged to the age group of 25-39.

81.2% of HIV transmission was through heterosexual practices and 15.6% – through injecting drug use. Additionally, there was 1 registered case through homosexual transmission.

AIDS diagnosis was made to 20 patients with HIV, of whom 5 were women. 10 death cases had been registered. There was 1 woman among the death cases.

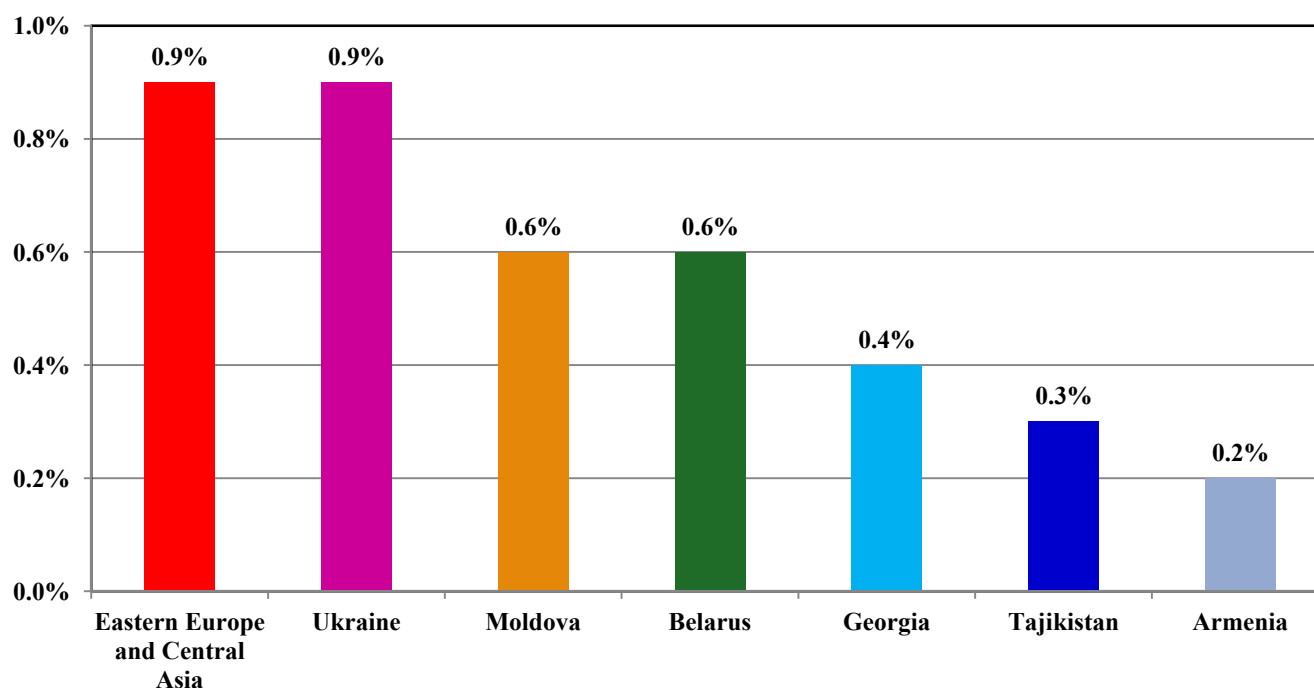
21 (8 women) of the HIV patients were under follow-up at NCAP. 15 of them received ART.

Estimation of the HIV registered cases per 100 000 population was 63.

HIV prevalence among adult population

If HIV prevalence among adult population aged 15-49 in the Eastern Europe and Central Asia is 0.9%, in Ukraine 0.9%, in Moldova – 0.6%, in Belarus – 0.6%, in Georgia 0.4% and in Tajikistan – 0.3%, in Armenia this indicator is comparatively low and makes up 0.2%, that is in 4.5 times lower than the average HIV prevalence in the region (Figure 13).

Figure 13. *HIV prevalence among adults in the region of Eastern Europe and Central Asia and in the Republic of Armenia, 2015*

HIV prevalence and behavioral indicators among PWID

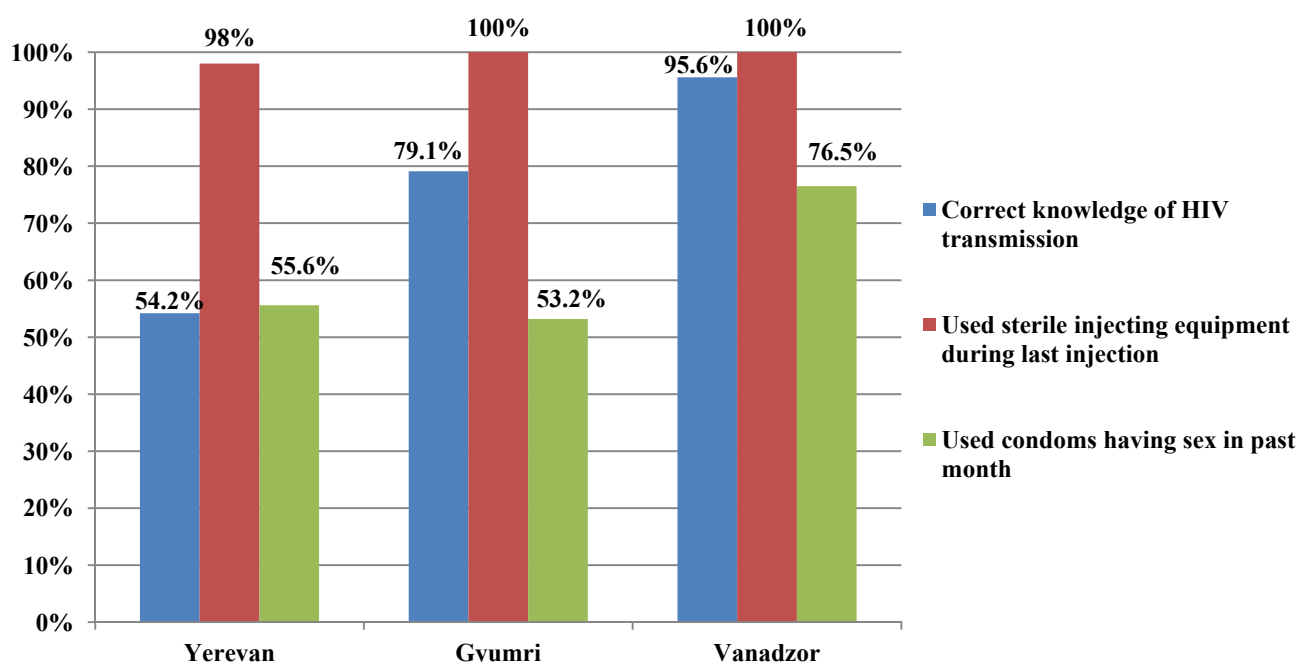
The results of integrated biological-behavioral surveillance survey conducted among PWID in 2016 show that HIV, Syphilis and HCV prevalence was highest among PWID in Vanadzor (2%, 6%, and 63%, respectively) and lowest among PWID in Gyumri, with 8% having HCV and no HIV and Syphilis infections (Table 4). In Yerevan, 0.5% of PWID were HIV seropositive, 2.1% were reactive for Syphilis and 31% were reactive for HCV.

Table 4. *HIV, Syphilis, HCV prevalence among PWID, Armenia, 2016*

	Yerevan N = 300		Gyumri N = 100		Vanadzor N = 100	
	N	%, (95% CIs)	N	%, (95% CIs)	N	%, (95% CIs)
HIV						
	2	0.5 (0.0-1.3)	0	0.0	2	1.6 (0.0-3.2)
Syphilis						
	4	2.1 (0.0-4.7)	0	0.0	5	5.9 (1.3-10.4)
Hepatitis C						
	91	30.7 (24.4-37.1)	8	8.0 (2.7-13.3)	64	62.6 (51.9-73.4)

HIV transmission knowledge was highest in Vanadzor – about 96%, whereas 54% in Yerevan and 79% in Gyumri had correct HIV transmission knowledge. More than three quarters of PWID reported having sexual intercourse in the past month, among which 55.6% in Yerevan, 53.2% in Gyumri and 76.5% in Vanadzor used a condom during last sex in the past month. In all three cities the indicator of using sterile injecting equipment was high (figure 14).

Figure 14. *The results of behavioral surveillance among PWID, 2016*

HIV prevalence and behavioral indicators among FSW

The results of integrated biological-behavioral surveillance survey conducted among FSW in 2016 show that HIV prevalence was low at 0.1% among FSW in both Yerevan and Gyumri, with no cases of HIV detected among FSW in Vanadzor (Table 5). NG prevalence was 4% in Yerevan and 3% in Gyumri, with no cases of NG found in Vanadzor. Twenty nine percent of FSW in Yerevan, 18% in Gyumri, and 20% in Vanadzor were positive for Trichomoniasis. The highest prevalence of CT was among FSW in Yerevan (12%), followed by Gyumri (6%), and Vanadzor (4%). Syphilis prevalence was 4% in both Yerevan and Gyumri and 2.5% in Vanadzor.

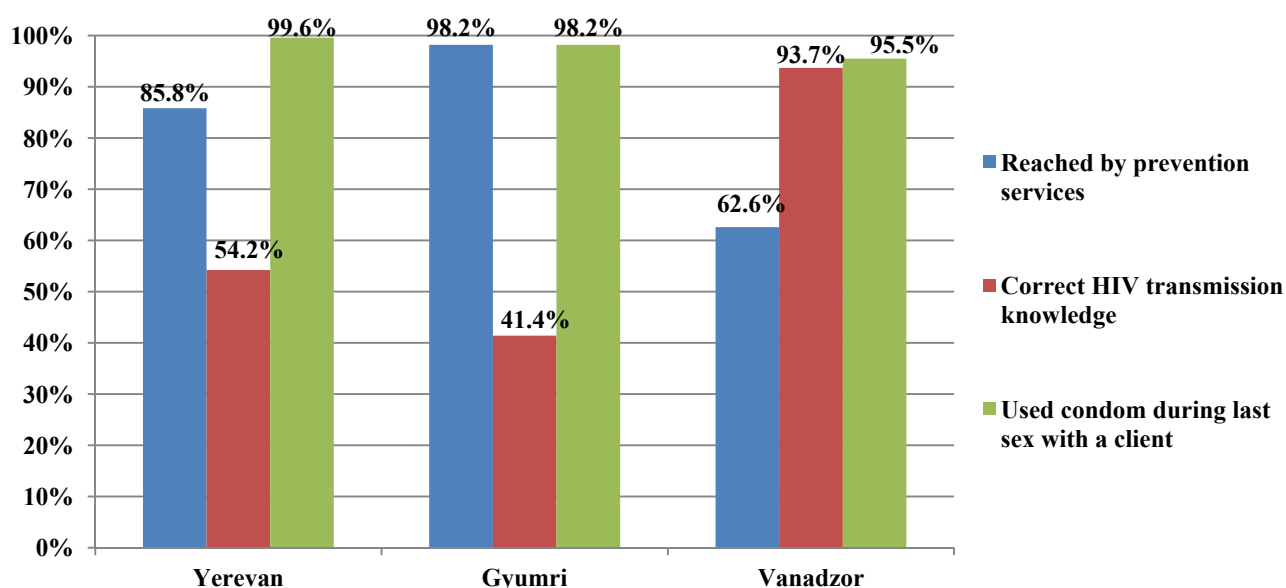
Table 5. *Prevalence of HIV, Gonorrhoea, Trichomoniasis, Chlamydia, and, Syphilis among FSW, Armenia, 2016*

	Yerevan N = 300		Gyumri N = 100		Vanadzor N = 100	
	N	%, (95% CIs)	N	%, (95% CIs)	N	%, (95% CIs)
HIV						
	1	0.1 (0.0-0.1)	1	0.1 (0.0-0.1)	0	--
Gonorrhoea						
	12	3.9 (1.6-6.2)	4	2.9 (1.2-4.5)	0	--
Trichomoniasis						
	88	29.4 (23.2-35.5)	21	18.0 (11.9-23.9)	19	20.4 (11.7-29.1)

Chlamydia						
	36	12.3 (7.5-17.1)	7	6.4 (2.9-9.6)	4	4.1 (0.0-8.1)
Syphilis						
	13	4.0 (1.4-6.6)	4	4.3 (1.1-7.5)	2	2.5 (0.0-5.7)

The correct HIV transmission knowledge was 94% in Vanadzor, 54% in Yerevan and 41% in Gyumri. In all 3 cities the majority of FSW always, as well as during last sex used condoms with a commercial partner. The coverage indicator of HIV prevention services among FSW is between 63% and 98% (figure 15).

Figure 15. *The results of behavioral surveillance among FSW, 2016*

HIV prevalence and behavioral indicators among MSM

The results of integrated biological-behavioral surveillance survey conducted among MSM in 2016 show that in Yerevan, HIV prevalence was 0.8% and HBV prevalence was 0.3%. There were no cases of syphilis found among MSM in Yerevan (Table 6). Among MSM in Gyumri, HIV prevalence was 0.7%, Syphilis prevalence was 0.3%, and HBV prevalence was 1.6%. There were no cases of HIV, syphilis, or HBV reported in Vanadzor.

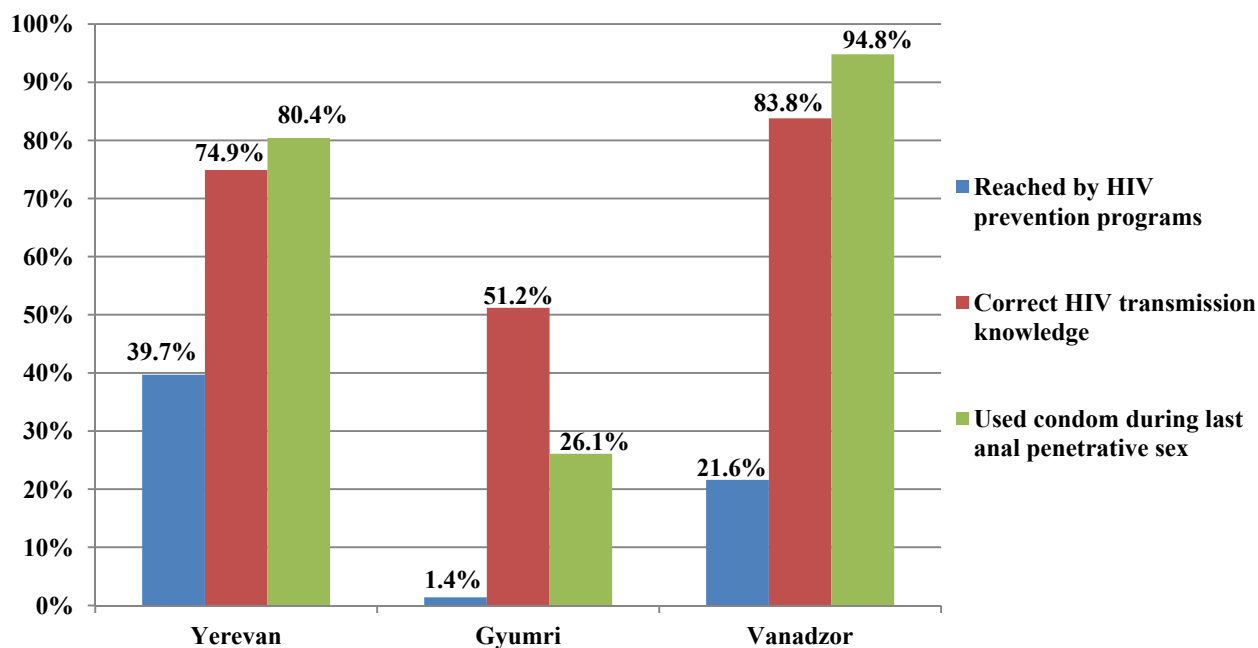
Table 6. *HIV, Syphilis, and Hepatitis B prevalence among MSM, Armenia, 2016*

	Yerevan N = 300		Gyumri N = 100		Vanadzor N = 100	
	N	%, (95% CIs)	N	%, (95% CIs)	N	%, (95% CIs)
HIV						
	3	0.8 (0.0-1.6)	2	0.7 (0.2-1.2)	0	0.0
Syphilis						
	0	0.0	1	0.3 (0.0-0.6)	0	0.0
Hepatitis B						
	2	0.3 (0.0- 0.7)	3	1.6 (0.1- 3.2)	0	0.0

The correct HIV transmission knowledge was highest in Vanadzor - 84%, in Gyumri - 51% and in Yerevan - 75%. The coverage indicator of HIV prevention programs among MSM was 40% in Yerevan, 22% in Vanadzor and only 2% in Gyumri.

In Yerevan, 80%, and Vanadzor, 95%, of MSM reported condom use during last anal penetrative sex with a male; In Gyumri, only 26% reported using a condom during last sex with a male (Figure 16).

Figure 16. *The results of behavioral surveillance among MSM, 2016*

HIV prevalence and behavioral indicators among rural seasonal labor migrants

The results of biological and behavioral surveillance survey on Armenian male seasonal labor migrants in rural communities in Armenia show that only 0.2% of rural migrants were HIV seropositive, 0.6% had HBV, 2.1% for HCV and 0.3% for Syphilis. Among rural migrants between the ages of 18 to 49 years, HIV prevalence was 0.6%.

A higher percentage of rural migrants in the age range of 18 to 49 years used condoms with regular partners the last time they were abroad (47.7%) compared to when they were in Armenia (12.2%).

A higher percentage of rural migrants in the age range of 18 to 49 years used condoms with casual partners the last time they were abroad (82.3%) compared to when they were in Armenia (76.6%).

A higher percentage of rural migrants in the age range of 18 to 49 years used condoms with commercial partners the last time they were abroad (91.9%) compared to when they were in Armenia (83.8%).

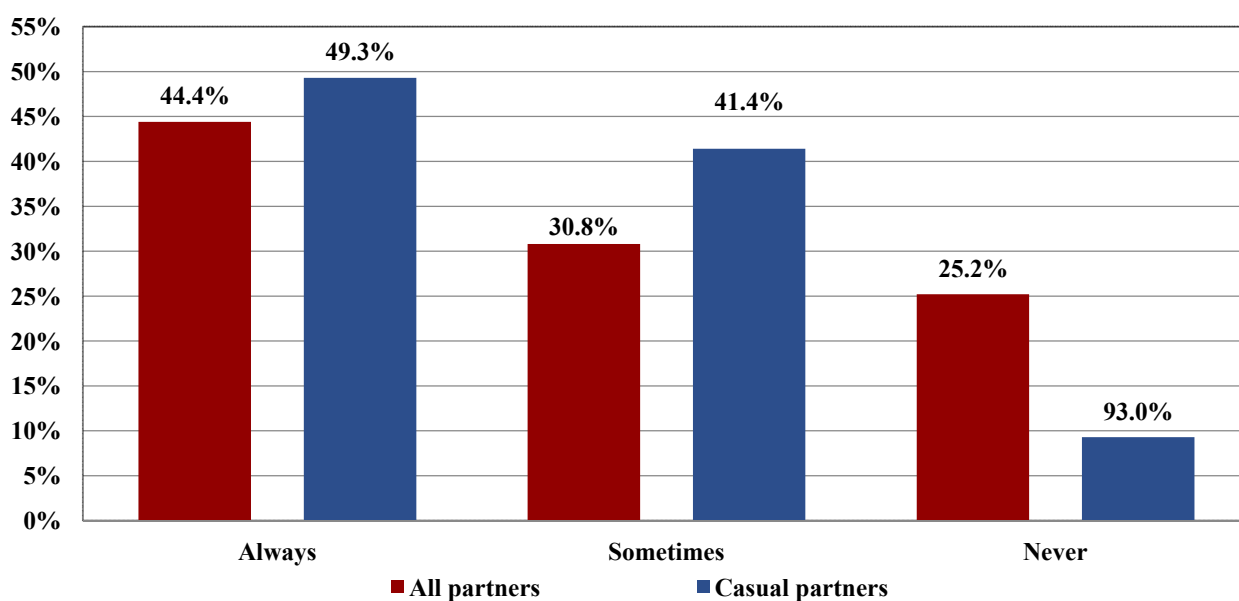
Few (8.5%) rural migrants reported ever using drugs. Among those ever using drugs, only 0.3% reported ever injecting drugs.

Overall, 34% of rural migrants had correct knowledge and perceptions based on a composite score of knowledge and perception questions.

Behavioral indicators among prisoners

The results of HIV behavioral surveillance surveys, conducted among prisoners in 2016 show that 47.3% of the surveyed prisoners had sexual intercourse in the past 30 days, of whom about 93% used condoms at last sex. 48.3% of those surveyed indicated that they had sex with casual partners in the last 1 year, 85.7% used condoms at last sex with casual partners. Only 44.4% of the surveyed prisoners used condom consistently with all partners over the last one year (Figure 17).

Figure 17. Condom use during sexual intercourse with different partner types

At the same time, 79.5% of those surveyed believed that a prisoner, in case of need, can obtain condoms in criminal-executive institutions.

Indicator of exposure to HIV prevention programmes was 80.7%.

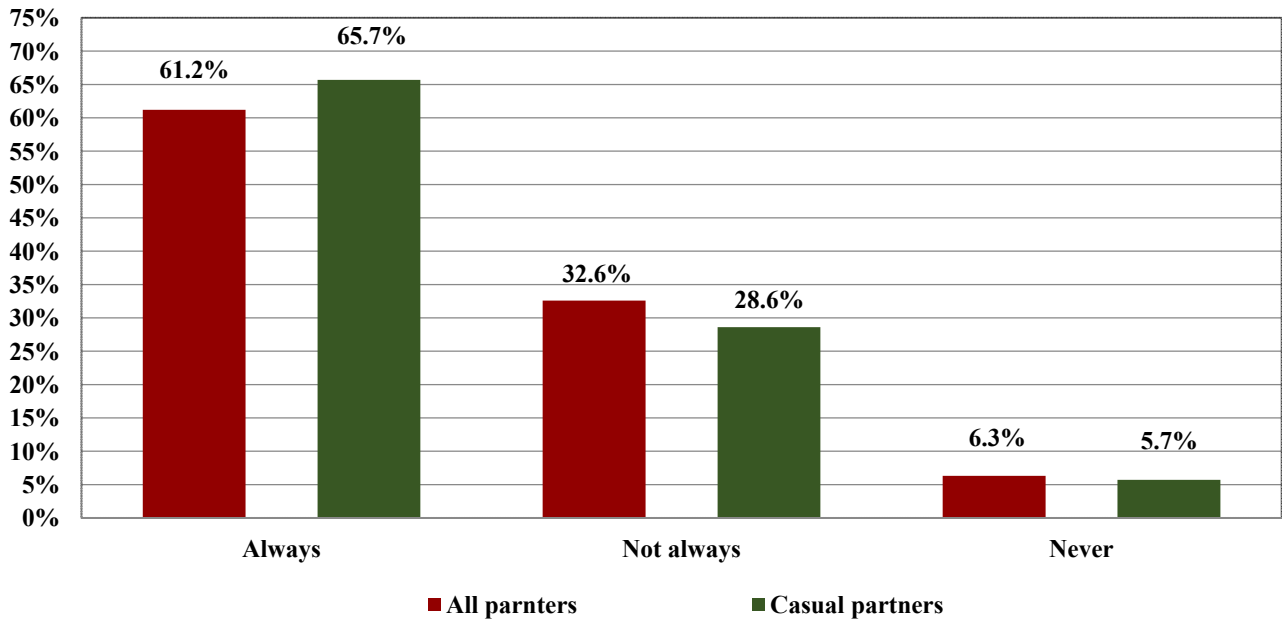
HIV knowledge of the surveyed prisoners was 27.1%.

Behavioral indicators among youth

The results of HIV behavioural surveillance surveys, conducted among youth in 2016 show that 38.6% of the surveyed young people had sexual intercourse in the past 30 days, of whom about 71.4% used condoms at last sex. 47.2% of the surveyed indicated that they had sex with casual partners in the last 1 year. 86.1% of those surveyed used condoms at last sex with casual partners.

61.2% of those surveyed used condom consistently with all partners over the past one year (Figure 18).

Figure 18. *Condom use during sexual intercourse with different partner types*

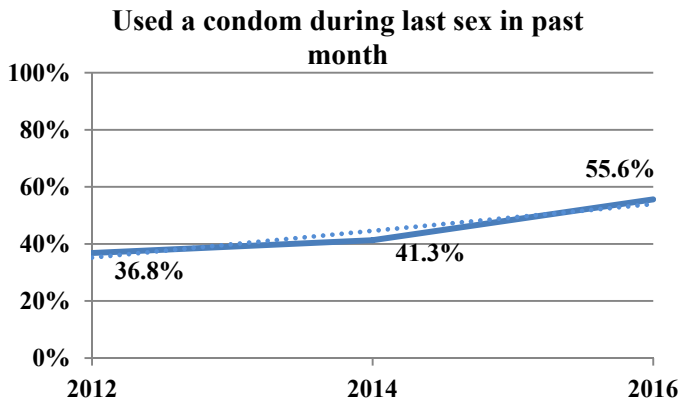

3.7% of those surveyed underwent HIV testing over the last 12 months.

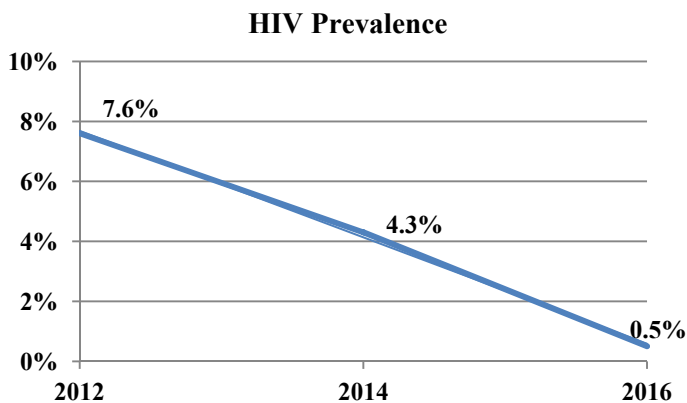
HIV knowledge of the surveyed young people was about 40%.

Trends of key variables for surveys conducted among PWID, FSW and MSM in 2012, 2014 and 2016

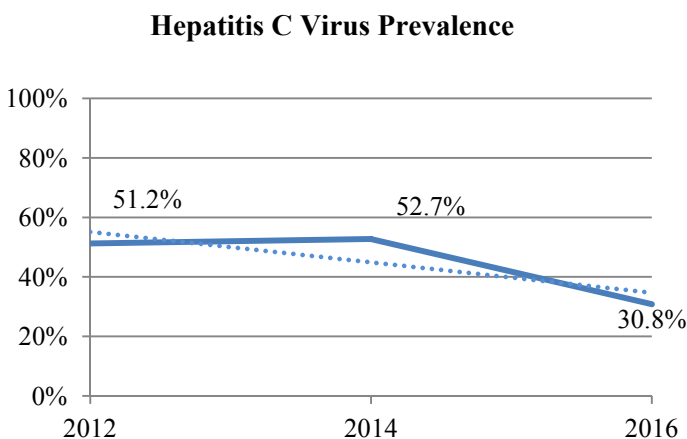
People who inject drugs

There was a significant increase in condom use during last sex in the past month, from 36.8% in 2012 to 55.6% in 2016 ($X^2 = 21.46$, $p=0.000$) among PWID in Yerevan. The average annual increase was 2.4%.

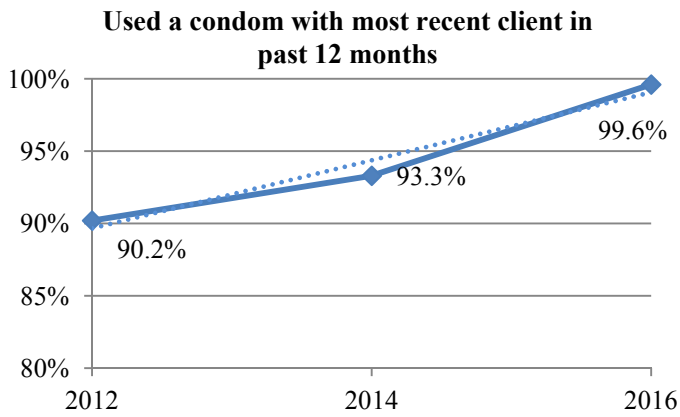

The percentage of PWID who were HIV seropositive decreased significantly from 7.6% in 2012 to 0.5% in 2016 ($X^2 = 19.08$, $p=0.655$). The average annual percentage decrease was 1.8%.

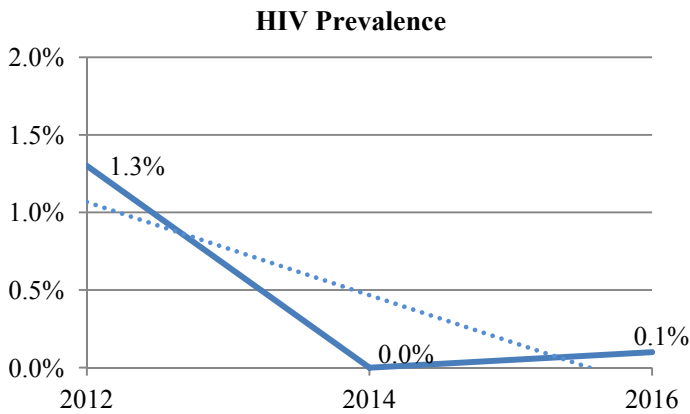

The percentage of PWID who were seropositive for HCV decreased significantly from 51.2% in 2012 to 30.8% in 2016 ($X^2 = 25.23$, $p=0.000$). This represents a 5.1% average annual decrease.

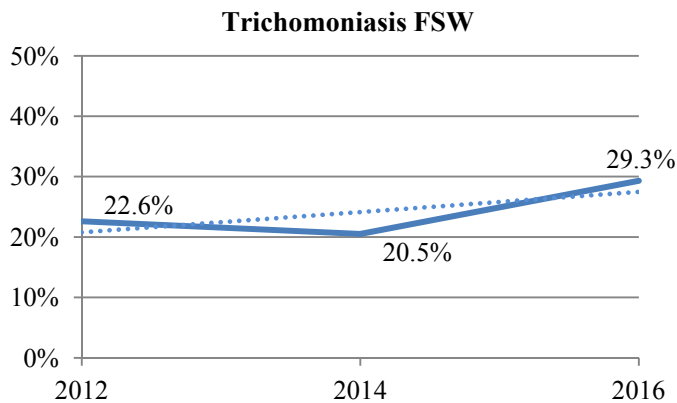
Female sex workers

There was a significant increase in the use of condoms with the most recent client in the past 12 months among FSW. Condom use increased from 90.2% in 2012 to 99.6% in 2016 ($X^2 = 24.93$, $p=0.000$). The annual average increase was 2.4%.

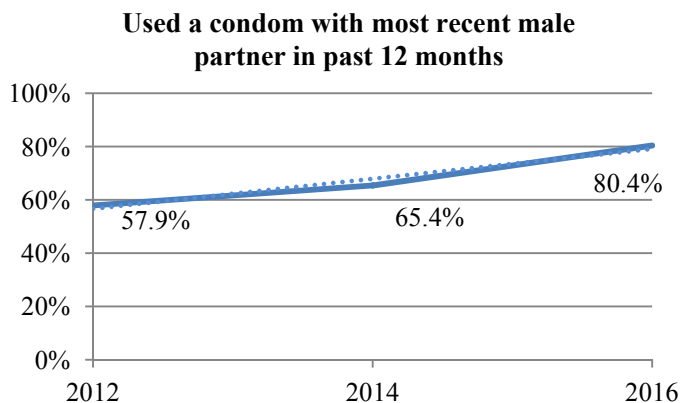

The percentage of FSW who were HIV seropositive decreased significantly from 1.3% in 2012 to 0.1% in 2016 ($X^2 = 4.65$, $p=0.031$). The average annual percentage decrease was 0.3%.

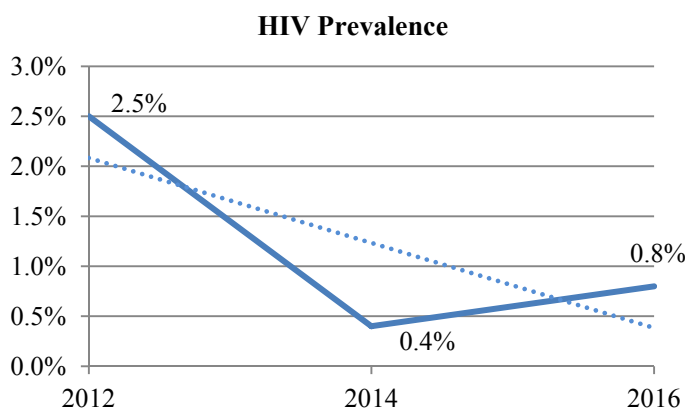

There was no overall significant change in Trichomoniasis prevalence between 2012 and 2016 ($X^2 = 3.68$, $p=0.055$).

Men who have sex with men

There was a significant increase in the use of condoms with the most recent male partner in the past 12 months among MSM. Condom use increased from 57.9% in 2012 to 80.4% in 2016 ($X^2 = 34.84$, $p=0.000$). The annual average increase was 5.6%.

The percentage of MSM who were HIV seropositive had no significant change between 2012 and 2016 ($X^2 = 3.56$, $p=0.059$).

Population size estimation (PWIDs, FSW, MSM)

The population size estimation was conducted in 2016. These numbers were added up resulting in a final total national number of 5634 FSW (0.45% of the adult female population), 12461 MSM (1.2% of the adult male population) and 9402 PWID males (0.8% of the adult male population) and 105 PWID females (0.01%).

Follow up, ART, PMTCT, PEP

As of the end of 2016 1811 PLHIV were linked to HIV care of whom 32 were children. In 2016 1559 PLHIV were retained in HIV care of whom 27 were children. As of the end of 2016 1188 patients were receiving ART, of whom 25 are children. In 2016 37 pregnant women have received completed course of PMTCT, 38 people received PEP.

Percentage of adults and children with HIV known to be on treatment 12 months after initiating treatment among patients initiating ART is 88.8 for 2016. In the last 6 years more than half (56.7%) of all HIV patients were diagnosed at the late stages of HIV infection and had CD4 count <350 cells/mm³(Table 7).

Table 7. *CD4 + at time of HIV diagnosis*

CD4 Level	Total % for 2010-2016
<200	38.8
200-349	17.9
350-499	16
>500	27.3
Total	100

HIV and co-infections

64 TB/HIV co-infection cases were registered in 2016 (Table 8).

Table 8. *HIV/TB co-infection*

Period	Total number of reported TB/HIV co-infections
2008	45
2009	70
2010	66
2011	62
2012	79
2013	67
2014	86
2015	81
2016	64

39 HCV/HIV and 6 HBV/HIV co-infection cases were registered in 2016 (Table 9).

Table 9. *HIV/HCV/HBV co-infections*

Period	HIV/HCV	HIV/HBV	HIV/HCV/HBV
2010	12	1	-
2011	24	-	-
2012	19	3	-
2013	33	6	3
2014	44	7	1
2015	30	2	1
2016	39	6	-

OST in Armenia

As of the end of 2016 the total number of those receiving methadone substitution treatments was 495, of whom 162 were prisoners. From 480 PWID on OST 29 were PLHIV (Table 10).

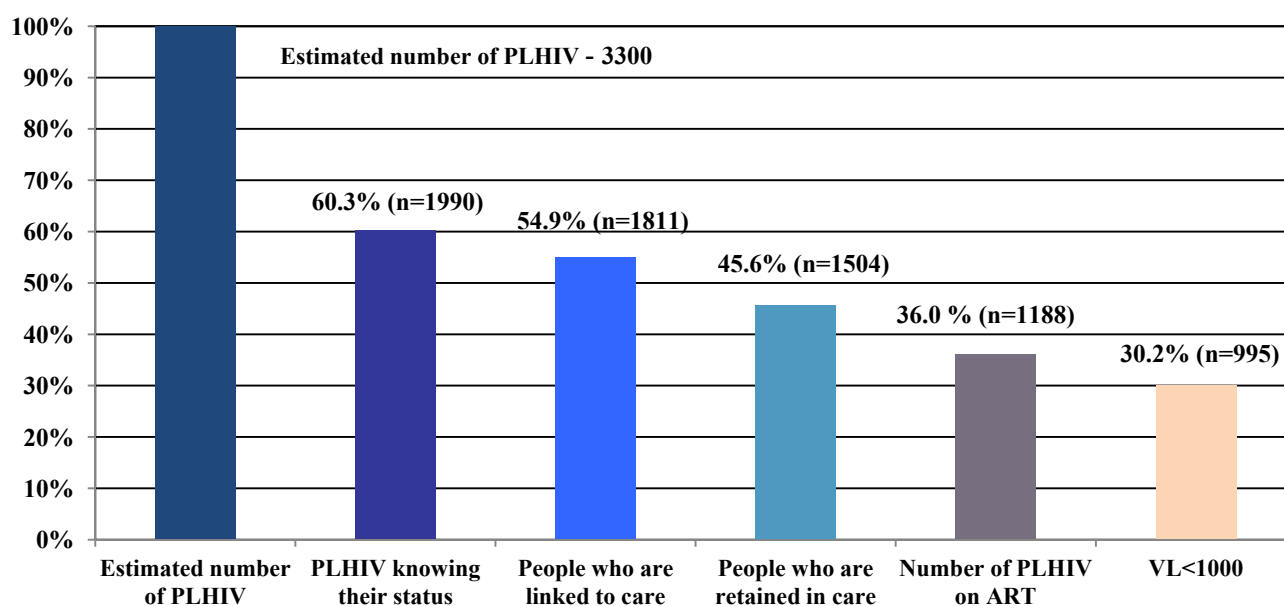
Table 10. *OST in Armenia*

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Total number of PWID on OST	111	160	214	301	430	480	495
<i>Prisoners</i>	-	13	30	70	131	159	162
<i>HIV+</i>	9	20	20	21	26	30	29

HIV treatment cascade 2016

As of the end of 2016 the estimated number of PLHIV was 3300 (UNAIDS SPECTUM data), of whom only 1990 (60.3%) knew about their status, of whom 1811 (91%) were linked to HIV care, 1504 (83%) were retained in HIV care, 1188 (79%) were on ART, and 995 (83.8%) had undetectable viral load. As we can see from HIV Treatment Cascade, the gap between the estimated number of PLHIV and those PLHIV know their HIV positive status is the largest one (Figure 19).

Figure 19. *HIV treatment cascade*

HIV drug resistance surveillance

In 2015 HIV drug resistance surveillance was introduced at NCAP to detect primary (transmitted) HIV antiretroviral drug resistance, epidemiological surveillance of drug resistance mutation in Armenia, to identify HIV sub-type most commonly found in the country.

According to the WHO recommendations HIV drug resistance surveillance should be conducted to assess early warning indicators of HIV DR (Tables 11, 12), to survey transmitted HIVDR, to monitor HIVDR emerging during first line ART.

In 2016 80 patients were genotyped. The sequences data analysis showed the following:

- Mainly drug resistance mutations in reverse transcriptase inhibitors were found among patients
- The applied standard ART regimens would most probably be effective for the majority of patients, which proves that there is no need to change treatment strategies.
- HIV-1 A subtype is the most prevalent in Armenia (81.6%), followed by HIV-1 B subtype (10.3%). In other patients HIV-1 recombinant form was found, which is prevalent in Russia.

Table 11. *HIV drug resistance early warning indicators and targets, WHO*

N	Early Warning Indicator	Target *
6.	On-time pill pick-up	Red: <80% Amber: 80–90% Green: >90%
7.	Retention in care	Red: <75% retained after 12 months of ART Amber: 75–85% retained after 12 months of ART Green: >85% retained after 12 months of ART
8.	Pharmacy stock-outs	Red: <100% of a 12-month period with no stock-outs Green: 100% of a 12-month period with no stock-outs
9.	Dispensing practices	Red: >0% dispensing of mono- or dual therapy Green: 0% dispensing of mono- or dual therapy
10.	Viral load suppression at 12 months	Red: <70% viral load suppression after 12 months of ART Amber: 70–85% viral load suppression after 12 months of ART Green: >85% viral load suppression after 12 months of ART

**Red (poor performance, below desired level). Amber (fair performance, not yet at desired level but progressing towards desired level). Green (excellent performance, achieving desired level).*

Table 12. *HIV Drug Resistance Early Warning Indicators among adults, 2016*

EWI among adults		
EWI 1	On-time pill pick-up	Amber
EWI 2	Retention in care	Green
EWI 3	Pharmacy stock-outs	Green
EWI 4	Dispensing practices	Green
EWI 5	Viral load suppression at 12 months	Green

Country progress report on HIV/AIDS for 2016

Indicators of Country progress report on HIV/AIDS for 2016 presented in table 13.

Table 13. Global AIDS monitoring indicators, 2016

Indicators	Value	Year
Retention on antiretroviral therapy at 12 months	88.8%	2016
Late HIV diagnosis	38.8%	2016
Antiretroviral medicine stock-outs	100%	2016
Preventing the mother-to-child transmission of HIV	100%	2016
Estimates of the size of key populations	FSWs - 5634 MSM - 12461 IDUs - 9402	2016
HIV prevalence among sex workers	0.1%	2016
HIV prevalence among men who have sex with men	0.8%	2016
HIV prevalence among people who inject drugs	0.5%	2016
Knowledge of HIV status among sex workers	100%	2016
Knowledge of HIV status among men who have sex with men	96.3%	2016
Knowledge of HIV status among people who inject drugs	97.3%	2016
Condom use among sex workers	99%	2016
Condom use among men who have sex with men	80.4%	2016
Condom use among people who inject drugs	54.9%	2016
Coverage of HIV prevention programmes among sex workers	71.3%	2016
Coverage of HIV prevention programmes among men who have sex with men	39.1%	2016
Coverage of HIV prevention programmes among people who inject drugs	51.8%	2016
Safe injecting practices among people who inject drugs	97.7%	2016
Needles and syringes distributed per person who injects drugs	72.1	2016
Coverage of opioid substitution therapy	5.3%	2016
Active syphilis among sex workers	4%	2016
Active syphilis among men who have sex with men	0%	2016
Viral hepatitis among key populations	IDUs - 0.3%(HCV) MSM - 0% (HBV)	2016
Condom use at last high-risk sex	62%	2016
Prevalence of recent intimate partner violence	3.5%	2016
Young people: Knowledge about HIV prevention	39.4%	2016
Co-managing TB and HIV treatment	58	2016
Proportion of people living with HIV newly enrolled in HIV care with active TB disease	17%	2016
Proportion of people living with HIV newly enrolled in HIV care started on TB preventive therapy	23.2%	2016
Hepatitis B testing	65.1%	2016
Proportion of people coinfectd with HIV and HBV receiving combined treatment	50%	2016
Hepatitis C testing	17.3%	2016
Proportion of people coinfectd with HIV and HCV starting HCV treatment	28.4%	2016

Indicators for validation of EMTCT

Indicators for validation of EMTCT presented in table 14 and 15.

Table 14. EMTCT indicators, 2014-2016

Impact Indicators				
Name		2014	2015	2016
1.1	Case rate: new paediatric HIV infections due to MTCT per 100 000 live births (WHO target: ≤50)	2.3	2.3	2.3
1.2	MTCT rate of HIV of <2% in non-breastfeeding populations (WHO mission)	1.78	1.25	1.36
Process Indicators				
2.1	Antenatal care (ANC) coverage (at least one visit) of ≥95%	99.5	99.6	99.8
2.2	Coverage of pregnant women who know their HIV status of ≥95%	96.1	98.1	95.6
2.3	Antiretroviral (ARV) coverage of HIV-positive pregnant women of ≥90%	96.4	96.7	100
Programme Indicators				
3.3	Number of new child HIV infections	1	1	1
3.4	New HIV infections in women ages 15-49 years	96	73	79
3.5	Percentage of HIV-positive pregnant women who received ARV drugs to reduce MTCT, disaggregated by ARV regimen	96.4	96.7	100
3.6	Percentage of infants born to HIV-positive women receiving ARV prophylaxis for prevention of MTCT in the first 6 weeks	96.6	100	100
3.7	Percentage of infants born to HIV-positive women who are provided with ARVs to reduce the risk of HIV transmission during breastfeeding	0	0	0
3.8	Percentage of infants born to HIV-positive women receiving a virological test for HIV within 2 months of birth	79.3	89.7	94.7
3.9	Percentage of infants born to HIV-positive women started on co-trimoxazole prophylaxis within 2 months of birth	34.5	62.1	84.2
3.10	Percentage of pregnant women (and breastfeeding women in settings with breastfeeding of HIV-exposed infants) known to be alive and on treatment 12 months after ART initiation	60	83.3	67.9

3.11	Health facility availability	Available	Available	Available
3.13.1	Number of health facilities providing ANC services	101	101	101
3.13.2	Number and percentage of health facilities that offer paediatric ART	1	1	1
3.13.3	Percentage of health facilities that provide virological testing services (e.g. polymerase chain reaction, PCR) for diagnosis of HIV in infants on site or from dried blood spots (DBS)	1	1	1

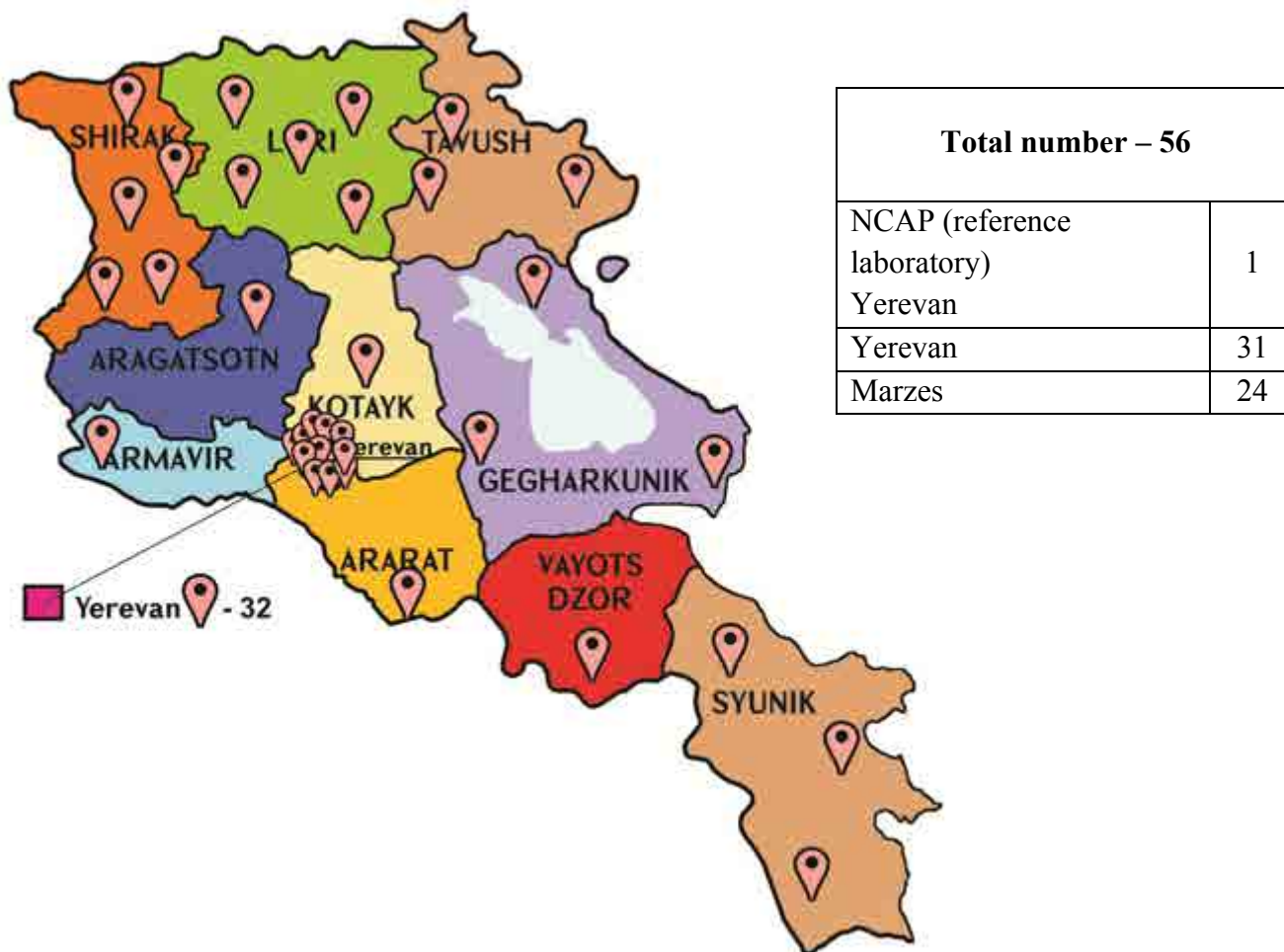
Table 15. PMTCT cascade indicators, 2013-2016

N	Name	2013	2014	2015	2016
1.	Number of pregnant women taken under medical follow-up at ANC	47552	48849	47092	44643
2.	ANC coverage	99.4%	99.5%	99.6%	99.8%
3.	HIV testing coverage	97.8%	96.1%	98.1%	95.6%
4.	Number of pregnant women positive for HIV	15	26	16	22
5.	Number of pregnant women received ARV for PMTCT	19	29	30	37
6.	Number of HIV positive pregnant women who delivered	19	27	29	37
7.	Number of infants born to HIV-positive mothers who received ART	20	28	29	37
8.	Number of HIV positive infants born to HIV-positive mothers who received ART	0	0	0	0

HIV Testing

HIV final laboratory diagnosis is made at the National AIDS Center where the only reference-laboratory in the country operates. HIV laboratory tests are performed in 32 laboratories in Yerevan and 24 laboratories in marzes (Figure 20).

Figure 20. *HIV laboratory testing performing at healthcare facilities*

Totally 115885 HIV tests were performed in HIV laboratories at healthcare facilities in the country in 2016 (Table 16).

Table 16. *HIV testing by laboratories, 2016*

HIV laboratories	Region	Number tests
"National Center for AIDS Prevention" SNCO	Yerevan	43503
"Center of Haematology named after Prof R.O. Yeolian" CJSC	Yerevan	11926
"Erebuni" Medical Center CJSC	Yerevan	115
"Surb Grigor Lusavorich" Medical Center CJSC	Yerevan	2602
"Nork-Marash" Medical Center CJSC	Yerevan	4235
"Research Center of Mother's & Child's Health Preservation" CJSC	Yerevan	3160
Infection Clinical Hospital "Nork" CJSC	Yerevan	426
"Hospital of medical department of police of Armenia"	Yerevan	51
"Yerevan Garrison Hospital"	Yerevan	375
"Central Military Hospital of the MoD of RA"	Yerevan	3725
"Republic of Armenia Diagnostica Medical Corporation" OJSC	Yerevan	36
"National Tuberculosis Control Center " SNCO	Yerevan	119
"VIOLA" LTD	Yerevan	1304
"Armenicum" CJSC	Yerevan	52
"NORMED" LLC	Yerevan	175
"Medical Scientific Center of Dermatology & Sexually Transmitted Infections" CJSC	Yerevan	2618
"Arabkir" Joint Medical Center and Institute of Child and Adolescent Health LLC	Yerevan	303
"DIASTAR" LLC	Yerevan	45
"PROM-TEST" LLC	Yerevan	353
"Republican Narcological Center of the MoH of RA" CJSC	Yerevan	2137
"Center of Medical Genetics and Primary Health Care" LLC	Yerevan	281
"Cito-lab" LLC	Yerevan	92
"Ekosens" LLC	Yerevan	150
"Muratsan" Hospital Complex	Yerevan	612
"University Clinical Hospital 1, Yerevan State Medical University after Mkhitar Heratsi" CJSC	Yerevan	3391
"SurbAstvatsamayr" Medical Center CJSC	Yerevan	410
"Davidyants Laboratories" LLC	Yerevan	130
"Dialab" Clinical diagnostic laboratory LLC	Yerevan	156
"Natali pharm" LLC	Yerevan	2267
"Slavmed" Medical Center LLC	Yerevan	263
"Scientific Center Of Traumatology And Orthopaedy" CJSC	Yerevan	265
"Polyclinic N8" CJSC	Yerevan	6
"Blood Transfusion Station of Gyumri" CJSC	Shirak marz	4706
"Center of Dermatology and Cosmetology of Gyumri" LLC	Shirak marz	16
"Policlinic number 2 after N.A.Melikyan of Gyumri" CJSC	Shirak marz	378

"Gyumri Medical Center" CJSC	Shirak marz	678
"Gyumri Mental Health Center" CJSC	Shirak marz	148
"Blood Transfusion Station of Armavir" LLC	Armavir marz	4117
"Artashat Medical Center" CJSC	Ararat marz	3276
"Syunik Regional Blood Transfusion Station" CJSC	Syunik marz	2000
"Kapan Medical Center" CJSC	Syunik marz	652
"Goris Medical Center" CJSC	Syunik marz	166
"Eghegnadzor Medical Center" CJSC	Vayots dzor marz	728
"Hrazdan Regional Bank of Blood" SCJSC	Kotayk marz	2167
"Blood Transfusion Regional Center of Lori" CJSC	Lori marz	3683
"Infection Hospital of Vanadzor" SCJSC	Lori marz	55
"Gugark Central Polyclinic" SCJSC	Lori marz	397
"Stepanavan Medical Center" SCJSC	Lori marz	763
"Vanadzor Garrison Hospital"	Lori marz	48
"Gavar Medical Center" CJSC	Gegarkunik marz	2026
"Martuni medical center" SCJSC	Gegarkunik marz	1736
"Gegarkunik Garrison Hospital"	Gegarkunik marz	3
"Ijevan Medical Center" CJSC	Tavush marz	1221
"Noyemberyan Medical Center after Nikolay Nasibyan" CJSC	Tavush marz	351
"Berd Medical Center" CJSC	Tavush marz	22
"Ashtarak Medical Center" CJSC	Aragatsotn marz	1265
Total		115885

Table 17. *Number of HIV tests performed by marzes*

Marz	Total number of tests	Number of tested pregnant women
Yerevan	85283	20682
Shirak	5926	3591
Lori	4946	3165
Armavir	4117	2747
Gegharkunik	3765	3048
Ararat	3276	3057
Syunik	2818	1751
Kotayq	2167	1406
Tavush	1594	1359
Aragatsotn	1265	1262
Vayots dzor	728	716
Total	115885	42788

The distribution performed HIV tests in 2016 by population groups and sex are presented in the table 18.

Table 18. *Distribution performed HIV tests in 2016 by population groups and sex*

Code		Tested		
		Total	Including	
			Female	Male
A	B	1	2	3
100	Tested citizens of the Republic of Armenia - Total	110538	74163	36375
including:				
101	those having sexual relations, including	443	262	181
101.1	with the HIV-infected or with seropositive person	285	214	71
101.2	persons with unknown status	158	48	110
102	persons who inject drugs	2487	5	2482
103	homo- and bisexuals	1876	0	1876
104	patients with STIs	406	351	55
105	sex workers	2543	2543	0
106	migrants	6342	191	6151
107	persons exposed to occupational risk of HIV transmission	35	25	10
108	donors	16615	7724	8891
109	pregnant women	42788	42788	X
109.1	including those aged 15-24	15115	15115	X
109-A	pregnant women applied for termination of their pregnancy	1332	1332	X
110	recipients	22	15	7
111	military servants	489	23	466
112	prisoners	155	1	154
113	tested adults having clinical presentations, including	18341	7852	10489
113.1	patients with TB	1540	383	1157
113.2	patients with hepatitis C	89	24	65
113.3	patients with hepatitis B	43	11	32
113.4	tested adults having other clinical presentations	16669	7434	9235
114	tested anonymously	1508	516	992
115	those having non-occupational contacts with HIV patient or HIV-positive persons	84	53	31
116	tested children, including:	1159	515	644
116.1	children born to HIV-infected mothers	101	53	48
116.2	tested children having clinical presentations	1058	462	596
117	other	13913	9967	3946
150	Total number of performed tests among citizens of the Republic of Armenia	115484	76666	38818

Code		Tested		
		Total	Including	
			Female	Male
A	B	1	2	3
200	Tested foreign citizens - Total	348	162	186
including:				
201	those having sexual relations, including	12	10	2
201.1	with the HIV-infected or with seropositive person	8	8	0
201.2	persons with unknown status	4	2	2
202	persons who inject drugs	0	0	0
203	homo- and bisexuals	3	0	3
204	patients with STIs	0	0	0
205	sex workers	0	0	0
207	persons exposed to occupational risk of HIV transmission	0	0	0
208	donors	0	0	0
209	pregnant women, including:	11	11	X
209.1	including those aged 15-24	5	5	X
209-A	pregnant women applied for termination of their pregnancy	0	0	X
210	recipients	0	0	0
211	military servants	4	1	3
212	prisoners	0	0	0
213	tested adults having clinical presentations, including	108	41	67
213.1	patients with TB	5	0	5
213.2	patients with hepatitis C	0	0	0
213.3	patients with hepatitis B	0	0	0
213.4	tested adults having other clinical presentations	103	41	62
214	tested anonymously	38	17	21
215	those having non-occupational contacts with HIV patient or HIV-positive persons	1	1	0
216	tested children, including:	8	5	3
216.1	children born to HIV-infected mothers	5	3	2
216.2	tested children having clinical presentations	3	2	1
217	other	163	76	87
250	Total number of tested foreign citizens	401	187	214
300	Total number of those tested	110886	74325	36561
400	Total number of performed tests	115885	76853	39032

The distribution of tested citizens of the Republic of Armenia by age, sex, and place of residence is presented in the table 19.

Table 19. *Distribution performed HIV tests of RA citizens in 2016 by age, sex, and place of residence of tested citizens of the Republic of Armenia*

Age	Total	Including according to place of residence					
		Yerevan		Other cities of the Republic of Armenia		Villages of the Republic of Armenia	
		Female	Male	Female	Male	Female	Male
	1	2	3	4	5	6	7
Below 15	2395	598	716	315	481	117	168
15-24	26183	5688	5014	5903	1206	6857	1515
25-39	52353	18076	6729	11674	2732	9905	3237
40-49	11186	3019	2685	1301	1065	1821	1295
50 and above	18421	3610	3964	1865	2074	3414	3494
Total	110538	30991	19108	21058	7558	22114	9709

Health care provider-initiated HIV testing and counselling scaled up in recent years. As a result, HIV detectability has been improved. In particular, the majority (78.6) of HIV cases registered in 2016 have been diagnosed as a result of health care provider-initiated HIV testing, following 13.9% has returned to Armenia with HIV diagnosis, 2% has been tested and diagnosed under the HIV prevention programmes conducted among migrants, 2.3% – as a result of client-initiated HIV testing, 0.7% has been tested under the frame of public events and 2.6% as a result of outreach activities conducted among PWID, MSM and FSW (Table 20).

Table 20. *Type of HIV testing and counseling (TC) and referral, 2010-2016*

Type of HIV testing and counseling (TC) and referral	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
PITC at medical facilities (without ANCs)	57	31.3%	106	46.5%	94	39.5%	135	40.4%	136	46.3%	162	53.4%
PITC at ANCs	12	6.6%	9	3.9%	12	5.0%	24	7.2%	15	5.1%	19	6.3%
PITC at NCAP (partner/child/parent testing)	34	18.7%	27	11.8%	44	18.5%	63	18.9%	53	18.0%	55	18.2%
PITC at CEI	12	6.6%	8	3.5%	10	4.2%	5	1.5%	5	1.7%	3	1.0%
HIV (+) tested abroad	44	24.2%	66	28.9%	56	23.5%	75	22.5%	47	16.0%	42	13.9%
Client-initiated TC	19	10.4%	11	4.8%	8	3.4%	12	3.6%	13	4.4%	7	2.3%
Migration programmes	-	-	-	-	2	0.8%	19	5.7%	16	5.4%	6	2.0%

} Overall provider initiated testing 78.9%

Public events	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0.7%
MSM programmes	1	0.55%	1	0.4%	9	3.8%	1	0.3%	5	1.7%	7	2.3%
SW programmes	3	1.65%	0	0.0	2	0.8%	0	0.0	4	1.4%	0	0.0
IDU programmes	0	0.0	0	0.0	1	0.4%	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Total	182	100%	228	100%	238	100%	334	100%	294	100%	303	100%

In recent years almost all pregnant women have been tested for HIV. The largest number of HIV cases among pregnant women was registered in 2014 (Table 21). 57% of partners of those HIV positive 26 women were migrants who were infected abroad. In 2016 22 HIV positive pregnant women were registered. 50% of their partners were migrants who were infected abroad.

Table 21. *Dynamics of HIV testing among pregnant women in the Republic of Armenia*

Period	Total number of pregnant women undergone HIV testing	Number of registered HIV cases among pregnant women
2009	40679	12
2010	41638	8
2011	43330	14
2012	43734	9
2013	46801	15 (87% Migrant Partners)
2014	46976	26 (57% Migrant Partners)
2015	46364	16 (50% Migrant Partners)
2016	42788	22 (50% Migrant Partners)

In recent 6 years the number of people from various population groups who underwent HIV testing and counseling has been increased (not including the number of donors). In particular, it increased in 2.6 times among PWID, in 4.4 times among MSM, in 1.9 times among SWs (Table 22). The number of tested patients having clinical indications increased in 2.3 times.

Table 22. *Dynamics of provided CT services per population groups*

Population groups	2010	2014	Increase (in times)	2011	2016	Increase (in times)
PWID	856	3931	4.6	856	2487	2.9
MSM	716	2139	3	335	1876	5.6
SWs	1028	2868	2.8	1097	2543	2.3
Pregnant women	41638	46976	1.1	43330	42788	-
Patients with clinical indications	5731	12257	2.1	7908	18341	2.3
Total	57064	90820	1.6	63580	93923	1.5

The number of HIV rapid tests performed in 2015 under HIV prevention programmes targeted to migrants presented in the table 23.

Table 23. *Community rapid testing under HIV prevention programmes targeted to migrants. 2016*

Population group	Number tests
Migrant	2747
Migrant's partner	5259
Community member	1901
Total	9907